În aceste zile, la Geneva, se desfășoară lucrările Adunării plenare a G.A.T.T. (General Agreement on Tariffs and Trade — Acordul general pentru tarife și comerț). In cadrul sesiunii sale, premergătoare adunării, Consiliul G.A.T.T. a acceptat cererea României de a începe negocieri în vederea unei eventuale aderări la acest organism. Cererea României a fost sprijinită de numeroase țări, între care Anglia, Argentina, Austria, Canada, Cehoslovacia, Cuba, Elveția, Finlanda, Grecia, India, Italia, Iugoslavia, Japonia, Polonia, S.U.A., Turcia, care și-au exprimat totodată interesul pentru dezvoltarea schimburilor comerciale cu țara noastră. Răspunzînd cererilor exprimate de mulți dintre cititorii noștri, facem în cele ce urmează o succintă prezentare a țelurilor, funcțiilor și activităților acestui organism.

G. A. T. T.

Existența unor obstacole în calea dezvoltării nestingherite a comerțului mondial a determinat Organizația Națiunilor Unite să inițieze o amplă acțiune menită să ducă la crearea unui organism internațional specializat, afiliat ei și destinat să-și aducă contribuția la eliminarea progresivă a restricțiilor în domeniul schimburilor, să stabilească unele reguli generale după care să se desfășoare activitatea în comerțul mondial. Astfel, din însărcinarea Consiliului Economic și Social al Națiunilor Unite (ECOSOC), o comisie pregătitoare a trecut, începînd din anul 1945, la elaborarea cartei unei Organizații Internaționale de Comerț (O.I.C.), prima încercare, de fapt, de codificare a relațiilor comerciale internaționale. Comisia a hotărît ca, paralel cu activitatea de elaborare a cartei și pînă la ratificarea ei, să inițieze negocieri vizînd scăderea tarifelor vamale și atenuarea altor restricții în comerț. În aceste împrejurări, la Geneva, în 1947, s-a întrunit prima conferință asupra negocierilor tarifare. Concesiile tarifare, care au făcut obiectul conferinței, au fost încorporate într-un tratat multilateral, desemnat sub numele de *General Agreement on Tariffs and Trade — G.A.T.T.*, care cuprindea o serie de reguli destinate să împiedice ca aceste concesii tarifare să fie compromise prin alte modalități de protecționism. Acordul general semnat la Geneva, la 30 octombrie 1947, a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1948.

Carta O.I.C. nefiind ratificată, G.A.T.T. — conceput inițial ca un organism interimar pînă la crearea unei organizații internaționale de comerț — a devenit, în acest mod, singurul instrument internațional înscris unui cod de comerț acceptat și aplicat de către un număr mare de țări, al căror comerț exterior reprezintă 80 la sută din volumul total al schimburilor mondiale.

La sfîrșitul lunii februarie 1968, 76 de țări erau părți contractante * ale Acordului General, printre care țările Pieței comune, țările membre ale A.E.L.S., S.U.A., Japonia, Canada, Australia, o serie de țări ale Americii Latine, Africii și Asiei, precum și Cehoslovacia, Cuba, Iugoslavia, Polonia. Tot la această dată, două țări (R.A.U. și Tunisia) aveau o participație cu titlu provizoriu, alte nouă țări aplicau acordul „de facto" (țări pe al căror teritoriu acordul era aplicat înainte și care, devenind independente, continuă să-l aplice pînă la stabilirea definitivă a opțiunii în acest sens), în timp ce trei țări aveau statut de observator : Bulgaria, România și Ungaria.

G.A.T.T. este, de fapt, un tratat multilateral încheiat între guverne și vizînd sfera relațiilor comerciale internaționale ; el este administrat de către un secretariat, condus de un director general ; secretariatul duce la îndeplinire deciziile luate de adunarea părților contractante ; începînd din 1960, a fost creat Consiliul G.A.T.T. care rezolvă problemele curente între sesiunile ordinare ale adunării generale a părților contractante.

Textul acordului G.A.T.T. stipulează obligativitatea respectării de către semnatarii săi a cîtorva principii fundamentale. Primul dintre acestea prevede ca nici un fel de discriminare să nu intervină în cadrul schimburilor comerciale. În acest sens, toate părțile contractante sînt legate prin „clauza națiunii celei mai favorizate" la stabilirea taxelor asupra importurilor și exporturilor și la determinarea modalităților în care se face aceasta. (Prezentă pentru prima dată în tratatul comercial anglo-francez din 1860, „clauza națiunii celei mai favorizate" a căpătat ulterior o aplicabilitate largă ; ea presupune, din partea contractanților, garanția aplicării unui tratament, în relațiile reciproce, tot atît de favorabil ca și cel acordat unor terțe țări. „Clauza națiunii celei mai favorizate" este considerată ca un instrument de bază al reducerilor tarifare).

Un alt principiu general prevede ca industriile naționale să fie protejate numai de tarife vamale, excluzînd orice alte măsuri de ordin comercial. Astfel, contingentarea importurilor este interzisă, folosirea ei nefiind admisă decît în circumstanțe bine precizate, ca, de exemplu, în vederea restabilirii echilibrului balanței de plăți.

Acordul general G.A.T.T. oferă cadrul în care pot fi angajate negocieri în vederea reducerii taxelor vamale ca și a înlăturării altor obstacole în comerțul dintre state. El subliniază importanța reducerii taxelor vamale ca și a lichidării altor bariere în calea comerțului internațional, ca principal mijloc de atingere a obiectivului său fundamental — dezvoltarea comerțului mondial. Dînd curs acestei prevederi, părțile contractante au angajat, începînd din 1964, negocieri privind reducerile tarifare, care au devenit cunoscute sub numele de „runda Kennedy".

Acestea au demarat pe baza unor prevederi asupra cărora se căzuse în prealabil de acord și care stabileau, printre altele : negocierile să fie purtate asupra tuturor categoriilor de produse, incluzînd produsele agricole și produsele primare ; să se creeze acestor produse condiții acceptabile de acces pe piața mondială ; negocierile privind sectorul industrial să fie fondate, în cazul principalelor țări industrializate, pe un plan de reduceri tarifare substanțiale, comportînd un minimum de excepții ; să nu se neglijeze nici un efort pentru a reduce obstacolele care barează calea exporturilor țărilor în curs de dezvoltare etc. Se convenise ca cifra de 50 la sută să servească drept ipoteză de lucru pentru determinarea nivelului general al reducerilor tarifare.

Rezultatele obținute în cadrul negocierilor au fost importante, concesiile la care au consimțit participanții vizînd un volum de schimburi a căror valoare totală este estimată la 40 miliarde de dolari. Principalele țări industriale negociatoare au căzut de acord asupra reducerii taxelor vamale în ce privește 70 la sută din totalul importurilor (pentru două treimi din acestea, reducerea este de 50 la sută sau mai mult, iar pentru o cincime, reducerile sînt între 25—50 la sută). S-a convenit, de asemenea, ca 80 la sută dintre exporturile țărilor în curs de dezvoltare să beneficieze de reduceri tarifare. Pe de altă parte, s-au negociat acorduri privind obstacolele netarifare, printre care cel referitor la abolirea sistemului „American Selling Price", conform căruia taxele vamale la produsele chimice exportate către S.U.A. sînt calculate potrivit nivelurilor de pe piața americană și nu la valoarea de pe piața de proveniență.

Programele de viitor ale G.A.T.T. prevăd, pe lîngă intrarea în funcțiune anticipată a reducerilor tarifare asupra cărora s-a căzut de acord în cadrul „rundei Kennedy", o serie de negocieri privind dezvoltarea schimburilor internaționale și unele măsuri concrete în favoarea țărilor în curs de dezvoltare, menite să ducă la creșterea exporturilor acestor țări și a asistenței tehnice acordate lor. În conformitate cu hotărîrea Adunării Generale a O.N.U. și a Adunării părților contractante (G.A.T.T.), a fost creat, cu începere de la 1 ianuarie 1968, Centrul comerțului internațional U.N.C.T.A.D. / G.A.T.T., administrat împreună de cele două organizații, în vederea unirii eforturilor și resurselor Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare și cele ale G.A.T.T., în domeniul asistenței tehnice și al promovării exporturilor țărilor în curs de dezvoltare.

Ilie ȘERBĂNESCU

* Guvernele care au aderat cu drepturi depline la G.A.T.T. sînt desemnate prin expresia „părți contractante".

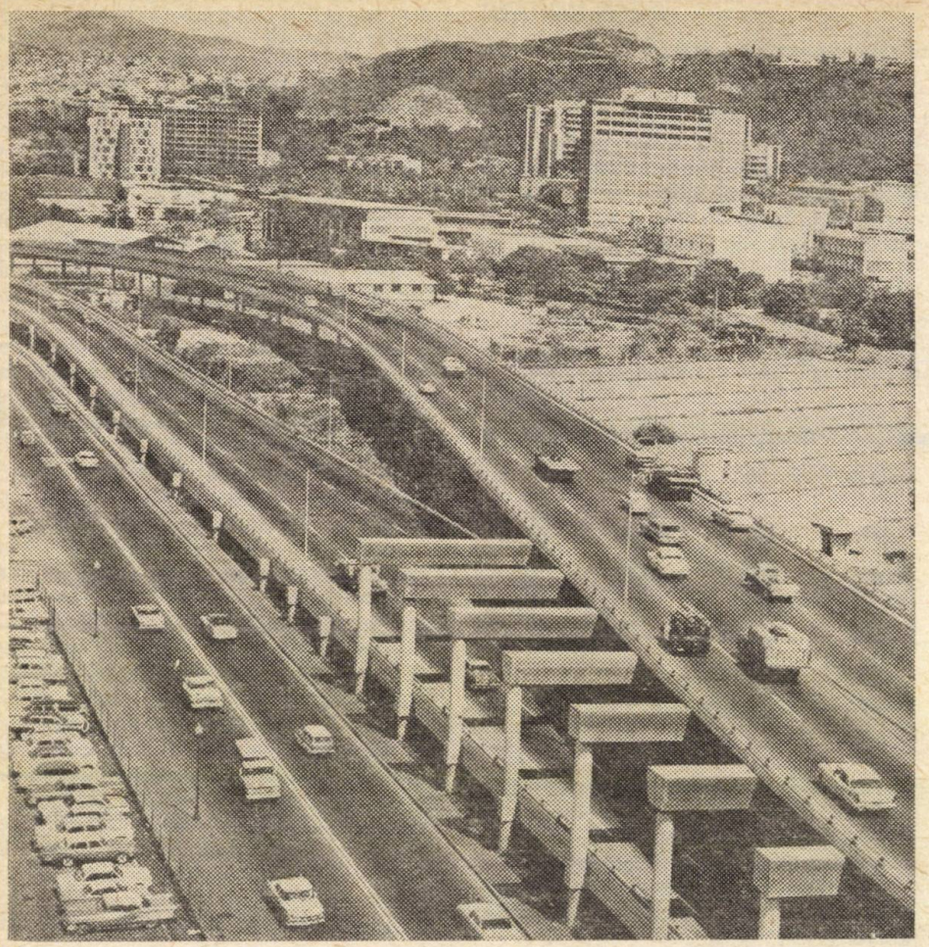

Fizionomia metropolitană a Caracas-ului, într-un decor natural din care au început să dispară „ranchos"-urile de pe coline, cu nota lor discordantă

reportaj pe glob

CARACAS

Eugen Pop

— Ați văzut cum curge petrolul pe *Avenida Urdareta* ?

— ? !

— Dar în *Plaza Venezuela* ați fost ?

— Am fost.

— Ați văzut „distribuitorul de tranzit" ? Și pe acolo a trecut fluviul de petrol...

Este destul de cunoscut faptul că înfățișarea de azi a orașului Caracas se datorește, în mare parte, petrolului. Nu există monografie sau reportaj despre Caracas în care să nu se pomenească de acest lucru. Dar prefăcîndu-mă, totuși, că aud o noutate, i-am lăsat șoferului de taxi care ne conducea prin labirinturile bulevardelor orașului, satisfacția de a mă fi informat el, primul, în legătură cu geneza Caracasului modern. Poate pentru că mi-au plăcut „introducerea" lui în temă, figura de stil despre fluviul de petrol care a „înghițit" orașul vechi și, cînd s-a retras, a lăsat în urmă — „vedeți și dumneavoastră — aceste *palacios* înalte care nu se mai termină — trebuie să-ți sucești gîtul uitîndu-te la ele — și aceste străzi, care nici ele nu se mai termină, făcîndu-și drum, nu știu cum, cînd pe sub pămînt, cînd deasupra lui. Autostrăzile — ați văzut — sînt și ele parcă «etajate». Ce să-i faci, senor. Orașul crește și-și face loc cum poate..."

Sînt mîndri cei din Caracas de orașul lor. Mai ales de ritmul în care s-a desfășurat modernizarea lui. De fapt, modernizarea a însemnat durarea din temelii a unui nou Caracas. Orașul are foarte puține cartiere care să poată îndeplini rolul de ghid al trecutului său. Și totuși un asemenea cartier dăinuie chiar în plin centru, strivit parcă de imensitatea zgîrie-norilor. Este o *plaza* pavată cu mozaic de piatră, în mijlocul căreia se înalță statuia lui Simon Bolivar, figură legendară a istoriei venezuelane. Străduțe înguste și case mici cu *patio* (curți interioare) și cu grădinițe inundate de orhidee degajă o atmosferă provincială aproape ireală în mijlocul orașului frenetic care este Caracasul de astăzi. E o insulă de liniște *Plaza Bolivar*, propice meditației și reculegerii în fața vestigiilor istorice. Poate de aceea Academia și-a stabilit sediul nu într-unul din noile *urbanizaciones*, ci aici, în preajma vechii catedrale și a Casei memoriale Bolivar. Tablouri, documente, vechi manuscrise și arme de pe vremuri evocă momente cruciale din perioada războaielor pentru independență din America Latină în care s-a manifestat geniul militar al lui Simon Bolivar — *El Libertador*.

Între 1813 și 1829, Bolivar a condus operațiile militare pentru eliberarea unei mari părți a continentului de sub stăpînirea spaniolă. Bolivar a devenit erou național al mai multor popoare latino-americane, dar venezuelanii nu uită să-ți atragă atenția că *El Libertador* este, în primul rînd, „al lor". La Casa memorială ni s-a arătat un celebru tablou al lui Cayetano Diaz, înfățișînd primirea triumfală a lui Bolivar

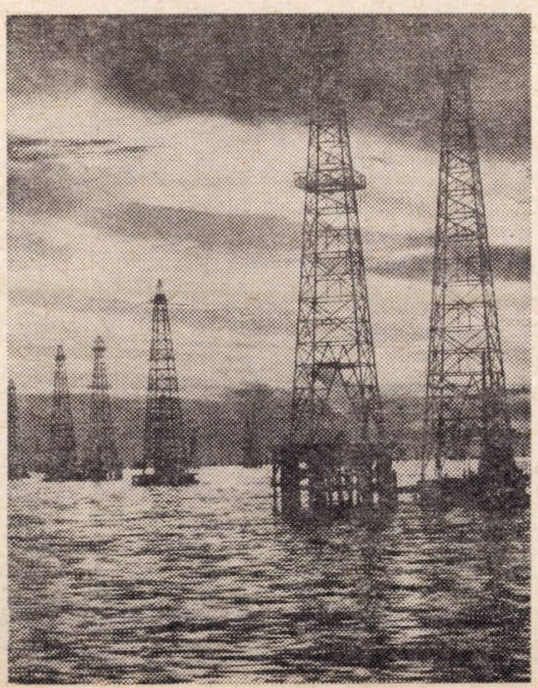

Istoria modernă a capitalei venezuelane s-a scris cu petrol de la Maracaibo

la Caracas. „Bolivar n-a uitat niciodată că este «caraqueño»" — ni se spune. Şi ni se arată originalul unei scrisori trimise de Bolivar din Oruro, de pe înaltul platou peruvian : „Documentele oficiale vă vor fi informat despre fapte strălucite care au încoronat misiunile noastre în podişul Peru-ului... Dreapta mea va fi poate, mîine, la gurile fluviului Orinoco, iar stînga mea la capătul lui Rio de la Plata. Mii de leghe vor mai solicita braţele mele, dar inima mea va fi totdeauna la Caracas ; acolo mi-am primit viaţa şi acolo va trebui s-o înapoiez ; cei din Caracas vor fi întotdeauna compatrioţii mei cei mai apropiaţi..."

Centrele şi supercentrul

La Ministerul de Externe al Venezuelei am văzut o fotografie a oraşului, datînd din 1929. Puţin se deosebea ca aspect de acel Caracas din alte veacuri pe care îl evocă *Plaza Bolivar*. Poate ar fi păstrat pînă azi trăsăturile acestui chip, dacă — în urmă cu 40 de ani — la Maracaibo nu s-ar fi descoperit oceanul de petrol din subsolul venezuelan. Aş spune că oraşul Caracas este un dar al petrolului. Timp de vreo trei decenii, aproape toate veniturile bugetare datorate petrolului s-au investit, uneori fără săbuinţă, în refacerea din temelii a oraşului. La poalele uneia din colinele care-l înconjoară s-a ridicat un nou centru — *„Silencio"* ; nume cu totul nepotrivit pentru acest cartier, unul din cele mai gălăgioase, unde nici noaptea circulaţia aproape că nu conteneşte. O zonă periferică de altădată a oraşului, *Sabana Grande*, a devenit un faimos cartier comercial pe care unii turişti îl compară cu Avenue Victor Hugo din Paris.

Un alt centru al oraşului îl reprezintă noul cartier universitar. Proiectul citadelei studenţeşti îi aparţine arhitectului Carlos Raul Villanueva, despre care se spune că — prin opera lui — a dat o ripostă răsunătoare „viziunii pur pragmatice" în modernizarea capitalei. Grupul de arhitecţi, pictori şi sculptori reuniţi în jurul lui Villanueva militează pentru „integrarea artelor" în arhitectură. Centrul universitar este o variantă, la scară mai redusă, a demonstraţiei făcute de Oscar Niemayer şi Lucio Costa în Brasilia. Demonstraţia ideii că funcţionalitatea urbanistică modernă nu exclude ci, în ultima instanţă, — pe plan psiho-social — presupune, reclamă chiar, colaborarea constructorului cu artistul.

Cu atîtea centre ale oraşului s-a simţit şi nevoia unui „centru" al centrelor. Aşa s-a născut, în perioada „delirului construcţiilor", cele două turnuri vişinii, cu cîte 32 de etaje, care domină „Centro Simon Bolivar". Este cartierul unde se află majoritatea ministerelor şi diferite instituţii publice. E singura parte a oraşului unde maşinile îşi mai reduc din viteză.

În veşnică transformare febrilă, Caracasul nu se mai recunoaşte pe sine însuşi. Cu stupoarea omului de bibliotecă şocat de prefacerile din jurul său, profesorul Augusto Mijares — autorul unor interesante eseuri despre istoria capitalei — constată dispariţia celor „4 rîuri din valea Caracas". „A fost un timp — scrie el pe un ton paseist, ca şi cum ar pomeni de alte veacuri şi nu de decenii abia depăşite — cînd Caracas avea patru rîuri, ca paradisul pămîntesc ; Guaire şi cei trei afluenţi ai săi, care traversau oraşul de la nord la sud — Anaucco, Catuche şi Caroata. Astăzi, ultimele trei nu mai există, iar Guaire nu-i decît un canal, şi el pe cale de dispariţie".

În vechea vale a indienilor Caracas, mii de buldozere, pompe de apă, macarale, betoniere au modificat natura, au schimbat relieful, au transformat clima oraşului. Da, chiar şi clima ! O dată cu dispariţia rîurilor şi a vechilor clădiri cu acoperişuri din ţiglă roşie, care absorbeau o parte din căldura solară, temperatura din zona oraşului a săltat brusc, în medie cu 8—10 grade. În locul celor patru rîuri, cărora le duce dorul profesorul Mijares, de pe terasa hotelului Tamanaco — clădit pe culmea unui deal — ai în faţă fluviile de maşini, care curg, literalmente, în vadurile şerpuitoare care se unesc şi se desfac în sistemul viaductelor din *Plaza Venezuela*. (Acesta este faimosul „distribuitor al tranzitului"). Patru bulevarde, din cele „care nu se mai termină", sînt jalonate de blocuri noi, ca nişte uriaşe piese de domino, de straja cărora scapă doar autostrada ce leagă oraşul de noul aeroport. 16 km parcurge această autostradă şi — evitînd ocolurile prea sinuoase — străpunge în două locuri munţii de la marginea oraşului. Unul din cele două tuneluri are o lungime de peste 3 000 de metri.

Noul Caracas îţi ia ochii prin dezvoltarea sa vertiginoasă, prin ritmul alert al activităţilor care au făcut din el rivalul în devenire al marelui Sao Paulo din Brazilia. Dar dacă ne gîndim — ne spunea un demnitar venezuelan — că, timp de aproape trei decenii, belşugul pe care l-a promis petrolul s-a limitat aproape numai la strălucirea modernă a capitalei, bilanţul nu apare prea entuziasmant. Mareea de ţiţei a trecut prin valea Caracas, făcînd să apară ca din pămînt un oraş modern, dar lacul de acumulare al fluviului de petrol s-a format în Statele Unite. Profiturile societăţilor nord-americane, care acaparaseră zăcămintele, s-au ridicat, de multe ori, peste cuantumul veniturilor obţinute de Venezuela de pe urma petrolului său. Iar faptul că, în economie, totul s-a mizat pe o singură carte n-a dus la cîştigarea „partidei prosperităţii" pe care o făgăduise petrolul. Deşi petrolul constituie şi astăzi artera principală a venitului naţional, însuşi debitul ei este pus în legătură cu modul de funcţionare a organismului economic în ansamblul lui.

Neglijarea agriculturii — motivată cu euforia sloganului „vom semăna petrol" — şi subaprecierea dezvoltării altor ramuri industriale au atras după sine vulnerabilitatea caracteristică economiilor bazate pe monoproducţie, dependente de capriciile conjuncturii preţurilor şi, mai ales, de arbitrariul unui singur cumpărător. Arbitrariul acesta îşi făurise şi instrumentele politice corespunzătoare. Într-una din zile, plimbîndu-mă prin Caracas, la un colţ de stradă am văzut o neobişnuită concentrare de forţe poliţieneşti. Eram aproape de palatul Curţii Supreme de Justiţie — unde se repunea pe rol procesul dictatorului Perez Jimenez. Timp de 10 ani (1948—1958), Jimenez a tăiat şi spînzurat în ţară — unul din braţele sale fiind, după propriile-i spuse, poliţia, celălalt — petrolul. Iar zăcămintele de petrol concesionate americanilor au crescut cu 200 la sută. Corespunzător — şi profiturile acestora. Şi, — firește — „atenţiile" faţă de Perez Jimenez. Operaţiunea „fifty-fifty" — împărţirea pe din două a cîştigurilor din petrol — se făcea nu atît cu statul venezuelan, cît cu clanul Jimenez. În noaptea de 23 spre 24 ianuarie 1958, cînd Perez Jimenez — măturat de erupţia revoltei împotriva dictaturii — a aterizat la Miami, reporterii l-au întrebat cum se va „descurca" financiar. „Nu vă faceţi griji pentru mine — le-a răspuns Perez Jimenez. Am economii de 200 de milioane". „În *bolivari?*) — a fost întrebat. „Da' de unde — a răspuns Jimenez — în dolari".

Am colindat cartierele din *Silencio* şi cele din preajma *Avenidei Urdareta*, pe unde trecuse vîltoarea care l-a alungat pe Jimenez. Se dezlănţuise reacţia în lanţ a urii faţă de un regim de teroare : grevă generală, lupte de stradă, incendierea clădirii *„La Seguridad nacional"* denumit şi Gestapoul lui Jimenez. Dictatorul — în preocupările căruia cea mai mare pondere o avea organizarea parăzilor şi orgiilor (la una din ele au fost aduse cu avioanele preşedinţiei 200 de „demimondaines" din diferite capitale străine) — a intrat în panică. Marina militară se alăturase răscoalei, iar aviaţia refuza să bombardeze navele din portul Guaira...

Dar şi după fuga lui Jimenez, la Caracas atmosfera continua să fie încinsă, căci în ura faţă de Jimenez răbufnise şi revolta împotriva dominaţiei imperialiste nord-americane.

Cum dispar „ridurile"

La aproape 10 ani după acest moment din istoria politică a ţării, am avut ocazia să constat, la Caracas, o recrudescenţă a unei stări de spirit asemănătoare. Era reacţia generală — şi a parlamentului, şi a populaţiei — la proiectele restrictive nord-americane privind importurile, care afectau serios şi desfacerea petrolului venezuelan pe piaţa nord-americană. Capacitatea de auto-apărare a economiei venezuelane crescuse, însă, în ultimii ani. Perioada preşedinţiei lui Raul Leoni a adus schimbări vizibile în configuraţia unei dezvoltări economice unilaterale, care s-a menţinut chiar şi în anii de după căderea lui Jimenez. Caracas reflectă şi el efectele contradictorii ale acestei situaţii.

Sute de mii de ţărani lipsiţi de pămînt au fost atraşi de mirajul capitalei strălucitoare, pe care au asaltat-o în speranţa unor schimbări în viaţa lor. Numai în perioada dictaturii lui Jimenez s-au revărsat spre Caracas 300 000 de oameni. Iar pe colinele care înconjoară oraşul au răsărit puzderie de *„ranchitos"*, care au încins capitala cu „brîul mizeriei". O instituţie guvernamentală, „Banco Obrero", a construit, în ultimii ani, mii de locuin-

→

ţe noi care trebuie să înlocuiască periferiile de „ranchitos". Am vizitat cîteva din aceste noi cartiere, care ocupă de pe acum suprafeţe impresionante. Dar imaginea redresării nu o dau, în primul rînd, construcţiile edilitare, ci direcţiile noi ale preocupărilor economice. Noile industrii din statele Goyana şi Zulia sînt menite să asigure atît tonificarea economiei, cît şi zăgăzuirea procesului de depopulare a unor regiuni ale ţării ; numai în felul acesta se poate opri exodul neraţional spre Caracas. Anumite măsuri luate pentru modernizarea agriculturii, ca şi înaintarea — ce-i drept, încă lentă — pe calea reformei agrare, corespund de asemenea cerinţelor unei dezvoltări multidirecţionate, pe care oficialităţile venezuelane le consideră absolut necesare pentru progresul naţional.

Un reporter francez care vizita, în 1962, capitala Venezuelei, scria că pe faţa oraşului începeau să se vadă primele „riduri", datorate dilatărilor şi contractărilor pe care le suferea preţul petrolului pe piaţa internaţională : construcţii neterminate, taxiuri de lux cu semnele uzurii, erupţii ale bolilor sociale care se întindeau cu încetul şi în Silencio sau pe Avenida Bolivar.

Aş putea să afirm — cred, fără să greşesc — că, acum, Caracasul încearcă să-şi reafirme vitalitatea iniţială. Şi nu mă refer la puzderia vitrinelor cu bijuterii de aur lucrate de meşteri renumiţi. Nici la înnoirea parcului de taxiuri cu „Chevrolet"-uri de ultimul tip cu care poţi efectua transporturi în comun la un preţ convenabil. Şi nici la cartierele în construcţie pe care le-am vizitat, unde din nou au intrat în funcţie ciocanele pneumatice, buldozerele şi macaralele. Toate acestea sînt *efecte* ale celei de-a doua renaşteri a oraşului. *Cauzele* sînt mai puţin vizibile. Cui i-ar trece prin cap — la prima vedere — să pună în legătură dispariţia unor „riduri" premature ale oraşului cu noi iniţiale ale unor staţii de benzină ? Dar, în realitate, această legătură se impune. Pe străzile oraşului, pe lîngă staţiile de benzină ale societăţii Creol Company (filială a lui Standard Oil) au apărut staţii cu următoarele iniţiale — C.V.P. (Corporaţia Venezuelană a Petrolului.) Ele aparţin unei societăţi de stat care tinde să redobîndească controlul naţional asupra principalei bogăţii a ţării. Dar „C.V.P." înseamnă şi rafinării noi şi sursa unei industrii petrochimice naţionale. Se creează, în interiorul ţării, un nou lac de acumulare a petrolului care, abia acum, îşi trimite pulsaţiile şi în alte vase din aparatul circulator al economiei. Fără sporirea veniturilor naţionale din petrol n-ar fi fost posibilă dezvoltarea industriei siderurgice, dar nici ridicarea caratelor aurului negru fără oţelul acesteia. Petrochimia, în care se converteşte această înnobilare, tinde să fertilizeze întinsele *llanos*, iar ele, poate, nu-şi vor mai alunga populaţia spre Caracas.

Imagine a unor modificări diverse în viaţa economică a ţării, Caracas a cunoscut şocul revărsării petrolului, dar şi revenirea de pe urma lui. Temperatura activităţilor din Caracas — care, de-a lungul ultimelor patru decenii, a înregistrat zigzaguri derutante — în prezent cunoaşte respiraţia mai echilibrată a unei economii în proces de însănătoşire.

De la trimisul nostru la New York, George Serafin

La ora aşteptărilor

Cînd în cel mai mare oraş al Americii majoritatea celor 1,1 milioane elevi, privaţi de posibilitatea de a urma orele normale de cursuri, şi-au petrecut primele două luni ale noului an şcolar vizitînd muzeele, bibliotecile publice, sediul O.N.U., grădina zoologică sau, pur şi simplu, jucîndu-se, cînd conflictul ascuţit ce opune forurile răspunzătoare de problemele învăţămîntului se desfăşoară în arena publică, cînd în puzderia de opinii exprimate îţi este destul de greu să deslueşti ponderea pe care o au principiile organizatorice ale sistemului de educaţie în raport cu ceea ce unii consideră a fi acte trădînd poziţii de rasă, cînd, în sfîrşit, toată această situaţie, la care se adaugă nemulţumirea adîncă a părinţilor, a creat în metropolă o stare de neobişnuită tensiune, este deplin explicabil de ce în momentul acesta politic atît de particular, care este perioada post-electorală, interesul cotidienelor se opreşte cu atîta stăruinţă asupra grevei învăţătorilor, acordîndu-i aproape prioritate de spaţiu în comparaţie cu celelalte probleme. E vorba, firesc, de presa new-yorkeză pe care, pe drept sau pe nedrept, lumea s-a obişnuit s-o considere barometrul politic şi social al ţării. Se pare că, totuşi, greva va lua sfîrşit în baza acordului realizat între primarul Lindsay, reprezentantul pentru educaţie al statului, James Allen, Consiliul districtual Ocean Hill Brownsville şi Federaţia unită a învăţătorilor. Spunem se pare, pentru că numeroşi delegaţi ai învăţătorilor la tratativele purtate consideră că textul acordului trebuie încă studiat şi că nu-şi pot încă exprima deplin adeziunea la el. În consecinţă, deşi acordul a fost oficial realizat, deschiderea şcolilor este încă amînată. De la 9 septembrie, cînd s-a dezlănţuit conflictul, au intervenit două acorduri precedente care nu au reuşit să supravieţuiască mai mult de cîteva zile. Va avea al treilea acord o perspectivă mai bună ? O oarecare incertitudine printre comentatorii de presă îi îmbie în a-l saluta cu măsurată prudenţă.

Istoricul situaţiei este, pe scurt, următorul : în cursul lunii mai, consiliul de conducere al cadrelor didactice din Ocean Hill Brownsville, district din Brooklyn, cu o populaţie în majoritate neagră şi portoricană, consiliu creat în scop experimental în cadrul programului de descentralizare a şcolilor, a demis 19 învăţători sub învinuirea că ar sabota descentralizarea şi ar desfăşura o activitate nesatisfăcătoare. Pentru consiliul respectiv, acest act înseamnă un test al dreptului său de a angaja şi demite învăţători în propriul său district. Pentru Federaţia unită a învăţătorilor, gestul consiliului reprezenta o provocare la adresa concepţiei sale privind asigurarea muncii învăţătorilor în condiţiile descentralizării pe cale să transforme gradat sistemul de organizare a învăţămîntului. Eforturile depuse pentru aplanarea conflictului pînă la deschiderea şcolilor, la 9 septembrie, au eşuat, consiliul refuzînd reprimirea învăţătorilor demişi şi a celor ce s-au asociat cu ei şi Federaţia ameninţînd la rîndul ei cu greva cadrelor didactice. Au urmat cele două luni în care, greva fiind declanşată, şcolile au rămas în majoritate închise, iar confruntarea dintre primarul Lindsay şi preşedintele Federaţiei, Albert Shanker, a luat proporţii neobişnuite chiar pentru un oraş familiarizat cu marile tulburări, aşa cum este New Yorkul. Acordul realizat în cele din urmă pare a reglementa două din problemele majore ale conflictului : sistemul experimental din Brooklyn va continua sub protecţia unui girant numit de stat, iar dreptul învăţătorilor de a-şi exercita profesia, fără nici o hărţuială, va fi apărat de un juriu special.

Luni după-amiază, acordul în problema încetării grevei învăţătorilor a fost ratificat de majoritatea membrilor Federaţiei unite a învăţătorilor, în proporţie de şase voturi contra unu, şcolile redeschizîndu-şi porţile azi, marţi dimineaţa.

■

Făcînd zilnic — cu mai mult sau mai puţin succes — proba condescendenţei cuvenite viitorului preşedinte al ţării, ziarele americane îi ţin la curent pe cititori cu activitatea lui Richard Nixon, avansează aprecieri asupra poblemelor în care noua Administraţie va avea dificultăţi mai mari sau mai mici decît actualul guvern, speculează asupra şanselor bipartizanatului în conducerea de viitor a ţării, interpretează raporturile stabilite în perioada de tranziţie între preşedintele în exit şi preşedintele in spe şi influenţa acestor raporturi asupra gradului de continuitate a politicii interne şi mai ales a politicii externe americane.

Dintre declaraţiile şi opiniile exprimate de Richard Nixon în cursul campaniei electorale, cea despre „natura funcţiei de preşedinte" continuă să constituie obiectul a numeroase analize, concepţia fiecărui preşedinte despre preşedinţie fiind socotită un factor esenţial în deslusirea coordonatelor de-a lungul cărora va evolua orientarea oricărei administraţii. „Zilele unei preşedinţii pasive, spunea Nixon, aparţin trecutului... Viitorul preşedinte trebuie să aibă o concepţie activă despre funcţia sa... Sub o Administraţie Nixon, preşedinţia va fi adînc implicată în toate compartimentele vieţii publice a Americii... Preşedinţia este locul în care se stabilesc priorităţile şi se determină obiectivele". Acordînd toată atenţia şi tot interesul unei asemenea afirmări, care denotă o afiliere mai strînsă la principiile de conducere ale preşedinţilor Roosevelt şi Kennedy, decît la cele ale lui Eisenhower, de pildă, şi trecînd peste considerentele, poate prea subiective, formulate în amplul articol publi-

John Lindsay (stînga), primarul New Yorkului, anunțînd înțelegerea la care s-a ajuns în problema grevei învățătorilor. Alături de el se află Albert Shanker, președintele Federației unite a învățătorilor

cat în „New York Times Magazine", sub titlul „Un democrat sceptic privește spre Nixon", de fostul consilier de rangul întîi al Casei Albe, Arthur Schlesinger jr., astăzi profesor la Universitatea din New York, să ne oprim mai curînd asupra realității mai certe care este fizionomia viitorului Congres. Căci nici un președinte nu poate guverna fără a fi stînjenit sau favorizat în acțiunile sale de orientarea pe care o va dovedi majoritatea din cel mai înalt for al țării.

La alegerile din 5 noiembrie, republicanii au cîștigat patru locuri în Camera Reprezentanților, raportul fiind deci de 192 de republicani la 243 de democrați. Judecînd după concepțiile politice și filozofice profesate de cei 36 noi membri aleși în total, în comparație cu linia celor pe care noii veniți i-au înlocuit, viitoarea Cameră va avea mai puțini deputați conservatori decît cea veche. Schimbarea concretă s-a produs prin plecarea a șapte conservatori notorii și prezența, în schimb, a șapte moderați. De aici, concluzia comentatorilor de presă că noua Cameră a Reprezentanților, care se va întruni pentru prima oară la 3 ianuarie, va fi poate mai receptivă la legile interne, socotite liberale, pe care le-ar putea prezenta președintele Nixon, decît a fost al 90-lea Congres la propunerile avansate de președintele Johnson.

Optimismul observatorilor care văd lucrurile în această perspectivă este atenuat oarecum de rezervele pe care le implică prezența în Cameră a unor democrați grupați în așa-zisul comitet al deputaților democrați din sud, al cărui președinte, mai ales, pare a fi ostil oricăror noi programe ce ar putea fi propuse. O altă serie de rezerve pare a fi generată de impresia că, în ciuda modificărilor survenite în compoziția sa, Camera va rămîne probabil conservatoare atunci cînd va fi vorba de politica socială și fiscală, deși chiar cei care împărtășesc acest punct de vedere, aceste rezerve, nu neagă faptul că în ultimă instanță poziția și realizările Congresului vor fi în mare măsură determinate de natura legilor pe care le va propune Casa Albă.

În privința aceasta, lucrurile sînt încă destul de nebuloase. Este adevărat că în cursul campaniei electorale au fost formulate opinii într-o problemă sau alta. De asemenea, nu e greu de stabilit lista problemelor pe care viitorul președinte le va avea în mod cert de înfruntat : războiul din Vietnam, criza rasială, bugetul, politica înarmărilor, alienarea tineretului. În toate aceste probleme, fiecare cale de soluționare are o alternativă. Rezultatele votului din 5 noiembrie pot oferi lui Richard Nixon deslușirea direcției pe care urmează să se angajeze ? Reamintind particularitățile acestor rezultate — o superioritate de aproximativ doar trei sute de mii de voturi populare în raport cu cele cîștigate de Hubert Humphrey, succesul repurtat de Nixon numai la anumite categorii ale populației (cîștigul său fiind absolut net numai în suburbiile albe ale marilor orașe), preferința manifestată de alegătorii de culoare și de tineret pentru contracandidatul democrat, în fine, un Congres în care, numeric, predomină opoziția, — „New York Times" ajunge la concluzia că, în fond, marea problemă a lui Richard Nixon este de a-și crea el însuși ceea ce alegerile din 5 noiembrie nu i-au dat cu destulă convingere : mandatul de a guverna țara.

Trecînd în revistă modul în care s-a desfășurat campania electorală, ziarul scrie că în acea perioadă „sarcina lui Nixon era să învingă. Acum, este să guverneze, și el pare să fi simțit diferența". Marile cotidiene newyorkeze apreciază pozitiv atitudinea „postelectorală" a lui Nixon și consideră că, în declarația făcută imediat după alegeri, acesta „a recunoscut că marea sarcină este să unească din nou națiunea" și că „în acel scurt moment el a convins multă lume că cel puțin va încerca să facă aceasta".

Între timp, la cartierul general stabilit de viitorul președinte, la etajul al 39-lea al Hotelului Pierre de pe luxoasa Fifth Avenue, grupul său de prim-consilieri lucrează de zor, primind vizitele reprezentanților oamenilor de afaceri, ai sindicatelor, ai comunității de culoare.

New York, 19 noiembrie

reflector

PROCESUL DE LA RIO

În capitala Braziliei, procesul intentat de cîțiva militari împotriva a doi tineri deputați ai opoziției, Marcio Alves și Hermano Alves, se află pe primul plan al vieții politice. Militarii cer Congresului ridicarea imunității parlamentare a celor doi deputați și traducerea lor în justiție. Marcio Alves este acuzat de a fi insultat forțele armate de la tribuna Camerei deputaților, iar Hermano Alves — de a fi „semănat discordie printre ofițeri". Presiunile exercitate de „duri" asupra Congresului — scrie corespondentul din Rio al ziarului „Le Monde" — au dominat în ultimele zile. Primele dezbateri în fața comisiei de judecată a Camerei vor avea loc către sfîrșitul lunii, dar cum vacanța parlamentară va începe la 30 noiembrie, o hotărîre în acest caz nu va fi luată decît anul viitor.

„BOOM" PETROLIER DIN ANGOLA

După izbucnirea crizei din Orientul Apropiat, Angola a început să rețină atenția marilor societăți petroliere occidentale. În 1967, grupul american „Guilt Oil" avea să descopere bogate zăcăminte în regiunea Cabinda, a căror exploatare va atinge cifra anuală de 7,5 milioane tone în 1970. Mai recent, Compania franceză a petrolului (C.F.P.) s-a asociat cu grupul portughez „Angel" pentru exploatarea altor două regiuni — Ambriz și Cuanza. Un succes promițător au obținut și două companii belgiene asociate — „Petrotina" și „Petrangal" — în regiunea Quenguela, la 30 km sud de capitala angoleză, Luanda. Producția lui „Petrangal", începută în 1956, a atins 900 000 tone în 1964, pentru ca apoi să scadă în 1967 la 537 000 tone. Rafinăria din Luanda, construită de această societate, a continuat totuși să producă — circa 630 000 tone pe an — urmînd ca, într-un viitor apropiat, capacitatea ei să atingă un milion tone.

GHEAȚA ȘI CONSERVAREA DOCUMENTELOR

Conservarea prin gheață reprezintă oare cel mai bun mijloc de păstrare a documentelor pentru a fi transmise intacte generațiilor viitoare ? Un grup de specialiști americani consideră că da. Ei au descoperit mai multe cărți și manuscrise care fuseseră abandonate acum o jumătate de secol de o expediție la Polul Nord. Hîrtia, și în special planșele desenate în culori, nu au suferit în tot acest răstimp nici o alterare, în vreme ce, în cele mai bune biblioteci din lume și în condițiile cele mai bune, hîrtiile suferă după 50 de ani ravagiile timpului.

DIN NOU PROFESOR

Fostul președinte al Republicii Peru, Fernando Belaunde Terry, îndepărtat de la putere la 1 octombrie, a hotărît să-și reia vechea ocupație : aceea de profesor. El a acceptat invitația Universității Harvard de a preda la Școala Superioară de Proiectare un curs de planificare generală. Fernando Belaunde Terry, care înainte de a deveni președinte fusese vreme îndelungată profesor, este cunoscut în lumea științifică pentru o serie de proiecte de dezvoltare economică regională. Mulțumind pentru invitația primită, Belaunde Terry a ținut să declare că se simte mai la largul său în viața universitară decît în viața politică.

SEMICENTENARUL UNIRII TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA

Apropiata aniversare a cinci decenii de la unirea Transilvaniei cu România aduce în actualitate un eveniment măreț, încrustat cu adînci rezonanțe în istoria națională. Îl aduce în actualitate prin ceea ce astăzi poporul român, înfrățit cu naționalitățile conlocuitoare, înfăptuiește în patria noastră liberă. Victoria deplină a noii orînduiri, socialiste, asigurarea deplină a realei independențe a țării, transformările revoluționare înfăptuite în anii construcției socialiste sub conducerea Partidului Comunist Român, au determinat ridicarea unității statale pe o treaptă nouă în curgerea istoriei. Lichidarea oricărei exploatări și asupriri a omului de către om, asigurarea reală a drepturilor și libertăților tuturor cetățenilor țării noastre, dezvoltarea și înflorirea plenară a capacităților națiunii române în strînsă unire cu naționalitățile conlocuitoare, sînt trăsături predominante ale vieții noi pe care o trăiește astăzi Republica Socialistă România. Pe aceste profunde temeiuri s-a închegat comunitatea autentică de interese a tuturor claselor și păturilor sociale, a întregii națiuni care, strîns unită în jurul partidului comunist, muncește pentru desăvîrșirea construcției socialiste.

Evenimentul de acum 50 de ani evocă, totodată, o întreagă istorie a luptei seculare de eliberare națională a poporului român. Atunci cînd ne gîndim la făurirea statului unitar român, proces complex care prin actul profund democratic, popular, progresist, de la 1 decembrie 1918 a căpătat încununarea sa firească, ni se relevă însăși conștiința unității de neam și de limbă a întregului popor român de pe ambele versante ale Carpaților. Pentru că prin hotărîrea de unire cu

mărturii și documente

1 decembrie 1918. Adunarea populară de la Alba Iulia

Convocarea marii adunări de la Alba Iulia

Subliniind faptul că mersul irezistibil al istoriei a scos poporul român din întunericul robiei la lumina conștiinței de sine, Consiliul național român din Transilvania arată că în fața acestuia stă misiunea de a-și determina viitorul în conformitate cu aspirațiile și năzuințele sale naționale. În acest scop, Consiliul național român convoacă Adunarea Națională a națiunii române, la Alba Iulia, în ziua de duminică 18 noiembrie (1 decembrie) 1918.

Sîntem convinși — *se spune în Convocarea Adunării Naționale de la Alba Iulia* — că în afară de cei care vor reprezenta păturile sociale ale națiunii la această istorică adunare, unde se va hotărî soarta neamului nostru poate pentru vecie, se va prezenta însuși poporul românesc în număr vrednic de cauza mare și sfîntă. Se vor lua îngrijiri, ca toți cei veniți să fie adăpostiți și să fie părtași în consacrarea celor ce se vor hotărî.

Biroul Consiliului Național a făcut toate pregătirile de lipsă pentru reușita adunării, iar frații români de pretutindeni sînt rugați să dea și ei tot ajutorul...

Arad, 7/20 noiembrie 1918.

La Alba Iulia

Duminecă la 1 Decembrie no se va întruni la Alba Iulia marea adunare națională, care va hotărî asupra sorții noastre a românilor... Se va arăta în primul rând că națiunea română, care veacuri de-a rîndul a suportat jugul robiei naționale, voiește acum să devină cu desăvîrșire liberă și să se contopească într'un singur stat național... Prin aceasta se va înfăptui în fine ceea ce înainte cu trei sute de ani a fost zădărnicit prin uneltirile barbare ale unor tirani... Drama națională săvîrșită pe cîmpia Turzii se va ispăsi acum prin hotărîrea istorică ce va lua-o adunarea națională de la Alba Iulia.

A sosit așadar plinirea vremii. Poporul român se bucură azi de libertatea națională. Dar nu e numai aceasta ceea ce se va săvîrși la Alba Iulia. Căci nu e vorba acum numai de desrobirea națională, ci și de ridicarea asupritului popor român la o treaptă socială mai înaltă și omenească.

Drepturi n-avem și moșiile noastre erau în mâinile altora. Voim ca'n viitor toate acestea să se schimbe și să ne ridicăm și noi la înălțimea neamurilor într'adevăr culte și libere. Adunarea națională va avea chemarea să pună la cale înfăptuirea reformei agrare. Tot asemenea va trebui să se proclame la Alba Iulia și dreptul de vot universal, precum și alte legi pen-

patria-mamă, pe care acum aproape o jumătate de secol o aclamau mulțimile adunate la Alba-Iulia, se consfințea sub raport politic o profundă comunitate de viață, de limbă și de cultură ce a legat — prin veacuri și milenii de lupte și vitregii — același popor trăind dincoace sau dincolo de munți. Scriind despre acest popor, al nostru, Dimitrie Cantemir preciza, încă în urmă cu 250 de ani : „Neamul Moldovenilor, Muntenilor, Ardelenilor, cu toții cu un nume de obște ROMÂN, se cheamă".

Operă măreață a maselor populare, rezultantă a procesului obiectiv al progresului istoric, Unirea de acum 50 de ani a reprezentat împlinirea unui fierbinte deziderat al poporului român, al veacurilor de lupte împotriva împilării sociale ori naționale.

Ni se pare de o grăitoare semnificație proclamarea de către Adunarea de la Alba Iulia, în Hotărîrea sa de unire a Transilvaniei cu România, între altele, a drepturilor fundamentale ale naționalităților conlocuitoare : Deplină libertate pentru toate naționalitățile conlocuitoare. Fiecare se va instrui, administra și judeca în limba ei proprie și prin indivizi din sînul său și fiecare va primi drept de reprezentare în corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-o alcătuiesc. **Printre prevederile democratice înscrise în Declarația de la Alba Iulia se numărau, de asemenea, reforma agrară, introducerea dreptului de vot universal, acordarea de drepturi muncitorimii. După cum ni se relevă, drept o mărturie a profundei adeziuni la cauza păcii și libertății popoarelor, următoarea subliniere făcută în Hotărîrea de la Alba Iulia :** „Adunarea Națională dă expresiune dorinței sale, ca congresul de pace să înfăptuiască comuniunea națiunilor libere în așa chip, ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici deopotrivă, iar în viitor să se elimineze războiul, ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale".

Procesul unirii țărilor române într-un singur stat corespundea nu numai aspirațiilor maselor, ci fundamentelor de viață economică, politică, culturală, evidente în toate legăturile ce în răstimpul îndelungii separări au continuat să cimenteze afinitatea indestructibilă a tuturor românilor. Permanența legăturilor economice este pronunțat vizibilă în comerțul multilateral, în intensul schimb de mărfuri dintre Țara Românească, Moldova, Transilvania. Legăturile politice sînt atestate grăitor de preocuparea cu caracter continuu pentru încheierea de alianțe între țările surori — al căror apogeu a fost atins atunci cînd Mihai Viteazu a reunit pentru scurt timp sub sceptrul său toate cele trei formații statale —, de sprijinire reciprocă a împotrivirii în fața invaziilor și primejdiilor dominației străine. Osmoza unei originale culturi, descinsă din aceleași obiceiuri, din aceleași tradiții, dintr-o aceeași structură sufletească și-a găsit în toate cele trei țări multiple expresii și forme de manifestare adresate deopotrivă românilor din Muntenia, Moldova, Transilvania.

Unirea Transilvaniei cu România nu poate fi concepută fără acea tenace și continuă acțiune a intelectualilor progresiști care au ținut mereu vie în conștiință ideea unității naționale, fără contribuția de jertfe și eroism a luptătorilor revoluționari, fără aportul de dăruire și sacrificiu al militanților socialiști. Pe drept cuvînt, atunci cînd ne gîndim la actul unității statale de acum o jumătate de secol — prefațată de unirea de la 1859 care a afirmat noul stat național român modern — putem afirma că el a fost săvîrșit de întregul popor român, de tot ceea ce aveam mai bun și mai înaintat de o parte și de cealaltă a Carpaților. Hotărîtoare în realizarea Unirii au fost lupta activă a maselor largi populare — români, maghiari, germani și de alte naționalități —, eroismul acțiunii lor comune pentru libertate socială și națională, pentru o viață mai bună. Unirea s-a înfăptuit în împrejurările internaționale favorabile ale victoriei Marii Revoluții Socialiste din Octombrie — care a deschis o nouă eră în istoria omenirii, a însuflețit lupta popoarelor pentru înfăptuirea aspirațiilor lor de libertate și independență, pentru eliberarea de orice exploatare și asuprire — ale destrămării imperiului habsburgic, demonstrînd că mersul nou al istoriei este ireversibil. Unirea Transilvaniei cu România s-a înscris — cu toate că s-a efectuat în condițiile capitalismului, care nu puteau oferi cadrul împlinirii revendicărilor de esență socială ale maselor muncitoare și determinau o serie de dependențe de ordin economic și politic dictate de orientarea și interesele claselor stăpînitoare — pentru totdeauna în voința și conștiința poporului român.

„Lumea" publică în acest număr cîteva documente, de interes major, revelatorii pentru semnificația progresistă, populară și democratică a Unirii de la 1 decembrie 1918.

Cristian POPIȘTEANU

tru fericirea poporului căci nu voim ca și'n România de mâne să trăim tot aceeași viață de robi...

Alba Iulia va însemna pentru noi începutul unei noi vieți. Să mergem cu toții acolo. (Adevărul, 1918, XIV, nr. 46, 17 noiembrie/1 decembrie p. 1).

Socialiștii români

Consiliul național român a fost anunțat ieri pe telefon de conducerea fracțiunii române a Partidului social-democrat că este de perfect acord cu lucrările prealabile și cu principiile cari se vor enunța de către Marea Adunare națională de la Alba Iulia... Ajunși odată la acest acord, nu ne mai îndoim că socialiștii români ne vor da mîna de ajutor la opera mare constructivă. Întîi de toate noi îi considerăm pe socialiștii români ca pe o parte integrantă a poporului nostru, o parte organică vie de la a cărei funcțiune normală depinde toată structura societății noastre... Societatea viitoare se va clădi pe temelia tare a dreptului de liberă dispunere de sine al fiecărei națiuni: trebuie să se formeze state naționale pentru ca să înflorească toate straturile societății, trebuie să se înlăture sclavajul politic pentru ca toți cetățenii să aibă libertatea de mișcare și să ajungă la maturitate intelectuală. Întîia condiție a progresului este deci desrobirea națională, după care cu toții ne vom strădui să aranjăm interiorul casei noastre după cea mai dreaptă rațiune... („Românul", VII, nr. 16 din 15/28 noiembrie 1918).

Contribuții la Unire

Eliza Campus
doctor în istorie

Proces secular de o consecventă grandoare, lupta de veacuri pentru unire a românilor din Țara Românească, Moldova și Transilvania a constituit un însoțitor perpetuu al însăși vieții poporului nostru. În preajma realizării acestei aspirații multiseculare, cînd se pregătea desăvîrșirea unității de stat a României, analele istorice au consemnat pilduitoare manifestări de solidaritate ale românilor aflați în diferite părți ale lumii, care se simțeau alături de cauza cea mare a unirii Transilvaniei cu patria-mamă, cauză nobilă a maselor și, deopotrivă, a celor mai luminate minți ale poporului român dintr-o parte ori din cealaltă a Carpaților. În cele ce urmează, prezentăm cîteva dintre acțiunile de rezonanță și semnificație ale românilor din Franța, Italia și Statele Unite ale Americii, în sprijinul unirii Transilvaniei cu România.

În anii primului război mondial, românii transilvăneni din Franța au constituit un comitet în vederea creării unei legiuni române. Totodată, ofițeri superiori, aflați în emigrație, au făcut demersuri pe lîngă guvernul francez în scopul alcătuirii acestei legiuni, fiind întîmpinați cu bunăvoință de autoritățile de resort. Românii aflați în Franța au trimis comitetului de organizare numeroase scrisori de adeziune, prin care își exprimau dorința de a vedea făptuită unirea. Un grup de piloți ce studia în Anglia, inginerul naval C. Ionescu Bușilă, căpitanul Mavrichi care se găsea atunci la Stockholm, Michel Luca, medic voluntar în armata franceză, inginerul J. Anastasiu de la Hyères, iată doar cîteva din numele celor ce-și exprimau dorința de a se înrola în lupta pentru unire. Se adaugă apoi lungul șir de adeziuni semnate de transilvănenii din armata habsburgică, prizonieri, pe teritoriul francez, care solicitau cu ardoare cinstea de a lupta pentru unirea cu România.

Concomitent, se desfășurau pentru cauza unității naționale multiple acțiuni ale misiunilor universitare și parlamentare române, care activau intens, sprijinite de biroul presei române, ca și de numeroasa colonie română din Franța. Ziarul „La Roumanie", condus de Pavel Brătășeanu, Constantin Mille și alții, precum și ziarul „La Transylvanie", fondat de Traian Vuia, au adus, la rîndul lor, o prețioasă contribuție, făcînd cunoscute pe larg în opinia publică luptele de veacuri ale românilor pentru înfăptuirea aspirațiilor lor de eliberare.

Un alt exemplu elocvent îl constituie, fără îndoială, impresionanta manifestare din ianuarie 1918, cînd „Comité de l'action à l'Etranger" din Paris a făcut o solemnă primire misiunilor universitare și parlamentare, ca și altor personalități politice și militare române. La Palais Bourbon, unde a avut loc festivitatea, oameni ca Aristide Briand, Paul Painlevé, Gaston Doumergue și alții au ținut să marcheze prin prezența lor întreaga apreciere ce dădeau activității organizațiilor române aflate pe pămîntul Franței.

În Italia, se desfășura, de asemenea, o acțiune de organizare a românilor din

→

armata austro-ungară, prizonieri, concentrați în diferite tabere. Ofițerii din tabăra de la Cittaducale, de pildă, au cerut ca Simion Mîndrescu, președinte al „Societa Romeni Transylvania-Banato-Bucovina", să se adreseze primului ministru Orlando, și să-i arate că ei cer favoarea de a lupta pentru a-și face „datoria de români față de neam". În mai 1918, s-au constituit în întreaga Italie comitete „Pro-România", expresie a simpatiei poporului italian pentru năzuințele de veacuri ale românilor.

Într-o asemenea atmosferă, comitetul de acțiune al românilor a continuat organizarea celor optsprezece mii de prizonieri aflați în Italia. Cu toții socoteau, așa cum se arată în actul constitutiv al comitetului, că după înrobitoarea pace de la București, „ne revine datoria și dreptul de a continua lupta pentru unitatea națională a românilor". Deoarece între timp guvernul italian consimțise la înființarea legiunii, s-au dat dispoziții ca toți ofițerii prizonieri români de la Cittaducale să fie îmbrăcați în uniformă italiană, cu insignele legiunii — tricolorul român. Ei urmau să plece imediat în nordul Italiei, unde se găseau taberele ostașilor români, și să procedeze la selectarea lor, în vederea alcătuirii legiunii. La foarte scurt timp după aceasta, comitetul de acțiune, consulatele și legația română, au fost asaltate de mii de scrisori de adeziune. Veneau scrisori similare de la prizonieri români din Fenestrelle, din Gaeta, Stabilimenti militari di Pena, de la detașamentul din San Gabriele di Baricella și din nenumărate alte părți ale Italiei. În cîmpurile de prizonieri de la Cavarzere, de la Mantova, Cavanelle, Cona, Ostiglia și, bineînțeles, de la Cittaducale, domnea o stare de spirit profund patriotică. În sfîrșit, la 25 august, în fața Columnei lui Traian, s-a organizat nucleul de bază al legiunii.

În Statele Unite, cei aproape două sute de mii de români, cetățeni americani, mai toți muncitori industriali, organizați în 27 de parohii religioase și posedînd cinci ziare, s-au manifestat cu ardoare pentru unirea Transilvaniei cu România. La Chicago a avut loc o mare manifestație a mii de români, care au demonstrat pentru Unirea Transilvaniei cu România.

Condițiile înrobitoare ale păcii de la Buftea-București au întristat profund pe românii din America. Nenumărate scrisori și telegrame au sosit la legația română din Washington, exprimînd voința de luptă pentru realizarea unității de stat a țării. În această vreme, membrii legației române și-au dat demisia, nevoind să colaboreze cu guvernul Marghiloman și au venit, prin acțiunile lor, în întîmpinarea arzătoarei dorințe a românilor americani, militînd pentru organizarea unei legiuni. Încă la 28 martie 1918, ministrul României la Washington apreciase, într-un raport al său, că dacă din nenorocire România va trebui să semneze pacea cu puterile centrale, românii din S.U.A. consideră „de datoria lor să formeze divizii române în scopul de a lupta pentru emanciparea fraților din imperiul habsburgic".

În aprilie 1918, cînd la Roma s-a deschis Congresul naționalităților subjugate de monarhia habsburgică, rezoluțiile votate au avut un larg răsunet mondial. Ideea majoră, pusă în circulație de congresul de la Capitoliu, a fost, în mod incontestabil, aceea că „fiecare popor își proclamă dreptul său inalienabil de a-și constitui unitatea națională de stat sau de a-și desăvîrși această unitate, pentru a atinge deplina independență politică și economică".

mărturii și documente

Învățăminte

Lumea întreagă își îndreaptă privirile spre Rusia. Schimbările ce se produc zi de zi ne uimesc. Libertate deplină pentru toate popoarele din imperiu, pămînt la țărani, ștergerea titlurilor de domnie sunt lucruri cari pe vremea țarului numai bănuit cineva că gîndește la ele și era trimes la spînzurătoare, căci, desigur, această binefacere pentru poporul rus n-a căzut mură-n gură. Grozave au fost suferințele poporului rus și luminătorilor lui, închisorile negre n-au fost pline de hoți, ci de oameni cinstiți, nenumăratele spînzurători n-au fost pentru făcătorii de rele, ci ele au stins viața a zeci de mii de bărbați și femei cinstite cari au îndrăznit să lupte pentru dreptatea poporului.

La 1905 poporul rus a căutat prin revoluție să se scape de domnia țaristă, dar n-a reușit ; zeci de mii de oameni au fost spînzurați atunci, bruma de libertate ce totuși a fost silit s-o dea țarul n-a putut să trăiască și deputații poporului au fost deportați în Siberia. Dar poporul și oamenii de bine n-au putut răbda atîta nelegiuire și au început lupta cu puteri îndoite. Ultima încercare deci a reușit, țarul cu guvernatorii lui sîngeroși au fost prăbușiți și trimeși ei înșiși în Siberia, iar urmele lor au fost arse cu fierul, și pe ruinele acestor grozăvii se clădește acum Rusia liberă și democratică.

Fie ca faptele poporului rus să ne servească de pildă în lupta pentru libertățile noastre ! („Adevărul", XIV, nr. 1 din 7/20 ianuarie 1918).

Adeziune la lupta poporului român

La una din întrunirile muncitorești desfășurate în zilele premergătoare Unirii Transilvaniei cu România, muncitorul ungur Iosif Ciser a declarat : „Nu vă punem piedici în calea realizării unității voastre naționale... Trecutul care a trădat muncitorimea și care a pus biruri grele pe umerii noștri, politica greșită față de naționalități s-a sfîrșit... Și voi ați fost subjugați și jecmăniți, pămîntul acesta de pe care ați fost alungați... a fost al vostru. Dar nu poporul maghiar v-a alungat la marginea pădurii. Nu ! Capitalismul v-a alungat, căci capitalismul n-are naționalitate. Naționalitatea lui este banul, puterea blestemată care deopotrivă apasă pe muncitorul român și maghiar sau german".

Hotărîrea adunării de la Mediaș

Adunarea națională a sașilor transilvăneni, care a fost ținută la Mediaș pe data de 8 ianuarie 1919, a decis în unanimitate unirea națiunii săsești cu Regatul României.

Consiliul național germano-săsesc din Transilvania își ia permisiunea de a comunica prea-slăvitului Consiliu Central Român textul chemării adresată poporului nostru :

„Către poporul nostru !

Comitetul central săsesc întregit, unit cu Consiliul național germano-săsesc din Transilvania, a hotărît în unanimitate la 8 ianuarie 1919 la Mediaș următoarele :

...Avînd în vedere aceste fapte, (Unirea Transilvaniei cu România — n.n.) și convinsă că se înfăptuiește un eveniment de importanță istorică, populația săsească din Transilvania, în baza dreptului de autodeterminare a poporelor hotărăște unirea sa cu Regatul României și transmite poporului român salutul său frățesc și cele mai sincere felicitări, pentru realizarea idealurilor sale naționale.

Populația săsească din Transilvania are astfel în vedere nu numai dezvoltarea istorică mondială ci și dreptul intern al poporului român la unire și formarea statelor...

Conștientă de importanța hotărîrii sale, populația săsească se consideră de astăzi înainte o parte componentă a Regatului României, iar fiii și fiicele sale, cetățenii acestui stat...

Vis împlinit

Într-un articol publicat în „Adevărul", XIV nr. 45, din 10/24 noiembrie 1918, scriitorul Emil Isac scria :

S-a întîmplat.

Ce a fost visul unora, visul celor ce credeau în o lume nouă, astăzi este visul tuturor. Și vedeți cu ochii minunea : libertatea. Regii izgoniți, blestem pe capul și pe viața lor. Războinicii cari au adîncit în sînge omenirea au amuțit și se strecor speriați pe lîngă zidurile caselor ca cîinii rîioși... Și vedeți cu ochii minunea dar, fraților, necrezători în minuni, gîndiți-vă că libertatea numai atunci are preț dacă n-o necinstești cu jaf, ucis și foc. Aceste sunt uneltele tiranilor ; noi suntem oamenii civilizațiunei și dorim cît de curînd : pace, iubire, liniște și îndestulare între oameni. Noi nu cunoaștem cuvîntul „dușman", noi nu vrem să avem „inamici". Noi vrem frățietate, egalitate cu toate neamurile, căci nouă nu oamenii ne-au fost dușmani, ci stăpînii lor. Nouă Habsburgii și Hohenzollernii și toate șleahtele de trîntori regali ne-au fost dușmani, căci ne-au sclăvit popoarele și ni le-au nimicit, noi nu mai vrem turme de oi și păstori, ci vrem dreptate în cer și pe pămînt...

Fragmente din volumul Unirea Transilvaniei cu România (1 decembrie 1918) — Documente și mărturii, pregătit pentru tipar la Editura Politică de un colectiv coordonat de prof. univ. Miron Constantinescu.

Frații Umberto și Gianni Agnelli („Fiat"), François Michelin și Pierre Bercot („Citroën"), cei patru asociați

CITROËN
•
FIAT
•
MICHELIN
•
PIRELLI

Miliarde pe roți

Toamna anului 1968. În Franța, temperatura este mult prea ridicată pentru acest sezon. La Beaulieu-sur-Mer, turiștii rămași dintr-o vară ce pare a nu se mai termina, fac plajă sub soarele ca de iulie. Atmosfera este fierbinte, aromată, poate puțin fetidă, în după-amiezile în care, așezați în fotoliile de trestie ale barurilor de pe faleză, localnicii își sorb cafeaua și citesc, cu mirare, știrile cele mai noi : asasinate în lumea interlopă de la Marsilia, inexplicabile sinucideri la Stuttgart, o crimă lîngă Paris, în ale cărei taine este implicat Alain Delon, surprinzătoarea căsătorie a unei văduve celebre. În ambianța aceasta de moleșeală alternată cu senzații tari, nimeni nu bagă de seamă că vreo cîțiva domni în haine negre, cu cămăși albe, cu servicte ermetice, absolut indiferenți față de albastrul cerului și reflexele Mediteranei, pleacă în fiecare dimineață în Italia, la San Remo, și revin, spre seară, mai preocupați ca oricînd, după lungi tratative desfășurate în apartamentele speciale din marele hotel „Ambacciatori". În alte zile, alți domni, tot în haine negre, cu servicte mai mari și, poate, mai ermetice, vin ei de la San Remo și se închid ore întregi, cu domnii francezi, în camerele de la „Bellevue".

După cîtăva vreme, localnicii mai curioși au putut afla că domnii în cauză sînt industriași și ingineri, contabili și avocați, personaje ce se întîlnesc, discută și se despart cu punctualitate, la date fixe, și din această cauză n-au mai acordat atenție acestui carusel banal. Dar în seara de 20 septembrie și-au făcut apariția două automobile de tip mai special. Unul venea de la Torino. Fiat 125 — super sport. La volan, Giovanni Agnelli. Al doilea, de la Paris. Citroën DS. Pe bancheta din fund (eclipsat puțin de silueta șoferului), François Michelin.

În următorul sfert de oră, redacțiile din lumea întreagă știau că în noaptea aceea se încheia un mariaj de conveniență, mult mai important prin consecințele lui profunde, prin milioanele de oameni a căror soartă o angajează, decît toate combinațiile mondene și pasionale de care se ocupau ziarele. Un mariaj Citroën-Fiat. Două semnături, Agnelli-Michelin, pe o hîrtie velină, actul de naștere al celui mai mare concern industrial din Europa capitalistă, situat în fruntea tuturor sectoarelor continentale de producție și al treilea din lume în producția de automobile, după giganții General Motors și Ford.

N-a fost o naștere fără dureri. În amîndouă țările interesate, uzinele de automobile dețin un coeficient important din economia industrială și comercială. În Italia, Fiat, cu peste 150 000 de salariați, cu enorma lui rețea de fabrici-anexe și de furnizori, este — de aproape 50 de ani — cea mai mare afacere națională : 1 371 610 autovehicule construite în 1967 în uzinele sale din țară și încă 240 000 în uzinele Fiat din alte țări, iată volumul statistic al acestui uriaș.

În Franța, Citroën, cu circa 65 000 de salariați, se află pe un loc mai modest decît noul lui partener și a fabricat anul trecut „numai" 500 030 de automobile, în timp ce uzinele naționalizate Renault și asociatul lor Peugeot au produs 805 523 și 405 314 de autovehicule, deci un total de 1 210 837 de automobile, pe o gamă largă de tipuri și modele, apropiindu-se, simțitor, de vecinul lor de la Torino.

La dimensiunile acestea, uzinele, oricît ar fi de „proprietate personală", au o funcție economică angrenată direct în dinamica socială și politică a țărilor din care își sorb energia. Mult mai mult decît patronii, afectați doar de evoluția contului lor bancar cu plus sau minus niște milioane, 215 000 de salariați trăiesc cu grija zilei de mîine, numărîndu-și de trei ori cei cîțiva franci rămași pînă la leafă. Urmările unor acorduri de tipul Citroën-Fiat le sînt cunoscute, mai ales lor. Tendința accentuată de concentrare a întreprinderilor capitaliste, crearea monopolurilor de proporții continentale, se soldează, invariabil, cu concedieri de muncitori, chiar în cazul cînd se menține ritmul de creștere a producției. Teoreticienii economiei occidentale, ajutați de ordinatoare infailibile, susțin că au descoperit cheia prosperității viitoare în aceste monopoluri, dar 600 000 de șomeri din Franța sînt obligați să constate, pe propria lor piele, că, undeva, în ordinatoare, un releu face farse economiștilor. Iată de ce, primul semnal de alarmă, după anunțarea „căsătoriei secrete" a celor două mărci de automobile a fost dat de sindicatele salariaților. În 1963, devorarea Fiatului francez de către uzina americană Chrysler și nașterea societății „Simca" a debutat cu 7 000 de muncitori concediați, pentru „redresarea financiară" a firmei și introducerea unor „sisteme tehnice automate".

Sub impulsul acestui semnal de alarmă și inspirat de obligația de a conserva independența economică a patrimoniului industrial național, al doilea sector impresionat de mariajul Fiat-Citroën a fost guvernul francez. Este adevărat că atît dl prezident-director general Giovanni Agnelli, cît și dl Pierre Bercot, idem la Citroën, au anunțat din vreme autoritățile guvernamentale, ca pe niște veritabili părinți, despre legătura lor. Însă, în timp ce președintele Saragat l-a felicitat pe șeful casei Fiat, președintele de Gaulle l-a rugat pe șeful casei Citroën, dl Bercot, să treacă mai întîi pe la ministrul de finanțe — chestiuni de zestre — apoi pe la primul ministru — probleme de prestigiu — și abia după aceste vizite să vină la Elysée, eventual pentru binecuvîntare. Nici una din aceste vizite n-a fost ușoară. Proiectul inițial privitor la acordul celor două firme a trebuit să sufere modificări foarte mari, pentru a da garanții statului francez că nu e vorba de o acaparare, ci numai de o cooperare în urma căreia nu se va înstrăina nimic din patrimoniul industrial. În ultimă instanță, a fost acceptată o formulă care salvează, cel puțin, aparențele și anume înființarea unui „holding", adică a unei societăți financiare, de un tip să zicem „platonic" — dacă se poate folosi acest termen în acest domeniu. Proprietarii lui Citroën (care nu mai sînt Citroën ci Michelin) depun la „holding" toate acțiunile lor (70 la sută din activul uzinelor) și obțin, în schimb, 50 la sută din acțiunile noului holding. Pe de altă parte, Fiatul, fără a da nici o acțiune de-a lui de acasă, obține o cotă de 49 la sută din acțiunile holdingului, drept acoperire a investițiilor ce le va face în uzinele franceze Citroën.

Într-un limbaj mai puțin distorsionat, aceasta înseamnă că Fiat obține 15 la sută din uzina Citroën, cu obligația de a o repune pe linia de plutire.

La 26 octombrie, acordul de principiu a fost parafat, cu aprobarea guvernului de la Paris. În fapt, a intrat în vigoare numai o convenție de cooperare tehnică, financiară și comercială între Fiat și Citroën. Pentru a se consuma integral căsătoria celor două uzine, mai trebuie timp, deoarece nu s-a înființat, încă, holdingul, nu se știe ce nume va avea, nu se știe unde îi va fi sediul (Couve de Murville îl vrea în Franța, Agnelli l-ar dori în Elveția) și nu se știe cine-l va prezida. Din aceste motive, nu se știe nici dacă interesele salariaților vor fi, realmente, salvgardate. De aceea a și fost constituit, de îndată, un comitet sindical Fiat-Citroën.

Deci, la 26 octombrie servietele ermetice (fabricație Fiat) au fost închise, cu zgomotul sec al micilor zăvoare de siguranță. Delegații și-au strîns mîinile, s-au înclinat unul în fața altuia, în ordine ierarhică și, după cum se cuvine în cercurile marii finanțe și industrii, au trecut în salonul alăturat, unde li s-a servit cîte un pahar din alt produs proprietatea casei Fiat, nu mai puțin celebru decît automobilele, vermutul Cinzano.

Ridicînd paharele, trei din personajele aflate de față nu s-au putut opri să nu-și zîmbească unul altuia, cu înțeles. Erau „cei trei mari", cei trei din dinastiile care-și împart imperiul-auto născut în zilele acestea de toamnă : Giovanni Angelli — Fiat al III-lea, Alberto — Pirelli al III-lea și François — Michelin, tot al III-lea, în ordinea generațiilor. Lipsea numai Citroën, tocmai titularul acestui domeniu scos la licitație.

Mircea GRIGORESCU

(Va urma)

reflector

PRELUNGIREA MISIUNII LUI JARRING

Deşi declaraţiile pe care le-a publicat ziarul egiptean „Al-Ahram" privind problema rezolvării politice a conflictului izraelo-arab nu degajă optimism, făcîndu-se referiri la hotărîrile conferinţei de la Khartum care a stabilit să nu se ducă negocieri de pace cu Izraelul, cei care au citit cu atenţie scrisoarea pe care a trimis-o ministrul de externe egiptean, dr. Mahmoud Riad, lui Gunnar Jarring la 18 octombrie, precum şi declaraţiile pe care le-a făcut şeful diplomaţiei egiptene la înapoierea sa de la New York, au putut desprinde din acestea următoarele :

Înapoierea dr. Mahmoud Riad la Cairo nu înseamnă întreruperea legăturii cu reprezentantul special al secretarului general al O.N.U. dr. Jarring, care îşi continuă eforturile cu cele două părţi pentru a ajunge la o rezolvare politică a conflictului ; Republica Arabă Unită acceptă rezoluţia Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967 şi este gata să pună în aplicare toate obligaţiile care îi revin din această rezoluţie ; trimisul internaţional Jarring trebuie să pregătească un program pentru executarea obligaţiilor care decurg din rezoluţia Consiliului de Securitate, guvernul R.A.U. fiind pregătit să aplice acest program ; R.A.U. acceptă stabilirea unor zone demilitarizate la graniţele ei cu Izraelul, cu condiţia ca cealaltă parte să procedeze la fel. În ce priveşte negocierile directe cu Izraelul, ministrul Mahmoud Riad a menţionat că acestea nu pot constitui subiect de discuţie în prezent. Acestea sînt cele mai însemnate idei ce se desprind din ceea ce „Al-Ahram" numeşte „documentele New Yorkului".

(După **Al-Hayat**, Beirut)

BOEING 747

Cel mai mare avion de pasageri din lume — „Boeing 747" — este gata montat şi-şi face acum stagiul de încercări la sol, pe benzile asfaltate ale fabricii producătoare din oraşelul Everett (statul Washington — S.U.A.). Avionul are 70 de metri lungime şi 19,33 metri înălţime (cît un imobil cu trei etaje). Capacitatea sa de transport : 490 de pasageri şi 20 de tone bagaje şi coletărie. Este echipat cu patru enorme turboreactoare — cu dublu flux — care-i asigură un zbor neîntrerupt de 6 000 de km. „Viaţa" acestui avion este calculată la 60 000 de ore, adică 15 ani, cu un program de 8 ore de zbor pe zi. Viteza medie de zbor — 1 150 de km pe oră, deci va face traversarea Atlanticului în cinci ore. Aparatul, la care au lucrat 12 000 de persoane timp de doi ani, este format din 4 500 000 de piese, produse de 16 500 de fabrici diferite.

Anul viitor, cînd urmează să-şi înceapă zborurile comerciale, „Boeing 747" se va afla în faţa cîtorva mari probleme economice care au început să preocupe de pe acum pe specialişti. Printre altele, asigurarea avioanelor şi a călătorilor. Sînt puţine şanse ca vreuna din actualele societăţi de asigurare să se încumete a contracta despăgubiri pentru un aparat care costă 110 000 000 de dolari.

Dallas şi cei 5 ani...

TRAGEDII AMERICANE

Vineri, 22 noiembrie 1963. Au trecut cinci ani de atunci. Istoria unei ţări nu poate fi abătută din albia ei de dispariţia unui singur om, fie el chiar un tînăr şi energic şef de stat. Rodul întîmplării, al hazardului, nu trebuie exagerat şi ar fi absurd să se creadă că soarta a două sute de milioane de oameni ar atîrna de destinul unei singure personalităţi. Cu sau fără John Kennedy, America este ceea ce au făcut din ea generaţiile ultimelor două secole. Înseamnă însă oare aceasta că gloanţele de la Dallas au lăsat intactă atmosfera politică, socială, spirituală ? Dacă ne limităm la configuraţia puterii executive, sîntem îndreptăţiţi să presupunem că, sub o Administraţie Kennedy cu mandat complet şi — mai mult ca sigur — reînnoit pînă la sfîrşitul acestui an, Statele Unite ar fi evoluat oarecum diferit. Cum ? N-are rost să încercăm să ghicim un fost viitor, un viitor care nu va mai fi niciodată. Nimeni nu este în măsură să spună cum s-ar fi desfăşurat implicarea Statelor Unite în războiul din Vietnam şi pe alte scene internaţionale, ce s-ar fi întîmplat cu drepturile civile, cu relaţiile între rase, între generaţii, între opinia publică şi „establishment". Cert e doar faptul că John Kennedy enunţase un program de guvernare pe care succesorul său l-a abandonat şi care în viitorii patru (sau chiar opt) ani nu va mai fi reluat.

Poate că nici John Kennedy n-ar fi izbutit să transforme visul „Noii Frontiere" într-o realitate satisfăcătoare. Dar întreruperea brutală a strădaniilor lui în acest sens, urmată de destrămarea şi ea brutală a visului, au contribuit la conturarea aurei legendare cu care o bună parte a societăţii americane a înconjurat numele preşedintelui ucis la Dallas. Ne aflăm în faţa unui caz aproape unic de coexistenţă a sublimului cu sordidul în mitologia populară. Straniul concurs de împrejurări datorită căruia John Kennedy a fost ucis (după versiunea oficială) de un detractat, de un individ situat la marginea societăţii, iar ucigaşul prezumat, Lee Harvey Oswald, a căzut la rîndul său victima unui om din lumea interlopă, Jack Ruby, mort şi el înainte de a fi făcut declaraţii concludente, a declanşat o întrecere frenetică în materie de supoziţii. Comisia guvernamentală condusă de preşedintele Curţii Supreme, Earl Warren, a întreprins o anchetă de proporţii gigantice, prezentate apoi opiniei publice într-un raport monumental. Primit cu neîncredere chiar de la început, raportul a fost pus sub semnul întrebării din atîtea puncte de vedere, încît astăzi, la cinci ani de la crimă, numai jumătate din populaţia americană crede în veridicitatea concluziilor lui. Faptul că Robert Kennedy, care în vremea alcătuirii raportului era ministru al justiţiei, a subscris la punctul de vedere al Comisiei Warren nu a fost nici pe departe suficient pentru a pune capăt suspiciunilor. Dezbinată pe atîtea alte criterii, America îmbrăţişează şi în această chestiune două poziţii diametral opuse : tezei asasinului

unic, dezechilibrat, a crimei întîmplătoare, fără motive ascunse şi dedesubturi inavuabile, i se opune teza conspiraţiei. Deşi i s-au consacrat mii de pagini tipărite, anchete private etc., cea de-a doua teză este şi astăzi doar o ipoteză nedemonstrabilă. Urmele, dacă vor fi existat, s-au şters ori au fost şterse. În istorie, asasinarea lui John Kennedy va rămîne unul dintre misterele nedezlegate, despre care se emit decenii şi secole în şir ipoteze din ce în ce mai puţin controlabile. E de presupus că, aşa cum astăzi istoricii se apleacă asupra celor mai fragile şi discutabile indicii în sensul că Napoleon ar fi fost omorît, despre motivele împuşcării lui John Kennedy şi despre organizarea atentatului se va discuta de asemenea interminabil şi infructuos.

Practic, Statele Unite au abandonat cercetările. Pseudoancheta întreprinsă de procurorul megaloman din New Orleans nu e de natură să arunce lumină asupra împrejurărilor crimei. Jim Garrison aruncă acuzaţii în stînga şi în dreapta fără a le putea susţine.

De ce al doilea frate Kennedy ?

În 1968, ideea conspiraţiei a reînceput să se impună cu insistenţă. Prea au intrat atentatele politice în practica uzuală pentru ca oamenii să nu-şi pună problema unui centru de organizare a înlăturării personalităţilor incomode prin focuri de armă. Incomode cui ? Cine s-ar putea afla în spatele unui asemenea complot ? Din nou, certitudinile lipsesc. Dar tocmai de aceea, supoziţiile, bănuielile se dezlănţuie neînfrînat, haotic. De ce al doilea frate Kennedy ? De ce, după preşedinte, un candidat la preşedinţia Statelor Unite ?

În timpul scurtei campanii electorale a lui Robert Kennedy, senatorul George McGovern spunea : „Ştiţi ce afecţiune şi ce stimă am avut pentru preşedintele Kennedy, dar convingerea mea bine chibzuită este că senatorul Robert Kennedy, mai mult încă decît preşedintele defunct, ar aduce funcţiei prezidenţiale o mai profundă apreciere a experienţei şi o mai mare capacitate de a conduce ţara noastră tulburată, către lumina unei zile noi. Dacă va fi ales preşedinte al Statelor Unite, el va deveni, după părerea mea, unul din cei trei sau patru mari preşedinţi ai istoriei noastre naţionale". Într-o bătălie electorală în care desemnarea pe lista partidului democrat era solicitată de Eugene McCarthy, promotorul unei politici rezonabile în problema vietnameză, şi de Hubert Humphrey, care are la activul său eforturi stăruitoare pentru combaterea sărăciei structurale din anumite regiuni şi pentru drepturile negrilor, Robert Kennedy era, după aprecierea lui Arthur Schlesinger, „singurul candidat răspunzînd ambelor necesităţi : s-a străduit să definească exact priorităţile americane în politica externă şi, în acelaşi timp, s-a identificat cu lupta grupurilor neprivilegiate pentru dreptul de membri deplini ai societăţii americane". O dată scos din joc acest candidat, cursa prezidenţială a căpătat aspectul pe care îl cunoaştem.

Spre deosebire de asasinarea lui John Kennedy (de la distanţă, cu o puşcă cu lunetă, de către un criminal care a izbutit să dispară), asasinul lui Robert Kennedy a fost prins asupra faptului. Procesul lui Sirhan Bishara Sirhan, tînărul iordanian în vîrstă de 24 de ani care a fost imobilizat de cei prezenţi în timp ce trăgea orbeşte în mulţime, va fi amînat, după toate probabilităţile, pentru anul 1969.

Lipsă de interes ? Resemnare ? E surprinzător cît de puţin se scrie despre apropiatul proces în ziarele americane. Fenomenul se explică parţial prin ordinul draconic al tribunalului din Los Angeles care interzice orice publicitate prealabilă „pentru a nu influenţa juriul". Şi la Memphis, unde ar fi trebuit să fie judecat în aceste zile asasinul pastorului Martin Luther King, embargoul asupra informaţiilor este la fel de sever. Cei ce aplică această cenzură prealabilă susţin că presa ar fi marele vinovat în cazul Oswald : dacă nu s-ar fi înghesuit atîţia reporteri şi operatori de televiziune în subsolul poliţiei din Dallas, Ruby nu s-ar fi putut strecura printre ei pentru a închide definitiv gura celui ce nu apucase să depună mărturie.

E adevărat că preocuparea pentru securitatea fizică a inculpaţilor şi pentru prevenirea oricărei tentative de evadare a dus, în ambele cazuri, la precauţiuni unice în analele istoriei judiciare. Dar relativa apatie a presei are şi altă explicaţie : prea puţini speră că procesele vor duce la descoperirea întregului adevăr, adică a forţelor care se află în spatele asasinilor. Nici măcar cei ce au luat drept bun raportul Warren nu mai sînt dispuşi să admită, în crimele recente, teoria asasinului izolat, independent. Ar putea să pară curios faptul că nici un ziar american nu se referă la Sirhan decît ca la „presupusul asasin" sau „asasinul prezumat" al lui Robert Kennedy. Numai că Sirhan însuşi, solicitat de tribunal (abia la începutul lunii august deci la aproape două luni după crimă) să răspundă „cum se consideră faţă de fiecare din cele şase capete de acuzare : uciderea lui Robert Kennedy şi rănirea altor cinci persoane cu intenţia de a le omorî", a răspuns senin : „Nevinovat". Iată, aşadar, că pînă şi în acest caz absolut clar de flagrant delict se vor invoca chichiţe avocăţeşti pentru a tărăgăna mersul justiţiei. Foarte greu a obţinut procurorul dreptul de a folosi, în sprijinul acuzării, cele două carnete cu însemnări în care Sirhan notase că Robert Kennedy trebuie să moară „înainte de 7 iunie". A fost nevoie ca mai întîi să demonstreze că ele n-au fost sechestrate de la domiciliul lui Sirhan fără consimţămîntul unuia dintre fraţii acestuia.

Între timp, acuzarea se străduieşte totuşi să adune cît mai multe probe. Grupul special de anchetă al poliţiei din Los Angeles, format iniţial din 23 de persoane, a ajuns să aibă 44 de membri, care şi-au propus, între altele, să interogheze cît mai mulţi dintre cei 5 000 de oameni aflaţi la hotelul Ambassador în noaptea crimei.

În consecinţă, mai sceptică decît în 1963, aproape încredinţată că adevărul total, definitiv, va izbuti din nou să se strecoare printre degetele anchetatorilor, opinia publică americană speră, totuşi, că procesul o va ajuta să înţeleagă măcar parţial motivele crimei de la Los Angeles.

La Memphis, victima nu a fost un Kennedy

Mai e şi asasinatul de la Memphis. Victima nu a fost nici un Kennedy, nici un actual sau viitor preşedinte al Statelor Unite. Laureatul Premiului Nobel pentru pace, Martin Luther King, avea totuşi comună cu Robert Kennedy o trăsătură importantă : devotamentul cu care lupta pentru drepturile civile ale populaţiei de culoare, pentru deplina ei integrare în societatea americană. Înainte de a reaminti unele circumstanţe ale crimei de la Memphis, să notăm că ea a dat o lovitură severă mişcării pentru drepturile civile. În jumătatea de an care a trecut de atunci, această mişcare n-a izbutit să găsească un nou lider naţional de talia lui King. În rîndurile populaţiei de culoare cîştigă teren, în lipsa unei conduceri luminate şi ferme, ideile segregaţiei inverse. „Black Power" şi celelalte curente similare, reacţii exacerbate la politica şi practica rasistă, nu reprezintă, ca mişcarea pentru drepturile civile, factori constructivi, de natură să ducă la remedierea nedreptăţilor şi la repararea fisurilor din societatea americană. Cei ce l-au înlăturat pe King din viaţa politică au lovit astfel nu numai populaţia de culoare, ci întreg poporul american.

În cazul King, ideea conspiraţiei pare greu de înlăturat. Este nu numai teza scriitorului William Bradford Huie (el a obţinut, contra sumei de 30 000 de dolari, o autobiografie a asasinului „prezumat" James Earl Ray) dar şi părerea celor mai mulţi observatori. Alt scriitor, Gerald Frank, autorul cărţii „Strangulatorul din Boston", care pregăteşte un volum despre asasinarea lui King pentru editura „Doubleday", a declarat : „Dacă Ray e cel ce l-a ucis pe King, trebuie să presupunem că a fost ajutat. Întreaga lui biografie, pînă la asasinat, îl arată ca fiind total incapabil să ducă ceva la bun sfîrşit".

Cîteva fapte tulburătoare : la 13 noiembrie, „Cavalerii Albi" ai Ku Klux-Klan-ului şi trei locuitori ai oraşului Natchez au fost condamnaţi, într-un proces civil, să plătească 1 021 500 de dolari daune pentru asasinarea la 10 iunie 1966 a unui bătrîn şomer negru. Ciudata sentinţă civilă se explică prin neputinţa justiţiei din Mississippi de a obţine condamnarea asasinilor într-un proces penal. Crima părea absolut fără sens. La proces s-a arătat însă că mobilul ei era „atragerea lui Martin Luther King în bătaia puştii". Pastorul însă, ocupat în altă parte, n-a putut pleca atunci în Mississippi pentru a cerceta împrejurările asasinatului. Cei ce-l pîndeau au trebuit să aştepte pînă la 4 aprilie 1968. Pe de altă parte, la 8 noiembrie 1968 a fost descoperit într-un automobil în apropiere de Chicago cadavrul pastorului Charles Billup, în vîrstă de 41 de ani, fost consilier apropiat al lui Martin Luther King. Fusese împuşcat în piept. Făptaşii au izbutit să fugă.

Vom vedea în relatarea lui William Bradford Huie în ce fel a fost „contactat" Ray de cei care i-au asigurat banii necesari diverselor sale deplasări şi schimbări de identitate. Pentru moment, să reţinem doar că primul avocat al lui Ray, Arthur Hanes, nu consideră necesar să ascundă faptul că a fost deseori apărător al unor membri ai Ku Klux-Klan-ului acuzaţi de crime. Confraţii geloşi pe operativitatea cu care William Bradford Huie a publicat primele episoade ale reconstituirii sale au lansat zvonul că Ray, sfătuit de Hanes, i-ar fi servit scriitorului un text menit să-l inducă în eroare şi să-l facă să susţină teza pe care o va îmbrăţişa apărarea. Numai că Huie, care afirmă cu tărie : „L-am cunoscut pe King şi sînt profund interesat să ştiu cine l-a ucis", nu e susceptibil să fie manevrat de acuzat. El cunoaşte bine legile nescrise ale sudului şi e în stare să afle şi ceea ce

→

justiția ignoră. În istoria publicisticii va rămîne ca o performanță senzațională relatarea despre asasinarea militantului pentru drepturile civile Emmet Till. Huie a așteptat pînă cînd cei doi acuzați au fost achitați și apoi i-a convins — contra unei sume tentante — să-i povestească în ce fel l-au ucis pe Till.

Ray nu va fi însă judecat înainte de luna martie. Printr-o acțiune pe care însuși Hanes a calificat-o drept un tertip menit să stînjenească mersul justiției, el și-a schimbat avocatul cu două zile înainte de termenul de judecată. Noul său avocat, Percy Foreman, care se laudă că a apărat 1 000 de oameni acuzați de asasinat și „a pierdut numai unul pe scaunul electric", (și care la un moment dat l-a reprezentat și pe Jack Ruby), a mărturisit ziariștilor că a fost solicitat în repetate rînduri de Ku Klux-Klan să preia apărarea lui Ray, dar nu a acceptat decît după ce a insistat și familia acuzatului.

A luat oare sfîrșit lanțul asasinatelor ?

John Kennedy, Martin Luther King, Robert Kennedy. Trei crime monstruoase, pregătite și executate cu sînge rece. A luat oare sfîrșit lanțul asasinatelor ? Richard Nixon se afla încă în Florida, unde se odihnea după epuizanta campanie electorală în urma căreia a fost ales președinte al Statelor Unite, cînd poliția din New York a anunțat descoperirea unui complot vizînd asasinarea lui. Sesizată de telefonul unui oarecare Mohammed Hasan al-Gamal, în vîrstă de 36 de ani, poliția a făcut o descindere la locuința din Brooklyn a lui Ahmed Rageh Namer, cetățean american originar din Yemen, în vîrstă de 43 de ani. Namer și cei doi fii ai săi, Hussein (20 de ani) și Abdo (18 ani), au fost arestați. S-au confiscat o pușcă, o carabină, 24 de încărcături de gloanțe și două pumnale. Mohammed al-Gamal declarase că cei trei i-au promis o sumă de bani dacă îl va ucide pe Nixon. Alegerea lui Gamal s-ar fi datorat nu numai faptului că familia Namer îl cunoștea bine (locuiseră în ultimele patru luni în același apartament) ci și îndemînării lui ca țintaș. Al-Gamal a fost închis și el „pentru a fi protejat". În momentul arestării, judecătorul a fixat o cauțiune de 100 000 de dolari pentru fiecare dintre suspecți. A doua zi, însă, a redus cauțiunea la 25 000 de dolari de persoană. Suma părea, oricum, mai presus de mijloacele celor trei arestați, modești funcționari la o întreprindere de transporturi maritime. Ziarul „The New York Daily News" scrisese chiar că poliția nu înțelege de unde au luat membrii familiei Namer banii necesari unor misterioase călătorii la Los Angeles unde fusese asasinat Robert Kennedy. Ținînd seama de sărăcia oficială a familiei este remarcabilă iuțeala cu care a strîns primii 25 000 de dolari, cei destinați punerii în libertate a capului familiei, care a promis că va aduce în curînd și banii necesari pentru cauțiunea fiilor săi. S-a spus că suma ar fi fost pusă la dispoziție de o „societate de asigurări".

În orice caz, meseria de președinte al Statelor Unite, de candidat la președinție sau la vicepreședinție tinde să devină din ce în ce mai periculoasă. La 14 noiembrie, la Milwaukee, (statul Wisconsin) Harry Leroy Johnson, în vîrstă de 54 de ani, a fost arestat pentru că a amenințat printr-o scrisoare că-l va asasina pe vicepreședintele în funcție Hubert Humphrey. Vicepreședintele ales, Spiro Agnew, a trăit și el momente de emoție. Nu numai din motive independente de voința omenească, așa cum s-a întîmplat la 11 noiembrie, cînd avionul cu care zbura spre Porto Rico a fost lovit de două ori de trăznet. Duminică noaptea, însă, în hotelul din Dorado (Porto Rico) unde se afla Agnew, un polițist a fost împușcat de un spărgător care a izbutit să fugă.

Atît de intens a devenit, de la o vreme, șuieratul gloanțelor în apropierea celor de la Casa Albă, încît se consideră necesare măsuri de precauție tot mai severe pentru apărarea vieții președintelui. Se știe că automobilul în care se afla John Kennedy atunci cînd a fost ucis a fost trimis înapoi la uzinele Lincoln pentru a i se aplica un blindaj care a costat 200 000 de dolari. La începutul lunii în curs, Casa Albă a primit de la firma Ford un nou Lincoln, total imun la gloanțe și la bombe. Automobilul, în greutate de patru tone, are un motor de 340 de cai putere și tot felul de dispozitive perfecționate care îi permit să se deplaseze cu viteza maximă în orice împrejurare, chiar după ce ar fi fost eventual sabotat.

Pentru familia Kennedy, precauțiunile vin prea tîrziu. Edward Kennedy, ultimul bărbat supraviețuitor, a hotărît ca, cel puțin deocamdată, să nu mai tenteze soarta. Motivul principal al deciziei sale îl constituie cei 19 (în curînd 20) copii pe care îi are în grijă : trei ai săi, doi ai lui John Kennedy, 10 ai lui Robert Kennedy și patru ai surorii sale divorțate, Patricia Lawson. Cu cîteva săptămîni înainte de Convenția de la Chicago, în partidul democrat se formase un puternic curent de sprijinire a candidaturii lui Edward Kennedy la vicepreședința Statelor Unite. Chiar după ce el însuși a declarat că „din motive strict personale nu va putea accepta desemnarea pentru vicepreședinție dacă îi va fi oferită", insistențele au continuat. În ajunul Convenției, în tabăra democrată se considera că singura șansă a lui Hubert Humphrey de a ajunge președinte al Statelor Unite rămăsese includerea lui Edward Kennedy pe tichetul prezidențial. Presiunile au continuat pînă în ultima clipă. „Nu" a rămas însă răspunsul definitiv.

Kennedyștii speră totuși că în 1972... sau în 1976... După alegerile de la 5 noiembrie au și fost distribuite primele 100 000 de insigne cu inițialele lui Edward Kennedy și cu mențiunea : președinte în 1972.

Toate acestea sînt, deocamdată, planuri fără substanță. Mîine, la cimitirul Arlington, se va comemora împlinirea a cinci ani de la asasinatul de la Dallas. Văduva lui John Kennedy, împreună cu noul ei soț, a plecat în Statele Unite pentru a asista la ceremonie. În drum spre America s-au oprit la Londra, unde Onassis avea o întîlnire de afaceri. S-au înregistrat numai două incidente : întîi, protestul lui Aristoteles Onassis împotriva faptului că autoritățile engleze au refuzat să-i facă o primire oficială pe aeroportul din Londra și răspunsul acestora că rezervă primirile oficiale capetelor încoronate, șefilor de state și de guverne ; apoi, incursiunea unui hoț în casa prințului Radziwill, unde au fost găzduiți. În timp ce soții Onassis luau masa la parter, un individ a pătruns, sub privirile celor vreo 30 de reporteri fotografi prezenți, la etaj și a fugit după ce furase bijuterii în valoare de 15 000 de dolari. Unul din reporteri l-a fotografiat. Poate că hoțul va fi prins...

Felicia ANTIP

reflector

INDIENII COLORADOS

În pădurile de vest ale Ecuadorului, ascunși de lumea apropiată a întinselor plantații bananiere, trăiesc ultimii indieni din fostul trib Colorados, care acum o jumătate de secol era format din cîteva mii de indivizi și din care mai sînt astăzi numai trei sau patru sute. Colorados înseamnă în limba spaniolă oameni roșii, nume care li s-a dat din cauza vopselei folosită la „pictarea" corpului. Ecuadorul este statul cu cei mai mulți indieni — 51 la sută din totalul populației. Majoritatea acestora continuă să trăiască în ignoranță, opresiune și mizerie. Și dintre ei, Colorados este pătura cea mai năpăstuită. Ei trăiesc din puținul obținut de pe micile fîșii de pămînt date în folosință de marii proprietari, în schimbul unor munci care le ocupă mai mult de trei sferturi din an. Lipsa de hrană, ciuma, variola, tuberculoza și paludismul fac ca numărul membrilor tribului să scadă permanent, cu toate că nașterile sînt numeroase.

Moștenită din străbuni, cochetăria indienilor Colorados întrece pe a tuturor popoarelor din America Latină. Un Colorados fără oglindă — spune ziaristul francez Mailhol, care i-a vizitat și le-a studiat obiceiurile — este ca un vînător fără pușcă. Au nevoie permanent de acest ustensil, pentru a-și supraveghea liniile trase pe față și coafura. Pălăria pe care o poartă este confecționată din... părul său natural, uns cu uleiuri amestecate cu pudra obținută dintr-o plantă. Cochetăria începe din copilărie, fiecare membru al tribului fiind învățat să-și vopsească fața, mîinile, picioarele — întreg trupul, și să-și pudreze părul pentru a alunga mușteleș supărătoare și... spiritele rele. Dragostea mamelor pentru copii se manifestă în diferite forme, dar mai ales prin alăptarea care durează patru ani. Cu toate că sînt catolici, convertiți încă din secolul trecut, tribul lor a rămas în continuare cu obiceiurile strămoșești ; cred în puterea vrăjilor, se tem de spiritele rele. O dată pe an tribul își alege regina. (În fotografie una din regine). Locuințele tribului sînt clădite pe pari înalți — ca și la triburile polineziene. Spălați de pudra și de vopseaua de pe corp, indienii aceștia se aseamănă foarte bine cu europenii — mai ales femeile. Care le este atunci originea ? Răspunsul rămîne încă pe lista enigmelor antropologice nedezlegate pînă astăzi.

Newsweek
NEW YORK

Walter Lippmann

VICTORIA LUI NIXON

AM AVUT puține motive de bucurie în ultima vreme, afară de acela că rezultatele alegerilor ar fi putut să fie mult mai proaste. În cursul orelor îndelungate ale numărătoarei voturilor, mulți dintre noi am fost obsedați de coșmarul că nu va fi ales nici un președinte și că țara ar putea să treacă prin două sau trei luni de incertitudine, fără să existe cineva în stare să guverneze, în timp ce Camera Reprezentanților ar fi încercat să producă un președinte al Statelor Unite printr-un mecanism politic învechit. Cu toții, inclusiv Hubert Humphrey și prietenii săi cei mai apropiați, sîntem bucuroși că el și partidul său sfîșiat nu trebuie să alcătuiască o Administrație pentru o țară dezbinată și pradă confuziei.

De fapt, nu exista decît Nixon. În ciuda partenerului său de listă electorală, guvernatorul Agnew, el avea o șansă pe care Humphrey nu a avut-o niciodată, de a crea o Administrație care să poată guverna țara în mod concret. Nu a existat nici un moment perspectiva unui viitor luminos și încîntător, indiferent de candidatul care ar fi cîștigat. După părerea mea, realitatea crudă era că țara este obligată să trăiască într-o situație confuză, dificilă și periculoasă. Dintre alternativele reale și grele aflate în fața țării, alegătorii abia au reușit să opteze pentru cea mai bună.

La 6 noiembrie, Nixon era conștient cît de limitată este puterea pe care o cîștigase. Există momente cînd președinția Statelor Unite poate părea funcția cea mai puternică și strălucitoare din lume, dar și momente, ca acum, cînd președintele trebuie să-și dea seama cît de mari sînt problemele care i se pun și cît de limitate sînt puterile sale.

Elementul esențial în privința viitoarei Administrații este că problemele cele mai dificile nu pot fi rezolvate în răstimpul scurt de patru ani pe care poate conta. În ultimă analiză, problema care se pune este dacă noul președinte va putea convinge o majoritate covîrșitoare a poporului că este o națiune și că are un guvern în care se poate încrede. O asemenea unitate și încredere nu pot fi realizate prin promisiuni, ci numai demonstrînd că guvernul guvernează și poate guverna.

Richard Nixon n-ar putea să facă singur acest lucru. El va avea nevoie, în primul rînd, să fie înțeles de țară fără iluzia că ar exista o soluție apropiată pentru toate problemele noastre. Trebuie să depășim noțiunile noastre stereotipe că orice război se încheie printr-o victorie americană, că, doar cu condiția de a fi ceva mai generoși și de a avea ceva mai multă imaginație, am putea reconstrui societatea noastră și am putea vindeca dezbinările dintre noi folosind un anestezic nou. Țara trebuie să învețe acum că, oricît ar fi de mare, nu este nici atotștiutoare și nici atotputernică.

Richard Nixon este menit să conducă experiența dureroasă a trecerii de la adolescență la maturitate. El nu poate face promisiuni pentru a-i calma pe nemulțumiți. Poate, însă, dobîndi încrederea acelora care au înțeles cum este lumea reală și ce se poate face în privința ei. A promis alegătorilor mult mai puțin decît a promis Hubert Humphrey și aceasta va fi în avantajul său.

Nu avem altă alternativă decît să sperăm că nu va trece cu vederea marile capcane în care poate cădea. Prima și cea mai importantă este că Richard Nixon își va distruge Administrația, așa cum și-a distrus-o și Lyndon Johnson, dacă va duce un război la celălalt capăt al lumii. Președintele Nixon nu va putea să continue acest război în Asia de sud-est, așa cum nu a putut nici președintele Johnson. A duce un război pe continentul asiatic este o greșeală colosală. Ea constituie una din principalele cauze ale dezbinării poporului american.

Lui Nixon trebuie să-i fie la fel de clară necesitatea de a evita greșelile Administrației Eisenhower, de a nu permite ca o ortodoxie învechită să tîrască țara în depresiune și șomaj. Pe lîngă încetarea războiului și menținerea ritmului de creștere economică, Administrația Nixon va trebui să dea dovezi impresionante că țara se îndreaptă în mod real, deși prin metode diferite, spre schimbarea și reconstruirea mediului ei social.

De asemenea, nu putem ocoli faptul că autoritatea civilă trebuie să fie menținută, pentru a lupta împotriva dezordinii. Țara năzuiește spre pace și va sprijini autoritatea împotriva dezordinii chiar și înainte ca toate nemulțumirile care au provocat-o să poată fi rezolvate.

Viitorul, așa cum îl văd eu, nu promite zori noi. Nu ne amenință însă noaptea întunecoasă a dezordinii și dezbinării. Poporul american vrea să supraviețuiască și în recentele alegeri el a arătat că vrea să persevereze.

Două dintre primele numiri ale președintelui ales, Richard Nixon : Raymond Price jr. (stînga) și Patrice Buchanan, desemnați în calitate de consilieri speciali ai Casei Albe

Le Monde
PARIS

PROTECTORUL CONTESTAT

AMERICANII nu au, desigur, îndemînarea englezilor de a-și „manevra" protejații. Adeseori, în trecut, ei au avut conflicte și cu Li Sîn Man și cu Cian Kai-și. Astăzi, la Saigon, izbucnește o criză de tip colonial. Autoritățile autohtone „prietene" refuză să urmeze pe puternicul lor protector de care depinde însăși existența lor și care, obosit să lupte în zadar, începe să ducă tratative cu Frontul Național de Eliberare.

Americanii, care, după ce și-au moderat criticile la adresa Hanoiului, acceptă să stea de vorbă cu F.N.E., desigur fără a-l recunoaște pe acesta „de jure", manifestă acum nerăbdare văzîndu-și „aliații" saigonezi încăpățînîndu-se și discutînd chiar atitudinea S.U.A. La rîndul lor, președintele Thieu și prietenii săi se simt colonizați, umiliți. De ce n-au deschis ochii mai devreme și n-au prevăzut că, în ziua în care interesele Washingtonului nu vor mai corespunde intereselor lor, Casa Albă îi va ruga să se alinieze la pozițiile sale !

Se pune întrebarea dacă guvernul de la Saigon și-a dat acordul, înainte de 31 octombrie — data ultimului discurs al lui Johnson — pentru ținerea unei conferințe în patru. Clifford răspunde afirmativ ; președintele Thieu neagă. Toate acestea au, pînă la urmă, prea puțină importanță, deoarece fiecare știa că, într-o zi sau alta, va fi necesar să se discute în prezența conducătorilor F.N.E.

Dincolo de aceste afirmații și dezmințiri, este necesar să se țină seama de fondul problemei : președintele Thieu se teme că pentru el Parisul ar putea deveni Canossa. El știe — și a afirmat chiar — că prezența delegaților săi într-o sală în care F.N.E. și-ar expune tezele ar risca să demoralizeze în mare măsură o bună parte din trupele sale, de pe acum lipsite de ardoare combativă. El este îndeosebi conștient că în acest caz ar începe să bată clopotele pentru regimul său. Dacă ar fi înclinat spre umorul negru, el ar putea spune că americanii, după ce au lăudat textul constituției sud-vietnameze, după ce l-au inspirat chiar, acum îl încalcă : ei discută, într-adevăr, cu Frontul, în timp ce legea fundamentală respinge tot ceea ce în mod direct sau ocolit ar aduce cu ideile de stînga în Vietnam.

Se poate pune cu seriozitate întrebarea dacă, în cazul în care generalul Thieu ar continua să se mențină cu încăpățînare pe actuala sa poziție, americanii nu vor căuta — și acest lucru nu s-ar întîmpla prima oară — să instaleze la Saigon interlocutori mai înțelegători. În capitala sud-vietname-

→

ză nu lipsesc oameni politici, între care unii generali, gata să accepte tranzițiile necesare, acomodările cu noua realitate acceptată de Washington. Într-un asemenea caz, elemente de extremă dreaptă ar putea fi tentate să creeze un O.A.S. vietnamez, dar este greu să ne imaginăm că ele ar putea rezista multă vreme împotriva forței comune a moderaților, americanilor și F.N.E., fără a mai vorbi de populația sud-vietnameză, sătulă de război.

Săptămîna trecută, F.N.E. cerea constituirea unui nou guvern, cu care să poată trata. Pînă la urmă, va trebui să se găsească o formulă acceptabilă atît pentru americani cît și pentru Front. Intrebarea este dacă această evoluție se va petrece într-o atmosferă de calm sau cu prețul unor noi convulsiuni.

LA TRIBUNE DE GENÈVE

NORDICII ȘI „CEI ȘASE"

EȘECUL ultimelor negocieri privind lărgirea Pieței comune nu a provocat nici o surpriză în capitalele scandinave. La Oslo, ca și la Copenhaga și Stockholm, lumea era pregătită pentru un nou veto al președintelui de Gaulle. Totuși, de astă dată ceva s-a schimbat.

În aceste cercuri, lumea este convinsă astăzi că personalul guvernamental și cadrele politice și administrative franceze sînt decise să aplice și pe viitor, poate cu unele nuanțe, concepțiile și metodele actuale. Iar noul „plan Debré" pare să le dea dreptate. Oricare ar fi situația — este concluzia multor personalități pe care le-am întîlnit, și în special a celor de la Oslo — un avînt al politicii de unificare vest-europeană depinde, de acum înainte, de rezolvarea dezacordului fundamental care opune, în chiar sînul Pieței comune, Franța și cei cinci parteneri ai săi. Este un motiv în plus pentru țările A.E.L.S. să nu acționeze decît în strînsă legătură.

Așteptînd să se lămurească în privința „jocului celor șase", guvernele țărilor scandinave rămîn desigur în contact cu Comisia C.E.E. care, la rîndul ei, contează pe sprijinul ulterior al acestor guverne pentru a-și consolida autoritatea zdruncinată. De cînd Parisul a repudiat în mod categoric, prin recentele declarații ale lui Debré, „ideologia Tratatului de la Roma", această comisie este, într-adevăr, obligată să se rezume la rolul unui simplu organism de coordonare, planificare și executare. Pe de altă parte, nordicii nu apreciază decît în mică măsură starea de spirit a adepților comunitari de la Bruxelles. Deși recunosc zelul și competența lor, ei le reproșează, adeseori, formalismul juridic, mentalitatea birocratică și rigoarea doctrinală.

Ținînd seama de această stare de lucruri și, mai cu seamă, de primirea mai mult decît echivocă pe care cei șase au făcut-o ultimelor cereri de admitere a țărilor nordice, cele trei guverne scandinave au reacții oarecum diferite. Cei mai nerăbdători sînt danezii, care sînt cei mai grav atinși de politica discriminatorie a Pieței comune. În ce privește Suedia, ea pune mai mult ca oricînd accentul pe politica sa de neutralitate. În sfîrșit, Norvegia, care nu este prea grăbită, se menține într-o rezervă prudentă.

Indiferent de situație, țările nordice au de altfel în comun o variantă proprie de repliere. Este vorba de A.E.L.S., care, la Bruxelles și la Paris, este prezentată cu încăpățînare drept o mașinație urzită de diplomația britanică în scopul de a contracara Piața comună ; în același timp, alții susțin că această organizație a luat naștere dintr-un reflex colectiv de apărare din partea țărilor refractare concepției unui bloc politico-economic, închis în mod arbitrar asupra lui însuși, și care nu puteau admite ca un grup de state să monopolizeze în profitul lor însuși numele Europei. În capitalele septentrionale, nu se pierde ocazia de a se face comparații sugestive între gravele conflicte care-i divizează în permanență pe semnatarii Tratatului de la Roma și spiritul de înțelegere mutuală de care dau dovadă membrii convenției de la Stockholm.

În răstimp de 8 ani, schimburile dintre țările membre ale A.E.L.S. au sporit cu 132 la sută. În plus, veto-urile succesive ale generalului de Gaulle au decepționat amarnic cercurile politice și de afaceri care — contînd pe asigurările atrăgătoare venite de la Bruxelles sau din alte părți — întrevedeau posibilitatea pentru țările lor de a părăsi Asociația, deoarece acesta era prețul cerut pentru admiterea lor în Piața comună. În consecință, ele au trebuit să-și recunoască în mod public greșeala. De atunci, A.E.L.S. a căpătat un nou elan. Asociația formează, de asemenea, cadrul natural în care cele trei regate scandinave împreună cu Islanda și Finlanda s-au constituit, în mod liber, într-o grupare regională autonomă.

„Consiliul Nordic", a cărui întemeiere datează din 1951, reprezintă împreună cu Beneluxul prima schiță parțială a unei Comunități vest-europene. Spre deosebire de politica de integrare impusă de sus, cu ajutorul unei mari cantități de regulamente și de ordonanțe, de către un adevărat directoriu care scapă oricărui control democratic serios și care reprezintă politica C.E.E., Consiliul Nordic a reușit, într-o măsură mai mare decît organismul comunitar, în ceea ce privește suprimarea barierelor interne în domeniul legislativ, cultural, social și economic. Se știe, pe lîngă aceasta că, după ultimul război, guvernul suedez s-a gîndit și la proiectul unei alianțe militare, dar Norvegia și Danemarca au preferat să rămînă sub egida exclusivă a N.A.T.O.

Stockholmul le-a sugerat atunci să formeze împreună o piață comună regională, cu totul independentă. După crearea A.E.L.S., această propunere a apărut ca fiind depășită. Dar ținînd seama de prăbușirea combinațiilor proiectate pentru lărgirea eventuală a organizației de la Bruxelles și în fața impresiei de joc dublu pe care o dădea uneori comportarea Angliei față de asociații săi direcți, guvernul suedez a trecut din nou la atac.

Cu prilejul reuniunii pe care au ținut-o în iulie la Copenhaga, primii miniștri ai țărilor nordice au hotărît deci să dea drept sarcină unor „grupuri de lucru" să studieze diferitele probleme interesînd strîngerea colaborării lor economice și, în special, încheierea eventuală a unei adevărate uniuni vamale care, în mod natural, ar urma să se încadreze în A.E.L.S.

În loc să se prezinte în mod dispersat în fața areopagului micii Europe, nordicii ar urma să-i opună, în acest fel, un front comun. Totuși, numai Finlanda și-a dat aprobarea de principiu pentru acest proiect de uniune vamală. În schimb, Norvegia și Danemarca, care rămîn membre ale N.A.T.O., ezită să-și însușească pe deplin această idee. În ce privește Islanda, ea se gîndește doar să-și lărgească cercul relațiilor sale cu continentul, aderînd și ea la A.E.L.S.

Paul DU BOCHET

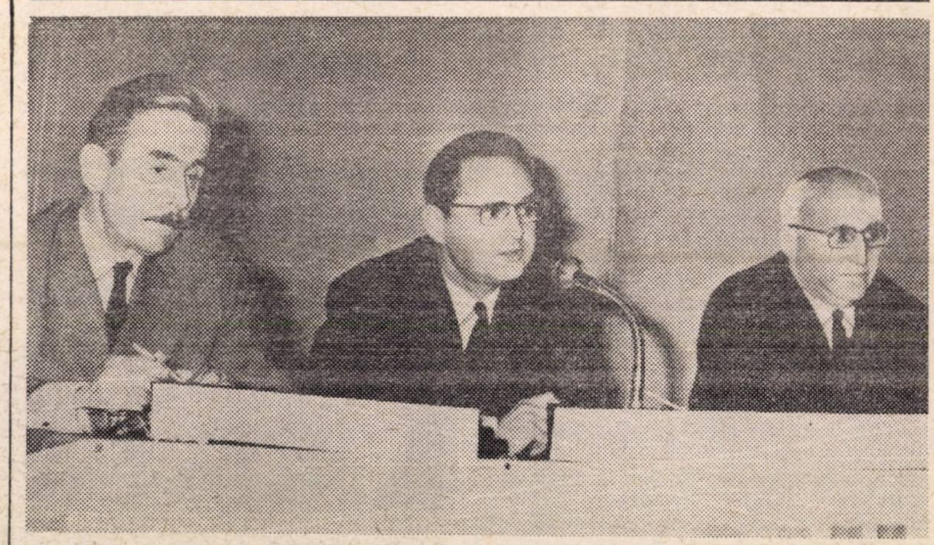

La Lyon a fost realizat un dublu transplant — cardiac și renal — de la același donator. În imagine : profesorul Michaud (stînga) — care se află acum la a patra grefă de inimă — și profesorii Traeger și Perrin, autorii grefei renale

Clarín
BUENOS AIRES

DEZVOLTARE ȘI SPECIALIZARE

AR FI DE DORIT ca dezbaterile în legătură cu cel mai bun program de dezvoltare în Argentina să beneficieze de adoptarea unor hotărîri politice clare, care să determine părăsirea etapei discuțiilor și trecerea la acțiune. Dar — cum ne aflăm totuși în etapa dezbaterilor — trebuie să ne oprim asupra diferitelor modele propuse pentru trasarea viitoarelor linii politice, deși nu este întotdeauna clar criteriul care inspiră unele din ele.

Se vorbește mult astăzi despre modele deschise, modele închise, modele autarhice, modele interdependente și alte scheme extrase din jargoanele politicienilor și economiștilor. Din alte puncte de vedere se opun ca niște categorii absolute dezvoltarea multilaterală și dezvoltarea specializată. La rîndul ei, orice discuție se desfășoară în jurul bazelor pe care este concepută participarea Argentinei la dezvoltarea latino-americană.

În ultimă instanță, ceea ce se încearcă să se demonstreze, în majoritatea planurilor, este că Argentina trebuie să tindă către un „model" de dezvoltare specializată. Aceasta înseamnă că ea ar trebui să încerce concentrarea efortului în anumite activități pentru care este în mod special pregătită și dotată.

Astfel, adepții modelului specializat observă că Argentina are insuficiente capitaluri și dispune de o tehnologie relativ primară. Aceste două deficite ar trebui, după opinia lor, să determine țara noastră să se depărteze de orice ramură, care ar cere o concentrare a capitalului și un înalt grad de maturitate tehnologică. Opțiunea pentru această direcție ar însemna însă fie o producție antieconomică, fie dependența de investițiile și tehnica străină.

Pe de altă parte, țara noastră nu este dotată cu un alt factor important al producției : mîna de lucru. Este cunoscut faptul că unele studii privind dezvoltarea economică recomandă țărilor rămase în urmă să se concentreze asupra acelor activități care permit exploatarea intensivă a resurselor ieftine pentru ele, așa cum se întîmplă, în asemenea cazuri, cu munca umană. Dar în Argentina munca este foarte scumpă.

Situația noastră nu este, deci, deloc încurajatoare. Avem puțină mînă de lucru, puțin capital, puțină tehnologie. Nu putem să ne gîndim nici la drumul ocolit către societatea post-industrială, pe care Servan Schreiber o prezice în cazul unor țări ca Elveția, și la care s-ar ajunge prin intermediul specializării în produse de înaltă calitate tehnologică. Concluzia ar fi deci foarte simplă : Argentina nu are altă posibilitate decît să renunțe la pretenția de a se transforma într-o societate industrială și să se limiteze la condiția de producătoare de alimente.

Nimeni nu poate pretinde ca Argentina să se dedice fabricării în termen scurt a reactorilor atomici, a sateliților artificiali sau a computerilor. Nici „modelul agrozootehnic" nu presupune că se vor demola întreprinderile petrochimice sau constructoare de mașini care există astăzi. Problemele reale, în discuție, sînt următoarele : a) dacă aceste întreprinderi se vor dezvolta sau nu la modul acelora din alte țări ale continentului ; b) dacă în Argentina se vor dezvolta sau nu ramurile de bază ale chimiei, siderurgiei, petrochimiei, ale industriei celulozei și hîrtiei, ale industriei de utilaj greu. În aceasta constă esența discuțiilor ; căci aceste ramuri și nu altele sînt cele care hotărăsc condiția industrială — *independentă* sau primară — *dependentă*, a unei economii.

Dacă vom compara aceste discuții cu altele, care au loc în lume, luînd ca termen de referință țări cu o piață mai mult sau mai puțin asemănătoare cu a noastră (argumentul pieței „mici" este elementul final cu care se încheie teoria „specializării"), se pot trage concluzii interesante. Toate datele folosite în continuare (din 1965) sînt extrase din ultimul Anuar statistic al Națiunilor Unite.

...Producția siderurgică a Canadei și Belgiei depășește 9 000 000 de tone, cea a Austriei, Olandei și Africii de sud oscilează în jurul a 3 500 000 tone ; Spania și Australia depășesc 5 000 000 tone ; Suedia și chiar Danemarca și Finlanda dispun de siderurgii în expansiune. Canada depășește Argentina de 2 ori în ceea ce privește producția de acid sulfuric, Australia de 10 ori, Spania de 11 ori, Belgia de 9 ori, Olanda de 8 ori, Finlanda de 2 ori și jumătate, Austria o dată și jumătate. Nu este nevoie să amintim aici că cel mai mare producător mondial de celuloză este Canada și că Suedia, Norvegia și Finlanda produc această materie în cantități enorme. În 1965, Olanda producea o sută de mii de tone de cauciuc sintetic și 142 000 de tone de sodă Solvay, produs din care Spania dispunea, în același an, de 228 000 de tone. Față de producția aproape nulă în fertilizanți fosfatici a Argentinei, Canada producea în 1965, aproape patru milioane de tone, Spania două milioane, Austria 300 000, Finlanda 440 000 și Belgia 140 000 tone.

S-ar putea argumenta că aceste țări, de multe ori în luptă cu o natură ostilă, nu se pot dedica unei specializări atît de prestigioase ca cea a ramurilor alimentare din zona temperată. Dar aici, o dată în plus, statisticile relevă lucruri interesante. De exemplu, tot în 1965, Australia a produs de 5 ori și Canada de aproape 4 ori mai mult unt decît Argentina. Sîntem un mare producător de carne industrializată, dar, dacă se includ cifrele referitoare la carnea de porc, Franța a produs cu 600 000 tone de carne mai mult decît Argentina. Producția noastră de făină de grîu, care a atins, în 1965, 2,2 milioane de tone, a fost depășită de Spania (3,5 milioane tone), fără a socoti mari țări industriale ca R.F. a Germaniei (3,2 milioane) sau Japonia (3,1 milioane).

Concluziile care ar urma să fie trase din aceste date sînt foarte interesante :

— țările care dispun de condiții, dintr-un motiv sau altul, comparabile cu cele din Argentina, au obținut succese mari și în dezvoltarea ramurilor indicate la noi ca modele „specializate" ;

— aria de specializare pe care se pretinde că ar trebui s-o păstrăm nu

→

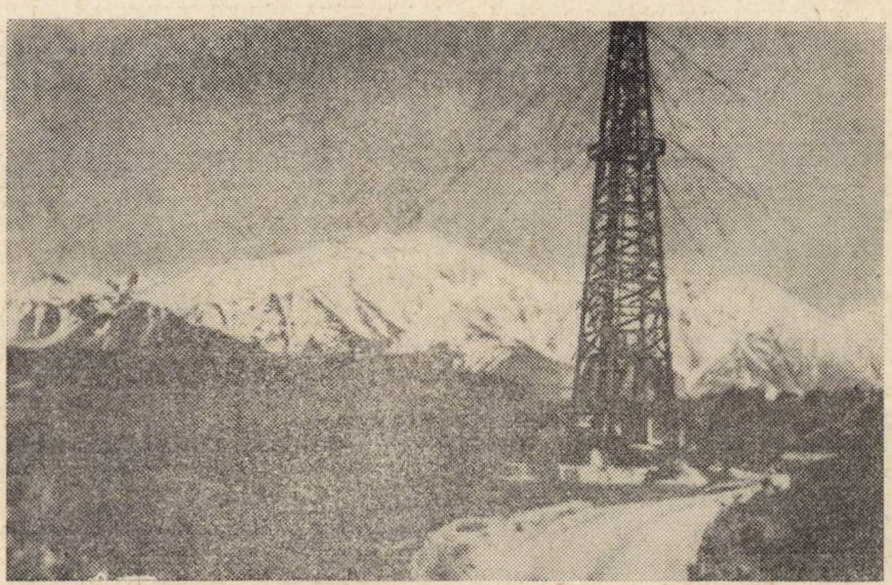

Argentina. Prospecțiuni petroliere în Anzii Cordilieri

este respectată într-un fel oarecare de aceste țări o dată ce, în fiecare din ele, se aplică cu succes tehnicile cele mai avansate ale revoluției agrare ;

— practic, nici o țară nu renunță la sectoarele care constituie industria de bază, deși pentru aceasta unele state au înfruntat presiuni dure.

Nu vrem să mai adăugăm decît că vecina noastră Brazilia și-a dezvoltat energic siderurgia, petrochimia, industria aluminiului, a materialului electrotehnic greu, industria de automobile și de material feroviar, producția de sodă caustică și sodă Solvay și de acizi industriali principali — toate acestea în cadrul programului pus în aplicare după ultimul război.

Afrique Nouvelle

DAKAR

AFRICA ȘI LUMEA

S-AR PUTEA crede că, exceptînd guvernele, africanii nu sînt preocupați de ceea ce se petrece în restul lumii. Într-adevăr, africanii au destule de făcut la ei acasă pentru a lupta împotriva foametei, mizeriei și analfabetismului. În plus, statele africane, în general țări mici, consideră uneori ponderea lor infimă atunci cînd este vorba de reglementarea marilor probleme.

Or, statele africane, chiar cele mai mici, pot lua o poziție proprie în toate acele chestiuni care reprezintă azi puncte nevralgice în lume. Căci o trăsătură comună lor constă în aceea că un stat mic se află adesea pradă unor mari dificultăți provenind din egoismul unor mari puteri care-și apără, în primul rînd, propriile lor interese. Statele africane au deci dreptul deplin să spună în mod clar cum anume văd soluția acestor litigii.

Trebuie menționat că statele africane nu au aceeași atitudine în fața diferitelor probleme internaționale. Dacă se pronunță pentru pace pretutindeni, ele nu preconizează aceleași căi concrete pentru înfăptuirea scopului urmărit. Acest lucru este vizibil în momentul de față în intervențiile în cadrul O.N.U. Uneori se manifestă divergențe serioase între două state africane care, de altfel, pot colabora în alte domenii. Acest lucru s-a văzut, în special, în sînul Organizației Unității Africane în ce privește situația din Orientul Mijlociu, unde nu s-a putut întruni o majoritate decît în ceea ce privește sprijinirea rezoluției din 22 noiembrie 1967 a Consiliului de Securitate.

Mai trebuie remarcat, de asemenea, că într-o țară sau alta forțe politice de loc neglijabile, sub influența unor organe de presă neafricane, nu urmează în mod necesar punctul de vedere al propriului lor guvern. Dacă aceste forțe politice preconizează pretutindeni instaurarea și menținerea păcii, nu este mai puțin adevărat că ele pot împărtăși concepții diferite în ce privește metodele necesare realizării acestui obiectiv. Reprezentanții noștri la O.N.U. ar trebui să țină seama de toate acestea.

Aficanii nu sînt, deci, indiferenți față de ceea ce se petrece în restul lumii. Ei se pronunță pentru o neutralitate activă care, fără să condamne în bloc diferitele tendințe ale vieții internaționale, cere țărilor mari să permită celor mici să trăiască libere. Iată învățămintele pe care le putem desprinde din evenimentele internaționale și din repercusiunile lor asupra continentului nostru.

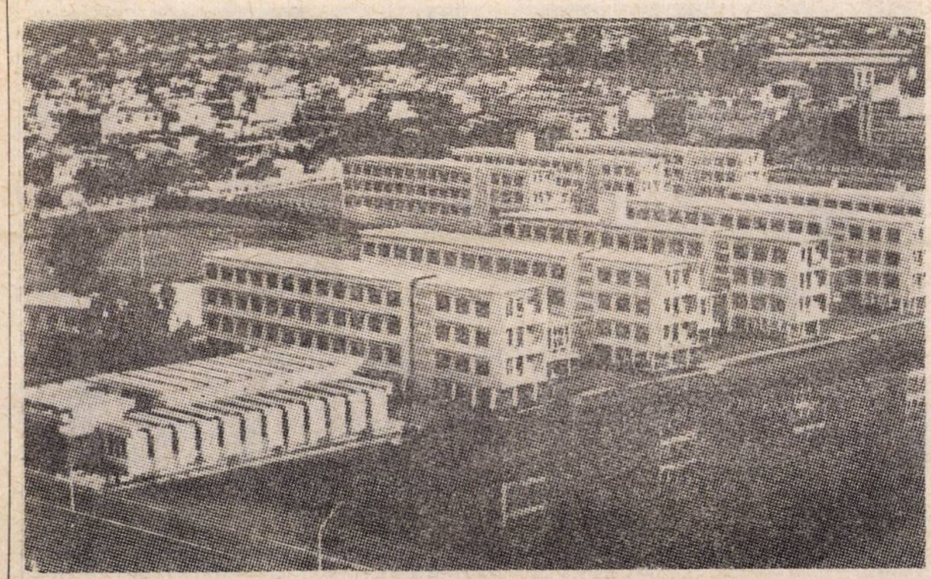

Pnom Penh. Construcții noi în capitala Cambodgiei

Juan Velasco ALVARADO

președintele Republicii Peru

În vîrstă de 59 de ani, Juan Velasco Alvarado s-a născut în localitatea Piura, din nordul Perului. S-a dedicat de tînăr carierei militare : în 1934, el termină cu gradul de sublocotenent cursurile Școlii militare de la Chorrilos. Avansat căpitan în 1940, devine nouă ani mai tîrziu general de brigadă. În 1963, Juan Velasco Alvarado este promovat general de divizie, iar ulterior i se încredințează postul de șef de stat major și, în același timp, de comandant șef al forțelor armate peruviene. În cursul îndelungatei sale cariere militare, Juan Velasco Alvarado a reprezentat, de asemenea, Peru pe plan internațional. În această calitate, a participat la ultima conferință militară interamericană a șefilor de stat major ai țărilor membre ale O.S.A., care a avut loc la începutul lunii trecute la Rio de Janeiro. Juan Velasco Alvarado a fost atașat militar al Perului în Franța.

Printre măsurile interne luate de actualul președinte peruvian după instalarea sa (octombrie a.c.), se numără emiterea unui decret-lege prin care se anulează acordul încheiat între fostul guvern și compania americană „International Petroleum Company", precum și a unui decret prin care se prevede ca în funcțiile de prefect, în toate departamentele țării, să fie numiți ofițeri superiori din cadrul armatei.

Într-un interviu acordat unor ziare peruviene imediat după preluarea funcției, noul președinte al Republicii Peru a declarat că guvernul său „va apăra interesele țării și nu pe cele ale societății «International Petroleum Company»". El a spus, de asemenea, că actualul regim este hotărît să găsească soluții problemelor urgente ale țării, printre care perspectivele industriei petrolifere, nivelul de trai, dificultățile financiare, „relansarea producției", consolidarea monedei, reducerea cheltuielilor publice și investițiile străine. Președintele a declarat că, în momentul în care aceste obiective fundamentale ale țării vor fi soluționate, se va fixa data alegerilor generale și va fi organizat un referendum care va hotărî asupra formei de guvernămînt. Deoarece soluționarea acestor probleme nu pare posibilă într-un timp prea scurt, observatorii politici sînt de părere că referendumul va putea fi organizat anul viitor sau chiar la începutul anului 1970. În ce privește politica externă, noul președinte a declarat că țara sa va respecta toate tratatele și angajamentele încheiate de guvernul precedent.

A. M.

poșta redacției

„DE CE S-AU SUPĂRAT AMERICANII PE JACKIE ?"

Ioan Neagoie, Mediaș. După cum probabil vă amintiți, revista noastră a publicat ample extrase din cartea lui William Manchester, „Moartea unui președinte", încă înainte de apariția ei în volum în Statele Unite. Am avertizat însă chiar de pe atunci asupra controverselor pe care le-a suscitat. Cele mai importante s-au referit la premisa de bază a cărții : raportul Comisiei Warren, care îl consideră pe Lee Harvey Oswald singurul vinovat. Acceptat integral de Manchester, raportul a fost contestat de numeroși alți autori. Una dintre cărțile care exprimă un punct de vedere contrar în această privință, „Judecată pripită", de Mark Lane, a apărut de altfel și în limba română. Altă categorie de obiecții se referă la acuratețea relatărilor privind desfășurarea evenimentelor la Dallas, în avionul prezidențial și la Washington, îndată după asasinat. S-a subliniat că Manchester, care nu fusese de față, s-a bizuit doar pe relatările, uneori contradictorii, ale martorilor oculari. Charles Roberts, de la „Newsweek", unul dintre cei doi reporteri care au zburat de la Dallas la Washington la bordul avionului „Air Force One", a scris curînd după aceea o carte intitulată „Adevărul despre asasinat", cu scopul principal de a rectifica inexactitățile strecurate în cartea lui William Manchester. S-a arătat, apoi, că „Moartea unui președinte" reflectă exclusiv opiniile și observațiile grupului Kennedy și, ca atare, publicistul Jim Bishop a reconstituit evenimentele pe baza declarațiilor președintelui Johnson, în cartea „Ziua în care Kennedy a fost ucis". În sfîrșit, cartea lui Manchester a suscitat un adevărat scandal prin conflictul pe care l-a provocat între autor, pe de o parte, Robert Kennedy și Jacqueline Kennedy, pe de altă parte. Revăzînd colecția revistei „Lumea", veți găsi în numerele 15, 16, 17, 18 și 19 din 1967 articolele scrise de William Manchester însuși, Pierre Salinger, prieten al familiei Kennedy, și Walter Lippmann despre „bătălia cărții". Această bătălie a implicat și o acțiune în justiție intentată de Jacqueline Kennedy. „Cu condiția să adopte o poziție suficient de critică, scria Walter Lippmann, istoricii vor găsi, fără îndoială, în această lucrare o mină de informații despre împrejurările morții președintelui". Trecînd în revistă o serie de erori și neadevăruri cuprinse în cartea lui Manchester, ziaristul american arată că „greșeala este de fiecare dată o ficțiune care urmărește să intensifice caracterul dramatic al relatării". „Principala temă aleasă de el — scrie Lippmann — este că John F. Kennedy a fost transfigurat prin moartea sa și a devenit un erou legendar". „Numai după ce am citit întreaga carte, în toate amănuntele ei dureroase și teribile — se spune în continuarea articolului — am înțeles de ce a fost atît de revoltată doamna Kennedy și a afirmat că este o lucrare de prost gust... Nu aduci nici un serviciu reputației istorice sau legendare a lui Kennedy dacă aduni un număr infinit de crîmpeie și dacă te ocupi nu de realizările lui istorice, ci de strălucirea pe care o emanau el și familia lui". Nu am fi reamintit toate aceste rezerve și contestări, dacă nu ne-ar fi surprins încrederea absolută pe care o acordați veridicității tuturor amănuntelor cuprinse în cartea „Moartea unui președinte", mergînd chiar pînă la a susține că „după lectura cărții se poate contrazice și sondajul Gallup din septembrie 1962, ale cărui rezultate sînt prezentate în articol". („De ce s-au supărat americanii pe Jackie ?" — Lumea nr. 46/1968). Afară de lucrările citate mai sus, în ultimii cinci ani au apărut multe alte cărți și studii care elucidează diverse aspecte necunoscute lui Manchester sau anume ignorate de el. „Cronica unei dinastii", de Richard Whalen, de pildă, apărută în „Lumea", în cîteva numere succesive, la începutul acestui an, spulberă în bună parte aura romantică în care învăluie Manchester familia Kennedy.

Leon Iancovici, București. Vedeți răspunsul de mai sus. „Moartea unui președinte" nu este o carte de referință absolută.

Emil-Eugen Dumitrache, Pitești. De ce ar fi trebuit Jacqueline Onassis să explice motivele căsătoriei ei sau să răspundă criticilor în această privință ? Căsătoria este un act privat, de care partenerii nu sînt obligați să dea socoteală opiniei publice. Zarva produsă de mariajul de pe insula Skorpios a pus însă în evidență faptul că falsa aureolă conferită văduvei președintelui John Kennedy a denaturat înțelegerea acestui lucru simplu. Articolul pe care îl elogiați în scrisoarea dv. încerca, de altfel, să explice discrepanța dintre dimensiunile reale ale actului și cele pe care vor să i le confere cei ce cultivă „mitul Kennedy". Nu cunoaștem reacția lui William Manchester la căsătoria Jacquelinei.

Olguța Dîndără, comuna Oșești, județul Vaslui. 1) Jacqueline Onassis are o singură soră, pe prințesa Lee Radzville. 2) Juan Peron trăiește în exil în Spania.

Ștefan Cozeca, comuna Carcaliu, județul Tulcea. Ținînd seama de dorința exprimată de dv., publicăm în numărul de față date suplimentare despre asasinul lui Robert Kennedy. Vom mai reveni.

Niță N. Haralambie, Fieni, județul Dîmbovița. În legătură cu fostul președinte al Algeriei, Ben Bella, și cu Moise Chombe nu există informații noi.

CANALUL RAJASTHAN

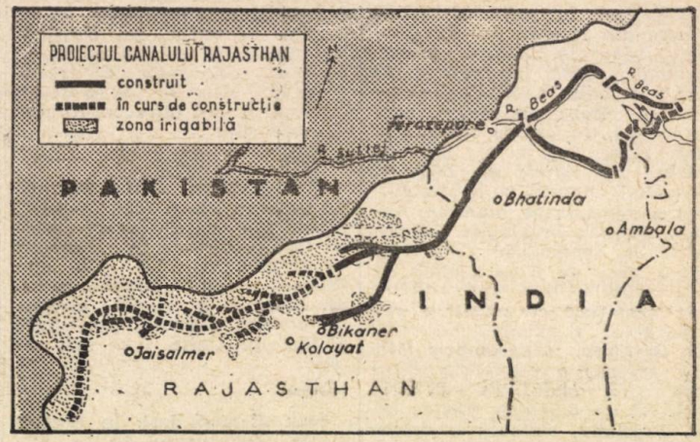

Elena Băiculescu, Oradea. „Fluviul" pe care îl amenajează India pentru a promova dezvoltarea agriculturii este, de fapt, un canal, Canalul Rajasthan, care va prelua o parte din apele rîurilor Beas și Sutlej. Acestea izvorăsc din munții Himalaia și se varsă în Indus pe teritoriul Pakistanului. De aceea, proiectele inițiale de creare a Canalului Rajasthan au întîmpinat împotrivirea Pakistanului, care se temea că regiunea irigată din preajma Indusului va avea de suferit. Litigiul a fost rezolvat prin proiectul de dezvoltare a bazinului fluviului Indus, realizat de cele două țări în cooperare cu Banca Mondială. S-a căzut de acord ca India să nu abată apele celor două rîuri înainte de construirea barajului de la Mangla, în Pakistan. Acest baraj, care face cu putință acumularea apelor rîului Chenab, a fost terminat anul trecut. Geologii cred că deșertul Rajasthan a fost, cu milioane de ani în urmă, o mare interioară. Se menționează că, în urmă cu circa 3000 de ani, prin deșert curgeau două rîuri care apoi au dispărut. În orice caz, deșertul a fost cîndva fertil, iar canalul în curs de construcție îl va ajuta să redevină.

20 000 000 DE AUTOMOBILE

Dumitru Minu, Cluj. În anul 1967 s-au produs, în întreaga lume, 19 507 444 automobile. Dintre acestea, 8 210 285 provin din America de Nord (7 489 478 din S.U.A. și 720 807 din Canada), 8 784 191 din Europa (R.F.G. — 2 511 896 ; Anglia — 1 595 533 ; Franța — 1 584 645 ; Italia — 1 461 956 ; Belgia — 451 711 ; Spania — 380 509 ; U.R.S.S. — 251 441 ; Suedia — 172 849 ; R.D.G. — 111 516 ; Cehoslovacia — 110 000. Printre țările producătoare mai figurează Olanda, Iugoslavia, Polonia, Austria și Bulgaria). 1 604 071 automobile au fost produse în Asia (cele mai multe — 1 521 021 — provenind din Japonia), 143 402 în Africa, 312 062 în Australia, iar 31 614 în Orientul Mijlociu.

VÎRSTA MERCENARULUI

Tamas Abandy, Timișoara. 1) Spre sfîrșitul ultimului război mondial, hitleriștii au trimis pe front atît oameni bătrîni cît și copii de 14—15 ani. Un film deosebit de impresionant, „Podul", care a rulat cu cîtăva vreme în urmă pe ecranele noastre, prezenta un grup de adolescenți sacrificați într-o inutilă acțiune de rezistență. Ca atare, Rolf Steiner, mercenarul din Biafra, în vîrstă de 38 de ani, putea și el să lupte în formațiile organizate de Hitlerjugend în 1945. 2) Actualul lider al partidului democrat din S.U.A. este Hubert Humphrey, iar al partidului republican — Richard Nixon. 3) Generalul Dzur continuă să fie ministrul forțelor armate al R. S. Cehoslovace. Funcțiile sale sînt însă îndeplinite temporar de adjunctul său, întrucît ministrul este în prezent bolnav și internat în spital. 4) După cum s-a mai arătat, Partidul Comunist German nu este afectat de interzicerea în 1953 a Partidului Comunist din Germania, statutul său fiind considerat în acord cu Constituția R.F.G. 5) Datele respective au fost publicate o dată cu rezultatele recensămîntului de anul trecut.

Mihai Nueleanu, comuna Aninoasa, județul Gorj. În privința vîrstei lui Rolf Steiner, vedeți răspunsul dat cititorului Tamas Abandy. 2) Harta bazelor militare americane din Japonia și informații despre efectivele staționate acolo au apărut la „Poșta redacției" din nr. 34/1968.

BIAFRA

Nicolae Marinescu, București. Nu am primit cele două scrisori. Articolul dv. despre Biafra nu ține seama în suficientă măsură de datele obiective ale problemei. De aceea, generalizările par forțate.

poșta redacției

RELAȚIILE ROMÂNO-TURCE

Referitor la articolul „Momente din relațiile româno-turce", apărut în „Lumea" din 31 octombrie 1968, îmi permit să fac, pe baza unor documente inedite, cîteva completări, care se referă, de fapt, la o perioadă anterioară. Deși ne-am aflat în război cu Turcia în 1877—78, Imperiul Otoman ne-a recunoscut independența înaintea Italiei, Angliei, Franței și Germaniei. În septembrie 1878, cele două state au făcut schimb de reprezentanțe diplomatice, România trimițînd ca ministru extraordinar și plenipotențiar pe D. Brătianu. În decembrie 1878, s-a semnat o convenție între cele două state. În februarie 1880, la un dineu în cinstea lui D. Brătianu, sultanul a declarat: „O necesitate imperioasă pentru Turcia și România este de a întreține relațiile cele mai amicale". În 1891, primind în audiență pe ministrul român, sultanul a adus elogii națiunii române, arătînd că cele două state au interese identice în sud-estul Europei, fiind chiar necesară o antantă între ele. Cu cinci ani înainte, cu ocazia semnării păcii de la București din 1886, care a pus capăt conflictului între Serbia și Bulgaria, Turcia a elogiat comportarea corectă a României, care lupta în mod sincer pentru o pace trainică în Balcani. În 1897, primul ministru al României, D. Sturdza, îl informa pe rege despre propunerile și demersurile pe care le făcea Imperiul Otoman în vederea încheierii unui tratat de alianță între cele două state, pe baza respectării prevederilor congresului de la Berlin din 1878. S-au dus tratative pentru încheierea unui tratat defensiv, dar amestecul marilor puteri a subminat semnarea unui asemenea tratat. În 1905 a fost tras cablul submarin între Constanța și Constantinopol, operațiune executată de vaporul „Von Podbielski" al societății Norddeutsche. Sînt numai cîteva din momentele importante ale relațiilor de bună înțelegere între cele două state, consemnate în materialele de arhivă.

Conf. dr. Nicolae CIACHIR
București

POSTELECTORALE

Ionel Necula, comuna Liești, județul Galați. 1) Numai o treime din mandatele senatorilor americani expiră la sfîrșitul acestui an. Edward Kennedy nu face parte dintre aceștia. Mandatul său de senator din partea statului Massachussets este valabil pînă la sfîrșitul anului 1970. 2) Barry Goldwater, care era din 1952 senator din partea statului Arizona, și-a pierdut în 1964 mandatul numai pentru că, în loc să candideze pentru reînnoirea lui, și-a depus candidatura pentru președinția Statelor Unite. Acum va ocupa în senat locul devenit vacant prin retragerea senatorului democrat Carl Hayden, care a făcut parte din Congresul american timp de 56 de ani. Secretarul lui Hayden, Roy Elson, a fost un adversar de care Goldwater a trecut ușor. În senat el își va relua locul în grupul ultraconservator al „seniorilor".

C. Davidescu, Cluj. Părinții lui Richard Nixon erau quakeri, religie ale cărei caracteristici au fost prezentate în „Lumea" nr. 25/1966. Articolul „Un nou Richard Nixon ?", publicat în nr. 44, cuprinde o amplă biografie politică a noului președinte al Statelor Unite. Vom mai reveni.

Ioan Jicmon, Iași. În Statele Unite, alegerile nu au loc totdeauna la 5 noiembrie ci, conform constituției, o dată la 4 ani, în prima zi de marți după prima zi de luni a lunii noiembrie (cu alte cuvinte, dacă 1 noiembrie cade într-o marți, alegerile vor avea loc la 8 noiembrie).

Ion Bura, Sibiu. 1) Membrii forțelor armate americane participă la alegeri. 2) În Statele Unite serviciul militar este organizat după un sistem selectiv, prevăzînd amînări și scutiri de stagiu militar pentru studii, anumite ocupații productive etc. 3) Despre aspectul electoral al hotărîrii președintelui Johnson de a înceta bombardamentele asupra R. D. Vietnam s-a scris în nr. 47.

DISCUTAREA LA O.N.U.

J. Duduc, Baia Mare. Se obișnuiește în principiu ca, atunci cînd se discută în cadrul Organizației Națiunilor Unite probleme care privesc state nemembre, să fie invitați, pentru a-și exprima punctul de vedere, reprezentanți ai statelor interesate. În practică, lucrurile nu se petrec întotdeauna așa din cauza obstrucției unor puteri occidentale.

UNIREA TRANSILVANIEI

Dumitru Jurasle, comuna Straja, județul Suceava. Articolul „Unirea — deziderat secular al poporului român", publicat în nr. 47, materialele din numărul de față și cele ce vor urma vor aborda, în ansamblu, aspectele semnificative ale problemei.

Gh. Mocanu, comuna Șerbănești, județul Argeș. 1) După cum vedeți, despre unirea Transilvaniei cu România publicăm nu un singur articol, ci o suită de articole. 2) Despre Badea Cîrțan noi am relatat mai de mult în cadrul „Poștei redacției". De atunci a apărut o carte consacrată integral acestui patriot român. Vă recomandăm s-o citiți. 3) Reținem propunerea de a prezenta un istoric al statului Israel.

INTERPOL

Zoltan Gallotsik, București. Cartea lui Ion Aszody, Interpolul intră în acțiune, cuprinde datele esențiale asupra problemei. Dacă mai aveți totuși unele nedumeriri, e preferabil să vă adresați, prin intermediul editurii, autorului, el fiind cel mai în măsură să vă satisfacă curiozitatea. România nu face parte din Interpol.

FRECVENȚA STATISTICĂ

Didona Seceleanu, Bușteni. Întrucît, după cum s-a precizat în răspunsul nostru, descoperirea formulei cromozomice anormale XYY este foarte recentă, nu s-au făcut cercetări în ce privește frecvența ei printre criminalii de război, judecați în general cu multă vreme în urmă. Formula cromozomică sau cariotipul unui individ se stabilește prin prelevarea unei mici cantități de sînge. Leucocitele sînt puse într-un mediu de cultură, diviziunea lor fiind stimulată printr-o substanță chimică pentru a se putea individualiza mai net cromozomii. Apoi, diviziunea este blocată cu ajutorul colchicinei. O soluție hipotonică provoacă spargerea nucleelor pentru ca cromozomii să se disperseze. Aceștia sînt fixați, colorați pe o lamă, fotografiați și apoi împerecheați astfel încît să se reconstituie formula de 23 de perechi. Statisticile se află încă într-un stadiu incipient. Studiind cariotipul a 197 de delicvenți, o cercetătoare engleză a descoperit între ei șapte purtători ai formulei, în timp ce la o populație martor de 1925 de bărbați aleși la întîmplare, a găsit unul singur. Altă cercetătoare engleză, Casey, examinînd numai cariotipul unor deținuți avînd peste 1,80 m înălțime, a găsit formula XYY la 8,1 la sută dintre criminali și la 24 la sută dintre debilii mintali, vinovați de furturi și agresiuni. La un grup martor de bărbați de aceeași talie n-a descoperit nici un caz (0 la sută). În sfîrșit, în Statele Unite s-a studiat cariotipul a 129 deținuți de talie înaltă de la un așezămînt pentru criminali cu stări de alienare mintală și s-a ajuns la concluzia că formula XYY se găsește la un caz din 14, în timp ce la oamenii normali frecvența ar fi de unu la mie. De atunci s-au mai făcut studii similare în Australia, Statele Unite (3 700 de cazuri examinate în august 1968) și Franța, toate cu rezultate similare.

EXPLORATORI IN SPE

Mihail Brăiloiu și Valter Rotman, București. Scrisoarea dv., foarte frumos concepută și prezentată, ne-a convins de seriozitatea cu care priviți obiectivul propus, nu însă și de posibilitatea dv. de a-l realiza. Finanțarea unei asemenea expediții presupune fonduri importante, în valută străină și, avînd în vedere tinerețea și lipsa dv. de experiență, nu credem că veți găsi o instituție dispusă să acopere cheltuielile ei. Aparatura fotografică și de filmat nu reprezintă decît o infimă parte din echipamentul specific unei călătorii în regiuni cu o climă și condiții geografice atît de diferite de ale noastre. Așadar, nu numai autovehiculul vă lipsește...

Preot Enache Tocilă-Sibianu, comuna Săcel, județul Maramureș. După cum vedeți, tratativele de la Paris nu s-au urnit încă din punctul mort.

Aurelian Goncearencko, Ploiești. Vă mulțumim pentru caldele aprecieri. Într-adevăr, „Rom&nul american" și-a încetat apariția în luna septembrie, după moartea redactorului său șef, Horia Harry Făinaru. Nu cunoaștem adresele altor publicații similare. S-ar putea ca la „Cartimex" să existe, totuși, lista lor.

Căucean Crăciun, Soporu de Cîmpie, județul Cluj. Nefiind noi înșine abonați la publicațiile care vă interesează, nu cunoaștem adresele lor. Vă propunem să solicitați lista lor la „Cartimex".

I. Gh. Voloșeniuc, Roman. V-am ajuta cu plăcere, dar la „Poșta redacției" a unei reviste de politică externă nu și-ar găsi locul lista de adrese ale celor ce doresc să facă schimb de ilustrate în țară sau peste hotare. Cu așa ceva se ocupă publicațiile pentru copii și tineret, revistele feminine sau revistele tip magazin.

lumea

săptămînal de politică externă editat de
Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

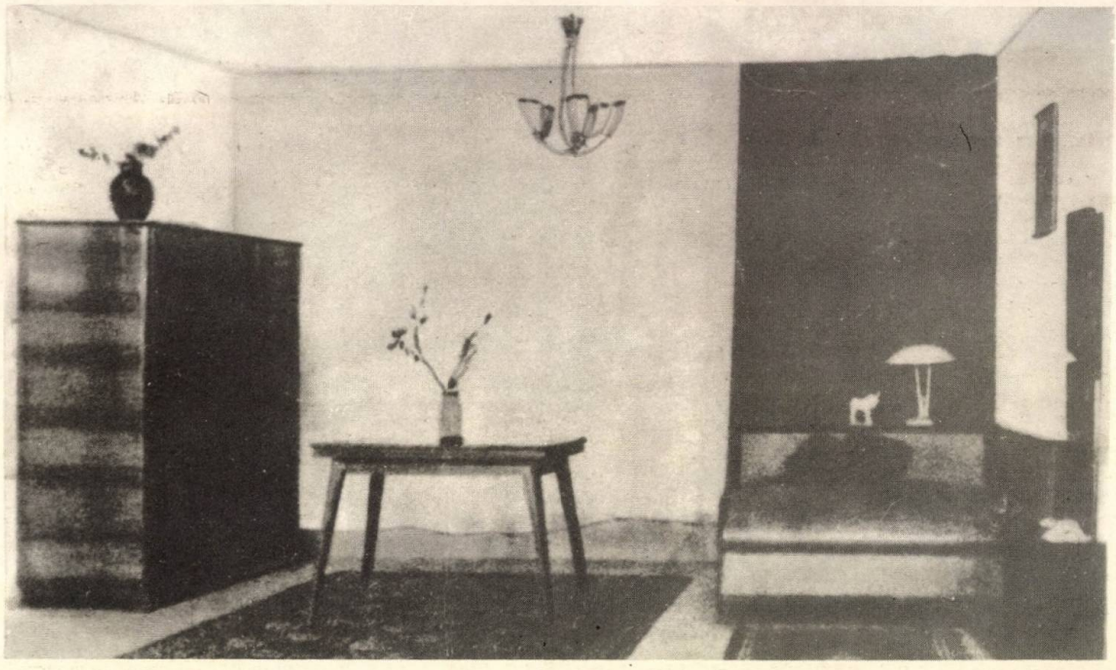

camera „Irina"

mobilier de cea mai bună calitate, executat cu gust, după un proiect care permite aranjamente variate, în raport cu dimensiunile încăperii.

Toate piesele componente ale garniturii sînt executate din panouri PFI furniruite la interior cu furnir de fag, iar la exterior cu furnir de nuc.

La executarea tapiseriei se folosesc, ca suport, arcuri încorporate „Elasta" iar ca material de umplutură „poliuretan", material cu proprietăți fizice și mecanice superioare.

Stofele de mobilă utilizate au textură modernă și culori pastelate, ceea ce contribuie la crearea unei ambianțe plăcute în încăpere.

Construcția demontabilă a dulapului, divanului și a mesei dă posibilitatea ca aceste piese să fie manipulate și transportate în bune condiții.

C.I.L. Turnu Severin

FILMELE — ORWO
ACCESIBILE ORICUI

Chiar dacă intenţiile şi obiectivele de fotografiat sînt diferite, sînteţi de fiecare dată tentat să alegeţi FILME — ORWO.
Explicaţia este simplă:
deplina dv. încredere în FILMELE ALB/NEGRU şi FILMELE COLOR ORWO.
Ele corespund exigenţelor fotografiei moderne.
Beneficiaţi de această îndelungată experienţă, alegînd pentru fotografia dv. FILME — ORWO.

ORWO Film

VEB FILMFABRIK WOLFEN
Republica Democrată Germană

Lei 2

SEMICENTENARUL UNIRII TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA

În exclusivitate

Interviu cu președintele Columbiei

MALI
după lovitura de stat

Dosarul marilor afaceri:
FIAT–CITROËN

CRIZA MONETARĂ OCCIDENTALĂ
văzută de corespondenții noștri

49
joi 28 noiembrie 1968

lumea

O imagine a agitației care a domnit în aceste zile pe piețele monetare occidentale. Fotografia reprezintă interiorul Bursei pariziene după anunțarea hotărîrii Franței de a menține actualul curs al francului.

La Tokio, în cadrul „campaniei de toamnă" a muncitorilor japonezi, s-a desfășurat o demonstrație a oamenilor muncii în sprijinul revendicărilor lor economice.

Aspect de la închiderea lucrărilor celei de-a 15-a Conferințe generale a U.N.E.S.C.O.

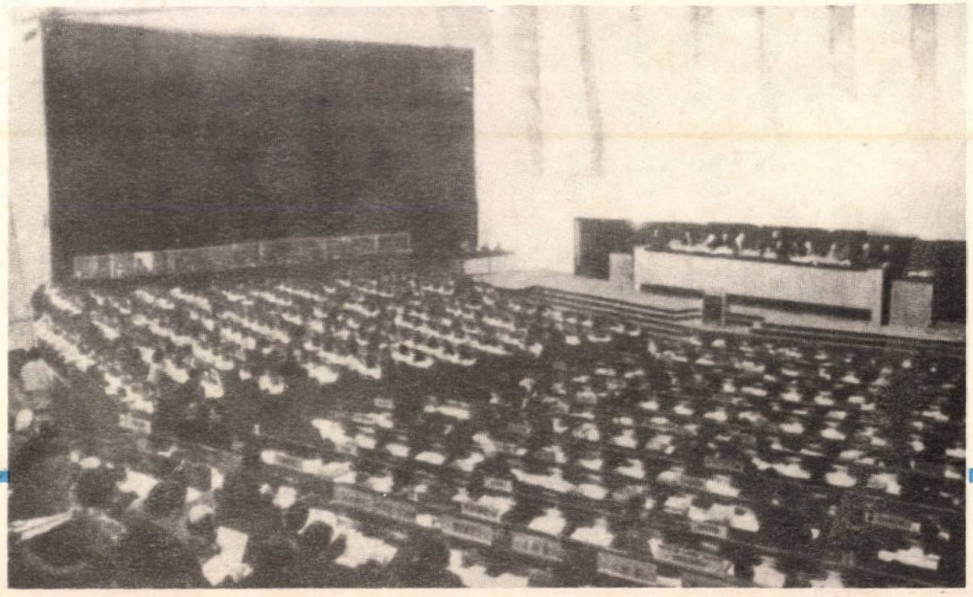

lumea

Nr. 49 (266) 28 NOIEMBRIE 1968

sumar

EDITORIAL

2 O.N.U. și problema universalității. *George Serafin*

3 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Radu Budeanu*

SINTEZE

5 Statul socialist și principiul suveranității naționale. *Conf. univ. dr. Dumitru I. Mazilu*

ANCHETA NOASTRĂ

7 Furtuna monetară din Occident. *Ilie Șerbănescu*

INTERVIUL NOSTRU

10 CARLOS LLERAS RESTREPO, președintele Columbiei
11 IHSAN SABRI CAGLAYANGIL, ministrul afacerilor externe al Turciei

ARTICOLE

12 Un eveniment de importanță istorică. Unirea Transilvaniei cu România. *Prof. univ. Miron Constantinescu*
15 După lovitura de stat din Mali. *Corneliu Vlad*
18 Înnoirea vechii formule ? *Radu Pascal*
22 Itinerar albanez. *Flavia Moldoveanu*

REPORTAJ PE GLOB

16 Zagreb. *Gabriela Dolgu*

DIN ACTIVITATEA PARTIDELOR COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI

20 Aniversarea creării P.C. Ungar
21 Din tezele pentru cel de al XX-lea Congres al Partidului Comunist din Austria.

23 Dosarul marilor afaceri. Miliarde pe roți. *Mircea Grigorescu*
26 Cum și de ce a fost ucis Martin Luther King. *William Bradford Huie*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 U.S. News and World Report, Le Nouvel Observateur, The Washington Post, El Tiempo, Le Monde, Excelsior

PROFIL

30 ABDELAZIZ BOUTEFLIKA, ministrul afacerilor externe al Algeriei

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr :

STATUL SOCIALIST ȘI PRINCIPIUL SUVERANITĂȚII NAȚIONALE

pag. 5

În exclusivitate pentru „Lumea"

CONVORBIRI CU:

Președintele Columbiei,

Lleras RESTREPO

pag. 10

ministrul afacerilor externe al Turciei

Ihsan Sabri CAGLAYANGIL

FURTUNĂ MONETARĂ ÎN OCCIDENT

Corespondențe speciale din Paris, Londra, Roma, Hamburg, Zürich

pag. 7

Din țările socialismului

Reportaj pe glob

ZAGREB

pag. 16

ITINERAR ALBANEZ

pag. 22

Dosarul marilor afaceri

MILIARDE PE ROȚI

pag. 23

Povestea unui complot

CUM ȘI DE CE A FOST ASASINAT MARTIN LUTHER KING

pag. 26

O.N.U. și problema universalității

Cu 23 de ani în urmă, cînd a intrat în vigoare Carta Națiunilor Unite, organizația număra 51 de membri fondatori. Anul acesta, la cea de a 23-a sesiune a Adunării sale Generale, numărul statelor membre a ajuns la 126. Simpla alăturare a celor două cifre mărturisește una din realitățile cele mai frapante ale ultimului sfert de secol : apariția și prezența viguroasă pe scena politică mondială a unui număr mereu mai mare de tinere țări, dornice și capabile să-și afirme personalitatea, să-și aducă contribuția activă la statornicirea unui climat internațional propice atît propriei lor dezvoltări cît și colectivității umane în ansamblul ei.

Între organizația Națiunilor Unite și aceste țări s-a stabilit în mod firesc un raport dublu, benific în ambele sensuri : prezența în rîndurile sale a unui număr sporit de state întărește O.N.U. în activitatea sa generală, în autoritatea și eficiența ei. La rîndul lor, statele membre găsesc în O.N.U. o tribună de largă audiență pentru a-și face cunoscută poziția în marile probleme ale vieții internaționale și un cadru organizatoric adecvat eforturilor lor în vederea inițierii unor acțiuni sau stabilirii unor norme în măsură să servească atît cauza păcii generale cît și a colaborării fructuoase între state pe planuri multiple.

Concepția ce stă la baza organizației este universalitatea. Este mai mult decît un țel ; este însăși definiția organizației. Este punctul de pornire al activității sale și al obiectivelor urmărite de-a lungul unor coordonate ce se cheamă principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite. Nimeni nu a încercat să tăgăduiască valoarea acestor obiective și principii. Tendințele — izolate — manifestate în acest sens au primit întotdeauna cea mai viguroasă dezavuare. Pentru că este excesiv de dificil să răstorni încrederea pe care — după vremuri îndelungi de experiență, bună și rea, — au investit-o popoarele în aceste norme ale eticii internaționale, devenite adevăruri axiomatice ale relațiilor și cooperării interstatale. Activitatea O.N.U. însăși a fost întotdeauna condiționată în rezultatele sale (negative sau pozitive) de măsura în care a reușit să respecte și să impună respectarea riguroasă a principiilor pe care este construită și în numele cărora își desfășoară existența. La bilanțul activ al organizației se pot aminti, fără îndoială, multe realizări. În contextul de față însă, acest lucru e de menționat nu pentru a înșira lista succeselor sale, ci pentru a sublinia, în raport cu această realitate, un fenomen cel puțin paradoxal.

Creșterea an de an a numărului statelor membre ale O.N.U. a însemnat, în mod cert, apropierea de îndeplinirea concepției de organizație universală a statelor comunității internaționale. Și totuși — unui mare stat cum este Republica Populară Chineză, O.N.U. nu i-a acordat încă locul legitim ce-i revine în Organizație. Locul legitim al acesteia, ca membru fondator, în Consiliul de Securitate, principalul organ al O.N.U. care poartă răspunderea pentru menținerea păcii și securității internaționale, este uzurpat de reprezentantul ciankaișist. Nici anul acesta Adunarea Generală, întrunită în cea de a 23-a sesiune a sa, nu a înlăturat această anomalie atît de dăunătoare însăși organizației ca atare. În ciuda faptului — atît de evident, că aceasta înseamnă încălcarea principiului primordial care este universalitatea Organizației, a recunoașterilor frecvente și deschise că multe din slăbiciunile Organizației își au originea în cronicizarea acestei situații.

Sesiune după sesiune, de la tribuna Adunării Generale se aud pledoarii convingătoare în favoarea întăririi Organizației. Și invariabil — și inevitabil — necesitatea susținerii continue a acestui proces este prezentată ca rezultatul direct al armonizării acțiunilor și eforturilor tuturor statelor în scopul pentru care a fost creată Organizația : eliminarea războiului din viața internațională, introducerea fermă în relațiile interstatale a practicilor de natură să favorizeze cooperarea între țări și popoare, lichidarea anacronismelor incompatibile cu cerințele epocii în care trăim. O.N.U. cere fiecărui stat membru să conlucreze pentru fortificarea Organizației, pentru crearea — în acest fel — a condițiilor ca ea să-și îndeplinească cu eficiență rolul ce-i revine în instaurarea destinderii și dezvoltarea cooperării între națiuni.

La O.N.U. se discută probleme majore ale vieții politice cum sînt codificarea principiilor de drept și etică internațională, elaborarea și traducerea în practică a programelor de dezvoltare economică și social-culturală, dezarmarea generală și cu prioritate dezarmarea nucleară, evenimentele petrecute într-o parte sau alta a globului de natură să primejduiască pacea mondială. Absența unei țări ca R. P. Chineză, al cărei potențial uman, economic și militar o așează în rîndul marilor puteri ale lumii, absența de asemenea regretabilă a celor două state germane, entități politice făcînd parte din realitățile europene de astăzi, ca și absența altor state din continentele globului, nu oferă Națiunilor Unite posibilitatea de a deveni ceea ce trebuiau să fie de la bun început : cadrul în care toate statele lumii, indiferent de sistemele lor social-politice, să-și poată aduce direct contribuția la promovarea unui climat constructiv al vieții internaționale. O.N.U. este lipsită de aportul pe care toate statele ținute în afara ei l-ar putea aduce în promovarea intereselor lor, care nu pot fi decît identice cu acelea ale tuturor popoarelor și națiunilor.

România a fost consecvent convinsă de necesitatea ca Organizația Națiunilor Unite să-și realizeze funcția sa universală — premisă fundamentală a îndeplinirii rostului pentru care a fost creată. Ea a militat constant pentru înlăturarea primejdiosului anacronism care este absența R. P. Chineze și altor state din rîndul membrilor Organizației, fiind totodată coautoare a proiectului de rezoluție cerînd restabilirea drepturilor legitime ale R. P. Chineze la O.N.U. și în toate organismele afiliate acesteia.

„Pentru ca organismele politice internaționale și în primul rînd O.N.U. să-și îndeplinească în mod eficient rolul ce le revine în lupta pentru destindere internațională, pentru soluționarea problemelor litigioase și dezvoltarea colaborării între țări, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, sînt necesare schimbări hotărîte în activitatea acestora. Înainte de toate este necesar ca, pornindu-se de la realitățile existente în lumea de azi, să se asigure universalitatea acestei organizații".

Națiunile Unite nu sînt și nu pot fi un grup sau o coaliție de state. Ele nu pot reprezenta decît deplina conlucrare a întregii umanități, în ceea ce este esențial pentru aceasta : înmănuncherea străduințiilor în vederea deplinei statorniciri a păcii, pentru o colaborare rodnică, în respectul viguros al suveranității și independenței fiecărei țări, atît pentru cucerirea de noi trepte în progresul general cît și pentru echitabila împărtășire din realizările civilizației mondiale, produs indiscutabil comun al inteligenței umane.

O.N.U. este astăzi o mare organizație internațională. Ea nu este încă ceea ce și-a propus să fie la crearea sa : o organizație mondială, universală. Reintegrarea totală, în propria sa definiție, condiționează însuși viitorul Organizației, forța și autoritatea sa în slujba păcii.

George SERAFIN

săptămîna

în telegrame

Ankara

MINISTRUL DE EXTERNE ROMÂN ÎN VIZITĂ ÎN TURCIA

La 22 noiembrie, sosea la Ankara, la invitația oficială a ministrului de externe turc, Ihsan Sabri Caglayangil, Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe al României.

Vizita făcută în Turcia se înscrie în eforturile constructive ale diplomației românești de a stabili un climat al colaborării și păcii în Balcani și în lume, plecînd de la premisa că în existența unui atare climat, aportul dialogului, al cunoașterii reciproce, joacă un rol important.

Ministrul de externe român a avut posibilitatea de a duce convorbiri cu președintele Republicii Turcia, Cevdet Sunay, cu președintele Consiliului de Miniștri, Suleyman Demirel, precum și cu omologul său turc, Caglayangil. Întrevederile cu înaltele personalități ale vieții politice din Turcia au reliefat dorința comună de a menține și dezvolta bunele relații dintre cele două state, în contextul stabilirii unor căi noi, susceptibile de a întări și de a extinde colaborarea între România și Turcia.

În cadrul vizitei sale și în urma convorbirilor oficiale avute, Corneliu Mănescu a semnat, împreună cu ministrul afacerilor externe turc, Caglayangil, convenția consulară și convenția de asistență juridică dintre Republica Socialistă România și Republica Turcia.

Vizita în Turcia a ministrului de externe român continuă, avînd pe agenda ei parcurgerea unor obiective economice, sociale și culturale, a căror prezentare a oferit oaspeților români aspecte ale efortului constructiv al poporului turc.

Paris

OBSTRUCȚIA VINE DE LA SAIGON?

După hotărîrea Administrației Johnson de a sista bombardamentele asupra teritoriului R.D. Vietnam, a apărut un nou context politic, care urma să deplaseze interesul diplomaților implicate în conflict de pe scena operațiilor militare pe cea a conferinței de la Paris. Întrunirea în patru, anunțată pentru 6 noiembrie, urma să se convoace în saloanele Hotelului Majestic, unde delegațiile R.D. Vietnam, F.N.E., Statelor Unite și guvernului de la Saigon trebuiau să discute, împreună, modul cum să fie instalată pacea în Vietnam.

La 6 noiembrie, Conferința nu a început, iar amînarea se datora absenței delegației sud-vietnameze, care boicota de la distanță această întrunire. Motivarea acestei absențe — un fel de „act de independență față de S.U.A." al guvernului sud-vietnamez — a apărut destul de ciudată. Ulterior, „intransigența" lui Thieu a dus la o altă formulă, aceea de a propune conducerea unei „delegații aliate" americano-saigoneze de către reprezentanții Saigonului. Atitudinea sud-vietnameză se mai manifestase în acest an, deși contratimpul între

Nguyen The Binh, conducătoarea delegației Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud la tratativele de la Paris, vorbind în sala Mutualité, în cadrul unei recente adunări de solidaritate cu poporul vietnamez

Washington și Saigon nu fusese niciodată atît de marcat. Totodată, merită să remarcăm că nuanțele proprii ale Saigonului au vizat exact elementele care ar putea duce la o pace negociată la Paris, și anume inițierea convorbirilor, încetarea totală a bombardamentelor etc. Rigiditatea guvernului de la Saigon devine cu atît mai suspectă, cu cît ani de zile armatele sud-vietnameze au operat după planificări americane și au cooperat în condiții optime cu diplomația americană.

Tandemul acesta, cimentat într-un lung război, nu poate fi, se presupune, demontat în cîteva zile și recompus pentru obiectivul nou al tratativelor. Dar continuarea convorbirilor nu trebuie să sufere amînări, iar declarația reprezentantului R.D. Vietnam la Paris, potrivit căreia „S.U.A. răspund pentru întîrzierea deschiderii Conferinței", subliniază și în acest caz răspunderea principalului autor al agresiunii, căruia saigonezii i-au fost un simplu accesoriu.

Dacă S.U.A. par, în unele momente, că ar dori să menajeze orgoliul sud-vietnamez, este distinctă și o notă de nervozitate în discursul televizat de la 24 noiembrie al ministrului apărării al Statelor Unite, Clark Clifford, care a declarat: „nord-vietnamezii doresc pace, americanii de asemenea". Prin urmare, „sud-vietnamezii pot fi convinși că este preferabil pentru toată lumea ca acest război să se termine".

Tergiversarea absenței sud-vietnameze pare să se apropie de sfîrșit. La Saigon, președintele Thieu, după ce a dialogat cu ambasadorul american, s-a decis să-și schimbe poziția în raport cu deplasarea echipei sud-vietnameze la Conferință, anunțînd că „în anumite condiții", reprezentanții săi vor participa la repriza diplomatică de la Paris. La Hotel Majestic se așteaptă lista delegației saigoneze (compusă lent și minuțios) și așezarea ei la masa conferinței. Aceasta pentru a putea începe faza așteptată a convorbirilor și pentru a fi pus în practică dezideratul expus de Le Duc Tho, membru al Biroului Politic, secretar al C.C. al Partidului celor ce muncesc din Vietnam: „Cerem din partea guvernului S.U.A. bunăvoință și o atitudine serioasă. Dacă dorește să caute o soluție pașnică problemei vietnameze, guvernul american trebuie să răspundă exigențelor legitime ale poporului vietnamez".

Belgrad

CONGRESUL UNIUNII COMUNIȘTILOR DIN SERBIA

Congresul Uniunii Comuniștilor din Serbia, ale cărui lucrări au avut loc săptămîna trecută, a discutat pe larg probleme privitoare la situația politică internațională actuală, cît și la poziția Iugoslaviei și a țărilor mici și mijlocii în general, în contextul ultimelor evenimente.

De la tribuna congresului, Petar Stambolici, președintele C.C. al Uniunii Comuniștilor din Serbia, referindu-se la rolul țărilor mici și mijlocii, a arătat că „cea mai recentă evoluție a evenimentelor a întărit și mai mult convingerea țărilor mici și mijlocii că este necesar să-și exercite influența și mai puternic asupra dezvoltării în continuare a relațiilor internaționale, apărîndu-și propriile interese pe baza egalității în drepturi și a independenței". În continuare, vorbitorul a remarcat direcțiile dezvoltării practice a diplomației iugoslave, arătînd că „Iugoslavia realizează, și va realiza și în viitor, un schimb multilateral de bunuri, servicii și realizări tehnico-științifice cu cea mai mare parte a țărilor, urmărind interesele propriei dezvoltări socialiste și neexcluzînd nici o regiune a lumii".

Discutînd în continuare problemele politicii externe iugoslave, Țvietin Miatovici, membru al Prezidiului C.C. al U.C.I., s-a referit la necesitatea aplicării principiului coexistenței pașnice în relațiile între state, subliniind că Iugoslavia „a militat întotdeauna și militează cu consecvență pentru aplicarea principiului coexistenței pașnice și a dezvoltării colaborării internaționale, pe baza deplinei egalități în drepturi și a securității tuturor popoarelor și țărilor. Numai pe calea stimulării celei mai largi colaborări internaționale este posibilă consolidarea și menținerea păcii". Țvietin Miatovici a subliniat că „Iugoslavia socialistă a fost și rămîne dispusă să dezvolte cea mai largă colaborare cu toate țările și popoarele, pe baza principiilor Cartei O.N.U. și ale altor documente internaționale pe care le-a semnat cu diverse țări. Sîntem mai ales interesați să dezvoltăm cu vecinii noștri relații cît mai fructuoase, bazate pe respectarea independenței, integrității teritoriale și egalității în drepturi".

În încheiere, al VI-lea Congres al Uniunii Comuniștilor din

→

Toronto (Canada). Pichet de greviști din industria de echipament electric a orașului. Muncitorii din această ramură au încetat lucrul în urmă cu 16 săptămîni, cerînd satisfacerea unor revendicări social-economice

săptămîna

în telegrame

Serbia a adoptat o rezoluție referitoare la relațiile internaționale, în care, din multitudinea aspectelor prezentate de discuții, se extrage concluzia programatică că numai „aplicarea principiului coexistenței pașnice active reprezintă în condițiile actuale singura bază pe care se poate realiza o pace stabilă și trainică și asigură dezvoltarea în continuare a relațiilor și colaborării dintre țări".

Din punct de vedere organizatoric, Congresul a ales ca președinte al C.C. al Uniunii Comuniștilor din Serbia pe ministrul afacerilor externe, Marko Nikezici.

Orientul Mijlociu

SCRISORI DESPRE PRIORITĂȚI

Prin intermediul mediatorului O.N.U., Gunnar Jarring, miniștrii de externe ai R.A.U. și Israelului au schimbat scrisori de natură să clarifice optica celor două guverne în privința căilor de soluționare a tensiunii din Orientul Apropiat, de aplicare a rezoluției de anul trecut a Consiliului de Securitate. Această corespondență mediată a celor doi miniștri de externe, care conține, în principal, întrebări urmărind să obțină răspunsuri de principiu, permite constatarea că prioritățile au rămas, pentru cele două guverne, aceleași. Scrisoarea ministrului de externe israelian urmărește să stabilească necesitatea unor negocieri directe ; aceea a lui Mahmud Riad, ministrul de externe egiptean, insistă asupra aplicării rezoluției Consiliului de Securitate și ridică problema teritoriilor ocupate după 5 iunie 1967. În timp ce ministrul de externe egiptean se referă la aplicarea rezoluției, Abba Eban o vede ca obiect al unor tratative între părțile interesate. Dincolo de aceste neconcordanțe de vederi trebuie notată facilitarea de către mediatorul O.N.U. a schimbului de opinii.

În paralel cu sinuosul dialog mediat de reprezentantul secretarului general al O.N.U. în Orientul Mijlociu, în aceeași zonă se comentează acum propunerea elaborată de regele Hussein al Iordaniei asupra posibilității convocării unei conferințe arabe la nivel înalt, și care ar urma să stabilească o platformă arabă comună în vederea fixării în continuare a atitudinii față de misiunea Jarring. Se pare că propunerea iordaniană ar fi privită cu simpatie de diplomațiile Libanului, Sudanului și Kuweitului. Nici Republica Arabă Unită nu a respins această inițiativă, dar în condițiile în care Arabia Saudită, Siria și Algeria se mențin în expectativă, posibilitatea ținerii unei asemena conferințe rămîne nebuloasă.

În timp ce diplomațiile diverselor state din Orientul Mijlociu par să pregătească în liniștea cabinetelor ministeriale formulele concise ale dialogului așteptat, la Ierusalim, în sectorul israelian, a făcut ravagii cel mai grav atentat executat de la sfîrșitul ostilităților din iunie 1967. Mașina infernală se pare că a fost alimentată cu 200 kg de explozibil și a reușit să rănească 70 de persoane.

Ca și alte incidente din ultima vreme, subiect de incriminări reciproce, explozia din Ierusalim ilustrează tensiunea creată de ocupație și de întîrzierea unei abordări constructive, prin mijloace pașnice, a problemelor care interesează toate statele Orientului Mijlociu.

După cum s-a mai anunțat, la Mannington (S.U.A.) s-a produs recent un grav accident de muncă. În urma unei explozii, zeci de mineri au fost surprinși de prăbușirea unor galerii subterane. În fotografie : familii ale minerilor așteptînd rezultatele operațiilor de salvare

La sfîrșitul săptămînii trecute s-au încheiat la Viena lucrările conferinței ministeriale A.E.L.S. (Asociația europeană a liberului schimb), care a discutat raporturile cu Piața comună a celor șapte parteneri din cadrul Asociației — Anglia, Austria, Danemarca, Elveția, Norvegia, Portugalia, Suedia, (Finlanda fiind membru asociat). În centrul imaginii : Willy Spuehler, președintele Confederației Elveției, care a condus delegația țării sale la conferința A.E.L.S.

Freetown

TENSIUNE ÎN SIERRA LEONE

După trei zile de la izbucnirea tulburărilor, în Sierra Leone a fost instaurată starea de urgență, iar în următoarele două, guvernul a acordat primului ministru Siaka Stevens, împuterniciri excepționale. Situația este marcată de incidente violente : mai mult de 200 de persoane au dispărut, iar autoritățile au arestat 40 de „opozanți" pentru a împiedica extinderea tulburărilor generate, după cum s-a declarat oficial la Freetown, de manevrele electorale ale opoziției.

Dacă incidentele nu ar fi avut loc, luni urmau să se consume în Sierra Leone alegerile pentru desemnarea unor candidați care să ocupe cele 18 locuri vacante din Parlament. În locul scrutinului amînat a avut loc mobilizarea forțelor armate și a unităților poliției, în vederea evitării unor noi zguduiri sociale și politice, care nu ar reprezenta de altfel decît unul din elementele unei succesiuni de lovituri și contralovituri de stat care au marcat frecvent, în ultimii ani, peisajul politic al Sierrei Leone.

Iată numai în ultimul an, filmul răsturnărilor politice din Sierra Leone : la 21 martie 1967, primul ministru Albert Margai, liderul Partidului popular, este eliminat de generalul David Lansana, care preia conducerea statului pentru a „face ordine în confuzia treburilor publice, datorată vechii conduceri". După 48 de ore, Lansana este obligat să-și studieze bunele intenții departe de putere, căci subofițerul Amadou Rogers instaurează Consiliul reformei, condus de Andrew Juxon Smith, care urma „să determine o luptă hotărîtă împotriva corupției". Dar nici această formație nu rezistă : Smith este arestat de noua echipă, care apelează în vederea conducerii țării la oficiile actualului prim-ministru, conducătorul partidului Congresului întregului popor.

Stevens, rămas prim-ministru, a evitat un complot organizat în vara acestui an, dar este pus în situația dificilă de a-și pune în practică programul economic radical, în condițiile unei acute tensiuni politice. Indiferent ce evenimente spectaculoase vor interveni în perioada următoare, indiferent dacă acestea vor fi anihilate prin măsuri de securitate severe, în Sierra Leone există, deocamdată, perspectiva menținerii, dacă nu a conflictului deschis, a stării potențiale de conflict.

Radu BUDEANU

SINTEZE

Statul socialist și principiul suveranității naționale

Conf. univ. dr. Dumitru I. Mazilu

Încă de la apariția primelor state, s-a conturat tendința rezolvării — potrivit cerințelor și particularităților proprii — a celor mai diferite probleme ale dezvoltării sociale ale popoarelor. Ideea suveranității străbate ca un fir roșu lupta pentru asigurarea unor relații normale între state și popoare, iar — în urma apariției relațiilor capitaliste și a constituirii piețelor naționale — între toate națiunile lumii. Exprimînd sintetic sensurile suveranității de stat, Engels releva, încă în 1892, că o reală și sinceră colaborare între națiuni nu este posibilă fără autonomia deplină a fiecăreia, la ea acasă.

În societatea bazată pe exploatarea omului de către om sînt folosite amestecul brutal în treburile interne, subordonarea și forța în relațiile cu alte state. A devenit o practică curentă pentru cercurile imperialiste reacționare — promovarea politicii de dictat, de încălcare grosolană a celor mai elementare cerințe ale echității internaționale. Sînt nesocotite independența și suveranitatea națională, dreptul țărilor mai mici de a-și hotărî singure soarta, săvîrșindu-se grave ingerințe în sistemul social-politic național, adesea impus prin metode brutale din afara țării.

Unii ideologi burghezi pretind că suveranitatea națională ar fi perimată, că ea ar constitui un „obstacol" în calea efectuării schimbului tot mai intens de valori materiale și spirituale. Mai mult, unii autori ca Hans Morgenthau, Ph. Jessup ș.a. susțin „necesitatea" renunțării la complexul economic național și cer crearea unui conglomerat economic internațional sub comanda unor organisme „suprastatale" adecvate, ceea ce presupune abandonarea ideii de suveranitate. Asemenea atacuri susținute împotriva principiilor de suveranitate și independență națională încearcă să fie, în fond, baza teoretică a relațiilor de inegalitate, de subordonare a țărilor mici de către cele mari, încercînd să justifice politica de forță din partea celui mai tare împotriva statelor mai slabe, trăsături caracteristice raporturilor internaționale promovate de imperialism ; ele urmăresc, în același timp, să motiveze atentatele la adresa independenței și suveranității statelor, presiunile, amestecul și intervenția grosolană în treburile interne ale altor popoare. Aceste concepții vădesc, totodată, neîncrederea și disprețul față de capacitatea politică și organizatorică a țărilor mici și mijlocii de a-și orîndui viața conform idealurilor și năzuințelor proprii, de a contribui activ la rezolvarea marilor probleme politice contemporane.

Întreaga evoluție a societății infirmă asemenea concepții, care se dovedesc potrivnice realităților, tendințelor obiective de dezvoltare. În epoca noastră, în strînsă legătură cu celelalte procese revoluționare ce se petrec pe plan mondial, are loc afirmarea tot mai puternică — în ciuda orientării vîrfurilor burgheziei monopoliste — a suveranității și independenței naționale, în condițiile dezvoltării relațiilor internaționale între state, a intensificării schimburilor de valori materiale și spirituale între popoare și țări. Nu numai popoarele care și-au dobîndit mai recent independența națională, ci și cele din țările capitaliste dezvoltate luptă activ pentru recunoașterea suveranității fiecărei națiuni, a dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta. Una din mișcările social-politice cele mai importante ale veacului nostru își propune drept țel principal dobîndirea libertății și independenței depline politice și economice.

Popoarele lumii se ridică cu hotărîre împotriva politicii de înăbușire a libertății, a încercărilor și practicilor imperialiste de amestec în treburile interne ale țărilor mai mici și de elaborare a liniei lor politice din afară, conform intereselor celor mai reacționare vîrfuri monopoliste. Ingerințele în treburile interne ale popoarelor, dictatul politic, violența — în orice formă —, subordonarea țărilor mai mici de către statele imperialiste mai mari și mai puternice sînt componentele unor teorii și practici vehement condamnate de întreaga omenire progresistă, ca forme și metode vădit inechitabile, incorecte în raporturile interstatale, popoarele luptînd cu perseverență și fermitate pentru a-și dobîndi dreptul de a hotărî în mod suveran asupra soartei lor. În epoca contemporană — cînd o serie de popoare au scuturat jugul exploatării, pășind pe drumul socialismului și comunismului, cînd zeci și zeci de alte țări au sfărîmat cătușele colonialismului, aspirînd spre o dezvoltare de sine stătătoare și cînd ideile însuflețitoare ale libertății și independenței naționale au cuprins masele largi de pe toate continentele — năzuința spre realizarea dreptului sfînt al popoarelor de a rezolva în mod suveran toate problemele dezvoltării naționale a devenit un deziderat major al evoluției istorice, o puternică forță motrice în lupta pentru propășirea și progresul fiecărei națiuni, al întregii lumi.

Socialismul asigură premisele necesare transformării depline a conceptului suveranității de stat într-o realitate concretă, consecință firească a emancipării sociale și eliberării naționale pe care noua orînduire le înfăptuiește. Răsturnarea puterii de stat burgheze și cucerirea, pe calea revoluției socialiste, a puterii de stat de către clasa muncitoare creează condiții obiective pentru manifestarea plenară a suveranității și independenței fiecărui stat socialist. Reprezentînd și înfăptuind puterea de stat a clasei muncitoare și a celorlalți oameni ai muncii, statul socialist asigură conducerea nemijlocită a treburilor publice de către popor, înfăptuirea suveranității poporului. În condițiile socialismului, oamenii muncii, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea partidului marxist-leninist, determină întreaga politică internă și externă a țării respective, participînd activ și conștient la realizarea ei.

Suveranitatea în condițiile socialismului este, în același timp, de stat și națională. Ea își găsește expresia atît în politica internă, cît și în relațiile externe ale statului socialist. Exprimînd și garantînd interesele fundamentale ale întregii națiuni, ale poporului constructor al socialismului și comunismului, suveranitatea statului socialist se manifestă ca trăsătură fundamentală a statului și, totodată, ca expresie a intereselor naționale ale întregului popor, care făurește economia și cultura socialistă.

Experiența istorică a construirii socialismului în țara noastră și în celelalte țări socialiste arată că suveranitatea și independența de stat, națiunea — departe de a se fi „perimat" — constituie o puternică forță motrice a dezvoltării sociale, noua orînduire asigurînd condiții optime pentru întărirea și înflorirea lor multilaterală. Traducerea în viață a principiului suveranității și independenței naționale — premise majore ale dezvoltării colaborării multilaterale a tuturor țărilor socialiste — are o importanță covîrșitoare pentru evoluția tuturor națiunilor lumii. „*Popoarele* — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — *văd și doresc să vadă în relațiile dintre țările socialiste prototipul relațiilor de mîine, ale zilei cînd pe întreg pămîntul va triumfa socialismul, adică relații de deplină egalitate în drepturi, de respect al independenței și suveranității naționale, care să permită înflorirea deplină, liberă a fiecărei națiuni de pe globul pămîntesc*".

Relațiile bazate pe suveranitate, pe stimă și respect reciproc — fapt pe deplin posibil în condițiile socialismului — asigură dezvoltarea multilaterală a fiecărei țări, creează temelia trainică a întrajutorării reciproce a tuturor națiunilor socialiste, a colaborării între toate popoarele lumii. Practica construcției socialiste a arătat că realizarea sarcinilor dezvoltării multilaterale și armonioase a economiei naționale depinde, în primul rînd, de folosirea tuturor posibilităților interne, prin mobilizarea intensă a propriilor forțe și maxima valorificare a resurselor naturale ale fiecărei țări. În același timp, succesele dobîndite pe drumul progresului economic și tehnic-științific al țări-

lor socialiste se sprijină pe relațiile de colaborare și întrajutorare stabilite între ele pe baza *egalității în drepturi, avantajului reciproc, neamestecului în treburile interne, respectării integrității teritoriale, internaționalismului socialist*, cerințe fundamentale pentru asigurarea unității și coeziunii acestor țări, pentru creșterea influenței sistemului socialist în lume.

Suveranitatea statului socialist include, în același timp, dreptul exclusiv al statului de a exercita prerogativele asupra teritoriului țării, asupra bogățiilor solului și subsolului, dreptul de a folosi în mod liber resursele naționale în interesul dezvoltării economiei naționale și ridicării nivelului de trai al poporului muncitor. Temelia economică a exercitării acestor prerogative de către statul socialist o constituie proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, în cele două forme — de stat și cooperatistă. Folosirea întregului potențial economic, valorificarea tuturor bogățiilor țării, repartiția teritorială a forțelor de producție, folosirea forței de muncă sînt atribuții exclusive ale statului socialist, ca stat suveran și independent. Aceasta pune în evidență legătura indisolubilă dintre independența politică și economică a statului și integritatea teritorială a țării.

Suveranitatea statului socialist își găsește, de asemenea, expresia în dreptul său suveran de a hotărî asupra relațiilor sale externe, de a iniția și realiza acțiuni de politică externă în conformitate cu interesele naționale și ale celor generale ale sistemului socialist, în folosul păcii și colaborării internaționale. Fiecare stat socialist are dreptul suveran de a dispune cu privire la activitatea organismelor sale diplomatice, precum și asupra conducerii forțelor sale armate, necesare apărării cuceririlor socialismului și păcii. Pe plan extern, statul socialist promovează relații politice, economice, cultural-științifice bazate pe deplina egalitate în drepturi cu alte state, pe avantajul reciproc, neadmițînd relații care ar fi condiționate sau ar implica inegalitatea între state sau amestecul în treburile interne. În aceasta rezidă una din cele mai importante garanții ale statornicirii și promovării unor raporturi normale între toate statele socialiste, o expresie elocventă a deplinătății suveranității poporului în condițiile noii orînduiri.

Înlăturînd antagonismul dintre națiuni, cauzele asupririi și dominației unor popoare de către altele, socialismul creează bazele obiective ale colaborării între state, posibilitatea îmbinării intereselor naționale și internaționale ale popoarelor. Statele socialiste realizează unitatea lor de acțiune împotriva imperialismului, pentru preîntîmpinarea războiului, pe calea consultării reciproce, în spiritul stimei și înțelegerii, și nu prin stabilirea unor soluții unice de vreo autoritate suprastatală. Aceasta este singura formă adecvată relațiilor dintre state suverane și egale în drepturi.

Colaborarea între națiunile socialiste egale în drepturi, suverane și independente, multilateral dezvoltate — pe tărîm politic, economic, științific, cultural — contribuie la asigurarea progresului fiecărei țări și la întărirea sistemului socialist mondial, sporește influența socialismului în întreaga lume. Tocmai de aceea — după părerea mea — apare stranie și în discordanță cu învățătura marxist-leninistă opunerea suveranității și independenței naționale internaționalismului socialist, afirmația că între interesele socialismului și principiul întăririi independenței și suveranității naționale a fiecărui stat socialist ar exista nepotriviri și chiar relații antagoniste. De altfel, observ că, în ultimul timp, în unele publicații apare tot mai persistent teza potrivit căreia existența sistemului mondial socialist ar implica „limitarea suveranității" statului socialist. Oare relațiile internaționaliste, solidaritatea țărilor socialiste sînt mai puternice dacă se încalcă suveranitatea și independența națională a unuia din statele socialiste? Oare poate fi vorba de o colaborare reală, tovărășească, în condițiile sacrificării intereselor naționale ale uneia sau alteia dintre țările socialiste, ale nesocotirii principiilor de independență și suveranitate? Este absolut clar că solidaritatea frățească și colaborarea trainică dintre țările socialiste se realizează nu pe calea „limitării" suveranității și a nesocotirii intereselor naționale ci, dimpotrivă, pe calea statornicirii unor asemenea raporturi care să contribuie la dezvoltarea și înflorirea fiecărei țări, la afirmarea plenară a principiilor de suveranitate și independență a fiecărui stat socialist. Pentru că socialismul, relațiile cu adevărat internaționaliste presupun, în mod necesar, respectul reciproc între toate statele comunității socialiste, încrederea și întrajutorarea reciprocă, neamestecul în treburile interne, respectarea suveranității fiecărei țări, pe baza țelurilor și idealurilor comune ale socialismului și comunismului. Între principiile internaționalismului socialist și principiile independenței și suveranității naționale există o deplină unitate, ele completîndu-se și întregindu-se reciproc și manifestîndu-se concomitent cu celelalte principii, general recunoscute în relațiile dintre state și națiuni. Ele alcătuiesc acea bază principială, indispensabilă raporturilor de tip nou promovate de socialism în relațiile dintre state.

Sistemul mondial socialist nu poate fi altfel conceput decît ca un sistem de state suverane și egale în drepturi, ale căror raporturi se bazează pe normele verificate de practică ale prieteniei și colaborării, în spiritul marxism-leninismului. Susținerea tezei despre „suveranitatea limitată" nu numai că nu e de natură să întărească relațiile de prietenie și alianță frățească dintre țările socialiste, dar poate genera elemente de suspiciune și animozitate. Mai mult, acceptarea unei asemenea teze în practica relațiilor dintre țările socialiste ar aduce serioase daune influenței socialismului în lume, fiindcă popoarele privesc spre raporturile dintre aceste țări ca la un model de relații internaționale. Este greu de presupus că popoarele care au înfăptuit orînduirea socialistă și care au dobîndit astfel dreptul de a decide fiecare asupra destinelor sale vor accepta ideea de a renunța la acest drept sacru, cucerit prin jertfe grele și lupte îndelungate.

Este cunoscut faptul că socialismul — înfăptuind eliberarea socială în cadrul național — descătușează energiile maselor populare, noul stat care ia naștere fiind puternic, așa cum releva Lenin, prin conștiința maselor, care și-au dobîndit libertatea, egalitatea în drepturi, principii pe care le promovează și în relațiile lor cu celelalte națiuni și popoare. Dezvoltarea raporturilor dintre țările socialiste pe această bază constituie garanția făuririi și dezvoltării unei adevărate solidarități internaționale în lupta pentru realizarea intereselor supreme ale socialismului, democrației și progresului în întreaga lume. În aceasta rezidă o condiție primordială a unei unități reale și eficiente între toate țările frățești pentru consolidarea socialismului și zădărnicirea planurilor agresive ale imperialismului. Experiența istorică arată cu prisosință că respectarea acestor norme creează climatul necesar pentru dezvoltarea colaborării internaționale și promovarea unor relații normale între toate țările. România a arătat în mod consecvent că numai respectarea acestor principii, care constituie norme fundamentale ale dreptului internațional, poate afirma spiritul de legalitate și justiție în raporturile dintre state.

Întreaga politică externă a Republicii Socialiste România este pătrunsă de grija și preocuparea plină de răspundere pentru dezvoltarea alianței și prieteniei frățești cu toate țările socialiste, pentru întărirea unității sistemului mondial socialist. Partidul și statul nostru pun în centrul activității lor internaționale adîncirea continuă a acestei prietenii pe baza principiilor internaționalismului socialist, a promovării cu fermitate a principiului respectării dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur destinele, de a-și alege singur formele concrete de făurire a noii societăți, respectarea suveranității și independenței naționale dovedindu-se a fi chezășia dezvoltării și adîncirii acestei colaborări. Această politică — expresie a voinței suverane a poporului — a fost afirmată cu deosebită pregnanță în Declarația Marii Adunări Naționale din 22 august a.c. cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României.

În lumina acestor principii, țara noastră întărește continuu colaborarea multilaterală cu țările socialiste membre ale C.A.E.R., cu toate țările socialiste. Ca membră a Tratatului de la Varșovia, România dezvoltă colaborarea militară cu țările socialiste participante la Tratat, cu toate celelalte țări socialiste. Activitatea țării noastre în cadrul acestor organisme, colaborarea ei cu toate celelalte țări socialiste se întemeiază pe normele unanim recunoscute ale marxism-leninismului, ale internaționalismului proletar, pe respectarea independenței și suveranității fiecărui stat, a egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne, a avantajului reciproc și întrajutorării tovărășești.

Punînd în centrul politicii sale internaționale alianța și prietenia cu celelalte țări socialiste, România dezvoltă, totodată, relații politice, economice, științifice, cu toate țările lumii, indiferent de sistemul lor social-politic, ceea ce constituie o importantă condiție pentru crearea unui climat de încredere și colaborare internațională, pentru cauza păcii și înțelegerii între popoare.

Înfăptuind neabătut politica promovată de partid și guvern, poporul român își îndeplinește îndatorirea sfîntă față de patria noastră socialistă și, în același timp, obligațiile sale internaționaliste de detașament activ al frontului antiimperialist mondial, îndatoririle față de cauza unității țărilor socialiste, a colaborării și prieteniei tuturor popoarelor, a păcii și securității în întreaga lume.

Furtuna monetară din occident

paris ●
hamburg ●
londra ●
roma ●
zürich ●

Tensiunea de pe pieţele monetare occidentale a cunoscut în ultimul timp o intensitate rar întîlnită. Speculaţiile fără precedent asupra diferitelor monede şi asupra preţului aurului au culminat cu închiderea temporară a burselor de valori — măsură la care se recurge doar în cazuri cu totul excepţionale. Mecanismul conferinţelor monetare interoccidentale a fost pus în mişcare pentru a se depăşi actuala stare explozivă.

Revista noastră s-a adresat unor ziarişti, publicişti şi specialişti din ţările direct afectate de recentele evenimente ; corespondenţele pe care le-am primit din Paris, Hamburg, Londra, Roma, Zürich aduc o informare mai amănunţită asupra evenimentelor şi implicaţiilor de ordin economic şi politic pe care acestea le determină.

Înţelegerea actualei situaţii porneşte de la două considerente de bază :

1. Unul de ordin general : relaţiile monetare nu pot fi separate de însăşi relaţiile economice. Existenţa acestora din urmă a presupus dintotdeauna, în cadrul economiei de mărfuri, găsirea unei modalităţi de exprimare a valorii produselor şi activităţilor ce fac obiectul schimbului determinînd apariţia banilor, ei înşişi o marfă, care joacă şi rolul unui intermediar cu titlul de echivalent general în schimbul de mărfuri, reflectîndu-l, de fapt, pe acesta. De aceea, la baza oricăror relaţii monetare trebuie puse fenomenele economice, iar în cazul nostru, pentru explicarea stării de fapt de pe piaţa monetară occidentală, trebuie luate în consideraţie situaţia economică şi raporturile de acest ordin dintre diferitele ţări occidentale.

2. Recentele evenimente se înscriu ca o fază în criza sistemului monetar interoccidental. Adoptarea acestui sistem — în virtutea căruia S.U.A. şi Anglia îşi oferă monedele proprii tranzacţiilor internaţionale, obligîndu-se în faţa deţinătorilor acestora să le preschimbe în aur (dolarul în mod direct şi lira indirect prin intermediul dolarului) oricînd vor solicita un asemenea lucru şi care face astfel din dolar şi liră monede-cheie — a avut două consecinţe importante :

— a condiţionat situaţia întregului mecanism monetar interoccidental de poziţia celor două monede-cheie (dolarul şi lira) deci implicit de situaţia economică a celor două ţări ;

— a creat impresia separării relaţiilor monetare de aur, de vreme ce toate tranzacţiile economice erau efectuate în devize şi nu în aur.

Însăşi acceptarea unui asemenea sistem conţinea în sine posibilitatea unei instabilităţi. În acest sens iată părerea comunicată revistei noastre de

dr. Willy Linder

comentator pentru probleme monetare al ziarului elveţian „Neue Zürcher Zeitung" :

„În lumea occidentală domneşte o criză monetară. Această constatare nesentimentală îi poate speria la început pe aceia, care nu cunosc mecanismul sistemului economic occidental. Dacă însă fenomenul este privit cu ochii reci ai economistului, atunci pierde o parte din dramatismul lui. Criza este rezultatul unui sistem monetar bazat pe principiul convertibilităţii, adică al schimbului liber al unei devize în alte devize. Cine se declară pentru acest principiu, trebuie vrînd-nevrînd să accepte însă impunerea unor forţe economice cu efecte instabilizatorii".

După al doilea război mondial, cînd economia engleză s-a văzut lipsită de imensul potenţial de materii prime şi de debuşeul fostelor colonii şi cînd economia S.U.A. a plătit tributul uriaşului export de capital şi al cheltuielilor militare exorbitante în străinătate, întreg sistemul monetar interoccidental s-a găsit în situaţia de a avea la bază o stare de lucruri anormală — cronicitatea deficitelor balanţelor de plăţi americană şi engleză.

Faptul a căpătat circumstanţe agravante în momentul în care anumite ţări occidentale, după ce şi-au refăcut economia distrusă de război, au început să-şi convertească surplusul propriilor balanţe de plăţi, deţinut în devizele cheie, în aur. Aurul a fost scos din nou la ordinea zilei nu numai în calitate de „garanţie" ; anumiţi experţi monetari din ţările care convertiseră mari cantităţi de aur i-au solicitat din nou unicitatea în funcţia de etalon. Cînd fenomenul a luat proporţii o continuă „neîncredere" chiar în devizele-cheie şi-a făcut loc printre posesorii lor. Barometru extrem de sensibil al oricăror schimbări în raportul cerere-ofertă, bursele de valori înregistrează imediat această „neîncredere" şi automat cursul valutelor scade în timp ce cotaţiile pentru aur cresc. În practică, mai întîi micii deţinători ai unor asemenea devize încearcă, sub ameninţarea unei scăderi progresive a cursului acestora şi deci în posibilitatea unei eventuale pierderi, să se debaraseze de posesiunea lor. Oferta creşte, cererea scade. Cînd, apoi, unii din marii deţinători solicită acelaşi lucru, cursul depăşeşte limita admisă speculaţiilor şi neîncrederea se accentuează. În general, în acel moment autorităţile monetare intervin, dar numai în cazuri cu totul excepţionale, cînd pericolul devine foarte mare, se apelează la soluţia extremă a închiderii burselor de valori.

Neîncrederea în devizele-cheie nu poate însă opri decît în parte desfăşurarea normală a activităţii economice şi din necesitatea de a onora, în continuare tranzacţiile contractanţii caută pe piaţă alte monede. Desigur, atenţia se îndreaptă spre acele monede cu poziţie stabilă în momentul respectiv, adică monedele ţărilor cu o situaţie economică mai bună în acea perioadă. Astfel, pe piaţă există în orice moment valute mai solicitate şi altele mai puţin solicitate, ca reflectare aproape instantanee a stării economice din ţările respective. Un asemenea fenomen a determinat situaţia explozivă recentă. Care sînt cauzele ei ? Să dăm în continuare cuvîntul lui Willy Linder :

„In ultimă instanţă, ele trebuie căutate în dezechilibrul balanţei de plăţi a ţărilor ale căror monede sînt considerate devize-cheie. Statele Unite şi Marea Britanie, căci despre ele este vorba, au înregistrat din diverse motive deficite ale balanţelor de plăţi. În cazul Statelor Unite acest fapt s-a concretizat în decursul anilor printr-o fugă masivă a aurului. Această dezvoltare a stat la baza crizei aurului din februarie-martie anul acesta. Slăbiciunea lirei sterline este provocată, de asemenea, de dezechilibrul balanţei sale de plăţi, care durează de ani de zile şi care este determinat de anumite deficienţe structurale în economia britanică. Anglia n-a reuşit să finanţeze acest deficit al balanţei de plăţi decît cu preţul unei îndatorări externe crescînde, deoarece rezervele ei oficiale de devize sînt relativ scăzute. Slăbiciunea devizelor-cheie este deci cauzată de deficitul balanţei de plăţi al Statelor Unite şi al Marii Britanii, respectiv de politica economică a acestor ţări, care pînă în momentul de faţă n-au reuşit să înlăture aceste deficite. Echilibrul economic monetar cere — şi aceasta trebuie considerată ca o regulă de bază a sistemului «etalon-aur-devize» — de la ţările

→

ale căror monede sînt considerate devize-cheie, o politică a balanței de plăți care să tindă spre o structură internațional echilibrată a acestora".

Bazarea întregului sistem pe două monede-cheie conține în sine posibilitatea unor instabilități în anumite momente și determină ca în asemenea perioade pozițiile diferitelor valute să fie și mai dependente una de alta. Slăbirea uneia poate atrage o reacție în lanț. De aceea, interesate în păstrarea pozițiilor dolarului, S.U.A. s-au arătat favorabile reevaluării mărcii vest-germane, întrucît întărirea acestei monede putea servi drept „scut" dolarului, afectat de pierderea de viteză și încredere a apărătorului său permanent — lira sterlină. Nu atît consecințele imediate ale revalorizării i-au determinat pe vest-germani să nu accepte cu nici un chip acest lucru, ci perspectiva asumării unui prea mare rol pe plan internațional pentru marcă, peste posibilitățile economiei vest-germane. Din motive similare, Elveția nu a acceptat după devalorizarea lirei sterline să-și asume sarcina de a înlocui lira în tranzacțiile comerciale maritime cu francul elvețian, în ciuda stabilității recunoscute a acestuia.

■

Urmează a stabili ce loc revine actualei situații în contextul crizei sistemului monetar interoccidental, de ce apărea ca posibilă o devalorizare a francului și ce implicații ar fi avut o asemenea măsură.

În fapt, continuă Willy Linder, «Constelației dificultăților generale ale sistemului monetar interoccidental i s-au adăugat în ultimele luni două evenimente, și anume: o economie vest-germană redresată după recesiunea din anul trecut, cu mari surplusuri ale balanțelor comerciale și de plăți, precum și o dezvoltare economică franceză care nu și-a revenit încă de la evenimentele din mai. Franța a pierdut în decursul acestui an cam jumătate din rezervele sale în devize, posesorii francilor francezi preferînd să depună activul lor în alte devize. S-au creat condițiile unei „evadări" din francul francez, acesta devenind „susceptibil de devalorizare", astfel încît în acest proces s-au amestecat și elemente speculative.

Ca deviză „sigură" se oferea în primul rînd marca vest-germană, care datorită surplusurilor balanței de plăți și rezervelor crescînde ale R.F.G., devenea din ce în ce mai puternică. Marca vest-germană a devenit „susceptibilă de reevaluare" și din această cauză Republica Federală a fost nevoită să primească mari afluxuri de capital. Nu este de mirare că și lira sterlină a fost afectată de acest curs al lucrurilor. Posesorii de credite în lire sterline s-au văzut tentați să le transforme în mărci vest-germane, pentru a realiza un eventual cîștig prin reevaluare».

În condițiile adîncirii fenomenului, devenea din ce în ce mai dificilă pentru Banca Franței onorarea cererilor de aur și devize, și apărea posibilitatea unei eventuale devalorizări a francului. Aceasta ar fi însemnat că, dintr-o dată, creanțele de acoperit în alte valute deveneau mai ieftine în timp ce exporturile franceze aveau să fie automat mai competitive pe celelalte piețe. Pe de altă parte, însă, o asemenea măsură ar fi avut urmări grave pe plan economic intern, ducînd în primul rînd la o scădere a puterii de cumpărare și, practic, la o anulare a rezultatelor mișcării revendicative din mai-iunie, deci și cu implicații politice importante. Devalorizarea părea sigură în momentul în care la Bonn în cadrul conferinței „celor 10", guvernul vest-german a refuzat categoric să-și reevalueze marca nedorind să ia asupra sa, nici măcar în parte, rezolvarea actualei situații și lăsînd deci totul pe seama Franței. Ministrul de finanțe vest-german, Strauss, declara după conferința de la Bonn, că rămîne la latitudinea guvernului francez stabilirea procentului de devalorizare, consemnînd implicit eventualitatea acesteia.

Dar, împotriva tuturor pronosticurilor, generalul de Gaulle a anunțat că francul nu va fi devalorizat, făcînd astfel un gest de mare însemnătate economică, dar și politică, și pe care a ținut să-l facă cunoscut personal, de la tribuna sa prezidențială.

Pe ce și-a bazat Franța hotărîrea? Potrivit concluziilor desprinse din alocuțiunea președintelui Franței, argumentele ar fi următoarele: — situația economiei franceze (producția și comerțul continuă să se dezvolte); — rezervele monetare ale Franței în ciuda pierderilor sînt, încă, considerabile; — acestea conjugate cu creditele primite de la partenerii din „Clubul celor 10" și din partea F.M.I., vor fi suficiente pentru a depăși dificultățile. Se adaugă, de asemenea, sprijinul S.U.A. și Marii Britanii pe care fără îndoială de Gaulle a contat. Într-adevăr, S.U.A. și Marea Britanie nu erau favorabile unei devalorizări, care mai ales în cazul efectuării ei la un procent ridicat ar fi atras o nouă devalorizare aproape imediată a lirei, presiunile asupra dolarului devenind într-o asemenea eventualitate foarte mari. Reacția americană la decizia franceză a fost, de altfel, extrem de promptă. Președintele Johnson a trimis chiar în aceeași zi un mesaj generalului de Gaulle, iar ministrul american de finanțe Fowler s-a grăbit să declare: „Aplaud hotărîrea generalului de Gaulle". Prevăzînd poate un asemenea sprijin, de Gaulle a contat și pe reacția psihologică de uimire și stupefacție a speculatorilor.

Dar, pe plan intern, decizia franceză va impune un regim de austeritate economică. Asupra măsurilor luate și a implicațiilor lor, transmite

Georges Dascal

corespondentul nostru la Paris

«O politică strictă a prețurilor și salariilor va fi indispensabilă pentru reușita planului de austeritate anunțat de generalul de Gaulle și pentru restabilirea încrederii în monedă, în urma hotărîrii care a uimit pe toți francezii și prin care, contrar tuturor așteptărilor, președintele Republicii a anunțat menținerea parității francului: iată în esență părerea emisă de observatorii competenți în problemele economice și financiare care se pun în prezent Franței. În rezumat, problema nr. 1 a economiei franceze va consta în relansarea comerțului ei exterior, în scopul redresării balanței de plăți și, în același timp, al întăririi francului pe piața valutelor.

De vreme ce revalorizarea a fost respinsă, s-a recurs la o politică de urmărire energică a echilibrului, datorită aplicării unor măsuri antiinflaționiste draconice, din care cea mai spectaculoasă este reducerea deficitului bugetar pe 1969, cu 6,3 miliarde franci. Aceasta implică în mod inevitabil o serie de majorări la tarifele serviciilor publice naționalizate, de vreme ce o mare parte a deficitului bugetar era provocată, potrivit experților oficiali, de subvențiile acordate de stat pentru resorbirea deficitului întreprinderilor naționalizate (electricitate, transporturi etc.). Se prevăd, de asemenea, mari economii la cheltuielile de funcționare a organelor administrative și la echipamentul civil, militar și universitar. Mulți observatori se întreabă dacă aceste măsuri drastice de economii nu vor compromite sau nu vor impune amînarea aplicării unor reforme, ca reforma universității, reformele regionale etc...

Firește, în rîndul opoziției de stînga, al sindicatelor muncitorești protestul este general, și toți subliniază că, cu sau fără devalorizare, în special, masele muncitoare vor trebui să facă sacrificiile anunțate. În aceste cercuri se consideră că planul de austeritate urmărește să anuleze revendicările cucerite în luptele muncitorești din mai-iunie 1968, din care, de altfel, după cum se reamintește, cel puțin o jumătate fuseseră deja „recuperate" în urma creșterii prețurilor intervenită de la aceste evenimente».

Măsurile franceze au declanșat imediat reacții diverse și luări de poziție în legătură cu implicațiile politice ale acestora și mai ales cu perspectivele unei linii integrate în cadrul Pieței comune. La vremea lor, măsurile luate de Franța imediat după evenimentele din mai-iunie — și care veneau exact în pragul realizării „uniunii vamale" — treziseră protestul partenerilor săi. Perspectivele similare în momentul de față au activizat din nou pe adepții integrației. Un comentariu în legătură cu această problemă ne-a parvenit din Roma de la

Valentino Parlato

specialist în probleme economice al revistei „Rinascita"

„În domeniul economic, cele mai mari preocupări ale cercurilor italiene se referă la viitorul C.E.E. și al balanței comerciale italiene. «Europeiștii» din Italia țin cont că o politică gaullistă de restricții la importuri, de susținere a exporturilor și de control al mișcărilor

Premierul francez Maurice Couve de Murville înconjurat de ziariști, la ieșirea de la Palatul Elysée, după o reuniune a cabinetului consacrată crizei monetare

de capital, adică în contradicție cu «litera și spiritul tratatului de la Roma», semnifică o oprire, poate definitivă, a procesului de unificare a Europei occidentale. De Gaulle, respingînd net și zgomotos orice limitare a suveranității, a pus încă o dată în criză și poate definitiv, proiectul integrărilor supranaționale, care în actuala situație de tensiune socială din Europa occidentală ar fi putut funcționa ca un sistem de contra-asigurare reciprocă pentru forțele conservatoare azi în guvern.

Există temeri că actualul marasm monetar ar putea dezlănțui și în Italia cicloanele speculative, cu efecte și mai grave, dată fiind larga deschidere spre străinătate a economiei italiene. În această situație, forțele de stînga solicită o rapidă mobilizare a resurselor financiare disponibile pentru o politică economică de natură să ducă înainte de toate la lărgirea pieței interne și un mai bun echilibru al schimburilor noastre comerciale".

Aflată într-o situație oarecum similară Franței, Marea Britanie a adoptat o serie de măsuri restrictive care au avut încă o dată repercusiuni politice importante. Despre acestea ne comunică din Londra

Richard Clements

redactor șef al revistei „Tribune"

„Opinia publică britanică, pentru care toate implicațiile și complicațiile crizei monetare internaționale nu erau foarte clare, a primit cu un șoc puternic ultimele măsuri deflaționiste. De la devalorizarea lirei sterline, englezii s-au obișnuit să trăiască într-o stare de criză economică permanentă. Ultima serie de majorări fiscale și de prețuri este mai insuportabilă decît celelalte. În ultimele 12 luni au fost luate alte șase asemenea măsuri despre care ministrul finanțelor, Roy Jenkins, afirmă că ele au puțin de-a face sau de loc cu criza monetară externă, dar Richard Crossman, ministrul securității sociale și confident al primului ministru, a sugerat că ele sînt, de fapt, o parte a prețului pe care trebuie să-l plătească Marea Britanie pentru a menține paritatea lirei sterline.

Pe de altă parte, hotărîrea Franței de a nu devaloriza francul a creat o oarecare degajare la Londra. Întrucît generalul de Gaulle pare decis astfel să determine țările occidentale să-și revizuiască politica monetară, este absolut clar că și guvernul britanic va trebui «să reexamineze toate opțiunile», cum ar spune primul ministru Harold Wilson. Nu se poate spune cu precizie ce se va întîmpla în continuare. Consecințele pe plan intern sînt însă clare. Toate progresele înregistrate de guvern în ce privește redobîndirea simpatiei alegătorilor s-au spulberat peste noapte o dată cu creșterea prețurilor și amînarea înviorării economice".

■

S-a pus capăt crizei sistemului monetar interoccidental? Comentatorii sînt unanimi în a aprecia că s-a consumat doar o anumită fază a ei. Ziarele, revistele, radioul, televiziunea, observatorii politici și economici, reprezentanți ai autorităților monetare dau o serie de interpretări și avansează o serie de supoziții în legătură cu viitorul sistemului monetar interoccidental. Ecourile din R.F. a Germaniei asupra acestei probleme sînt diverse dar toate apreciază că trebuie luate măsuri pentru reformarea actualului sistem monetar.

Helmut Raether

comentatorul de specialitate al agenției vest-germane D.P.A.

ne prezintă din Hamburg cîteva din acestea:

„Norii de praf stîrniți săptămîna trecută la Bonn de marea bătălie monetară se împrăștie încet, dar participanții la această bătălie, cît și comentatorii, continuă să fie preocupați de clarificarea noii situații. Între timp, mai ales în Germania occidentală, devine limpede că strigătele de triumf și exclamațiile înăbușite de durere ale participanților în conflict nu au constituit indicii ale unor victorii sau înfringeri, deși ele au fost deseori apreciate în acest fel. Majoritatea editorialiștilor competenți ai ziarelor vest-germane subliniază neîncetat că de fapt criza nu a trecut încă. Ziarul «Frankfurter Allgemeine Zeitung», comentează: «Cele zece principale puteri financiare occidentale nu au reușit să se pună de acord la Bonn asupra unei acțiuni coordonate pentru îngrădirea haosului monetar care amenință. Înțelegerea s-a dovedit a fi mai slabă decît se bănuia... Nereușita în căutarea unui numitor comun pentru măsurile de politică monetară demonstrează eșecul politic al conferinței monetare».

Pe primul plan al interesului s-au situat între timp consecințele concrete ale măsurilor apreciate drept un «surogat», în schimbul reevaluărilor sau devalorizărilor. Provoacă îndeosebi îngrijorare așteptata stimulare forțată a exporturilor de către Franța, deoarece francezii apar în numeroase domenii în calitate de concurenți direcți, atît pe piețele vest-germane, cît și pe cele internaționale. Pe plan intern, lupta reprezentanților diferitelor interese se concentrează în direcția unor reglementări care să facă posibile derogări de la măsurile hotărîte de cabinetul de la Bonn în legătură cu taxarea exporturilor și detaxarea importurilor. Potrivit comentatorilor, măsurile luate de Germania occidentală, care, conform hotărîrii guvernului, urmează să fie limitate la o perioadă de 15 luni, ar putea avea și alte consecințe. «Die Welt», de exemplu, scrie că prin măsurile sale Bonnul «a așezat în sistemul monetar interoccidental o bombă cu acțiune întîrziată care ar putea forța o discuție temeinică pe marginea unei noi ordini monetare»".

Opiniile vizînd o reformă a întregului sistem monetar interoccidental, determinate de situația actuală, s-au înmulțit. Sînt reluări ale unor propuneri mai vechi, unele chiar tot atît de vechi ca și criza sistemului. Senatorul american Jacob Javits, membru al Comisiei senatoriale pentru credite, declară că o nouă conferință analogă celei de la Bretton Woods, care a pus bazele actualului sistem, va trebui să se reunească pentru a studia problemele monetare. Ministrul de finanțe al S.U.A., Henry Fowler, s-a exprimat în favoarea intrării în funcțiune a „drepturilor speciale de tragere" — mijloace suplimentare, dar artificiale de sporire a lichidităților internaționale — de fapt o nouă variantă a monedei „bancor" lansată de Keynes încă la conferința de la Bretton Woods.

Rămîne de văzut dacă se va continua practica soluțiilor conjuncturale de compromis sau se va proceda la o intervenție radicală în întregul sistem monetar interoccidental care vizează în primul rînd o reașezare a relației aur-dolar.

Anchetă realizată de
Ilie ȘERBĂNESCU

Atmosferă agitată la bursa londoneză

La Frankfurt pe Main (R.F.G.), fotoreporterii asaltează pe operatorii de bursă, foarte solicitați la telefon o dată cu reluarea activității, după ce bursa fusese închisă timp de trei zile

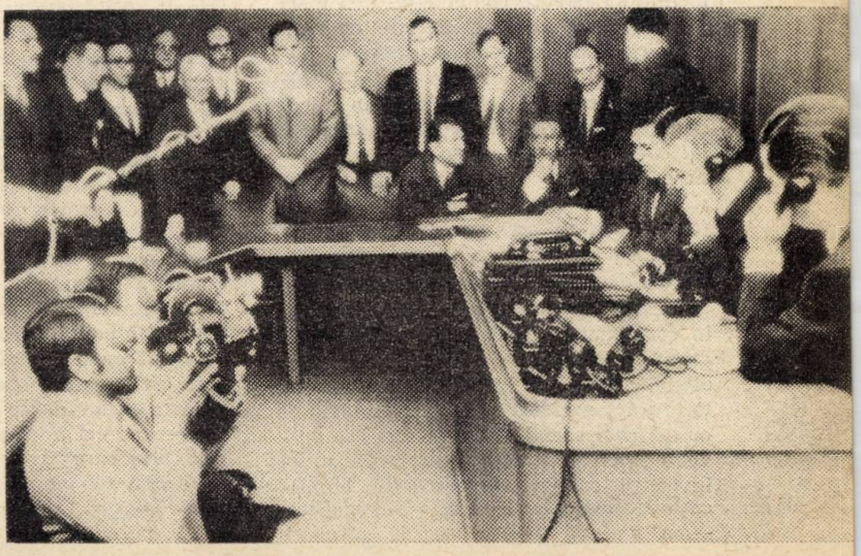

Președintele Columbiei

Carlos Lleras RESTREPO

Preocupările politice ale guvernului columbian

Corespondență din Bogotá de la Aurelian Nestor

Președintele Republicii Columbia, Lleras Restrepo, m-a primit la reședința sa de la Hato Grande, situată în apropierea capitalei, Bogotá. În cursul convorbirii, președintele Restrepo s-a referit la preocupările actuale ale guvernului său și la unele interferențe ale acestora cu relațiile internaționale ale Columbiei.

Printre problemele discutate, un loc aparte l-au ocupat cele referitoare la eforturile transpunerii în viață a programului guvernamental cunoscut sub numele de „transformarea națională". Inițiat de președintele Restrepo, acest program — care vizează schimbări importante în viața economică și politică — are la bază o reformă constituțională, menită să asigure competențe mai mari puterii executive, în diferite domenii ale dezvoltării naționale. *În esență* — mi-a spus Lleras Restrepo — *s-a urmărit ca guvernul să poată avea o putere de decizie sporită în fixarea cuantumului cheltuielilor bugetare, pentru ca ele să corespundă posibilităților financiare și nevoilor naționale, evitîndu-se astfel situații în care anumite necesități locale erau prezentate, din interese electorale, deasupra celor generale.*

Președintele Restrepo ne-a prezentat, în continuare, cîteva obiective ale programului său, care stabilește, printre altele, măsuri de îmbunătățire a situației din agricultură și unele acțiuni cu caracter social. În acest scop, se prevede și crearea unui fond național de investiții, care se va forma din bonificațiile anuale ce se cuvin salariaților, — în prezent capitalizate de proprietarii întreprinderilor, și de pe urma cărora, în realitate, angajații nu profită de loc.

Referindu-se la perspectivele dezvoltării țării, președintele Restrepo a amintit numeroasele dificultăți care trebuiau și trebuie încă să fie învinse, pentru realizarea programului de „transformare națională". În tabloul situației politice actuale — înfățișat de președinte — au fost prezente și momentele crizei din luna iunie a acestui an, determinată de respingerea, în Senat, a proiectului de reformă constituțională. (Este cunoscut că, după această primă discuție în Senat asupra proiectului, președintele Restrepo a participat personal la o largă campanie de explicare a reformei preconizate, prin intermediul televiziunii. Consecvența poziției președintelui, care a condiționat însăși rămînerea lui în funcție de soarta reformei constituționale, a determinat o revizuire de către Senat a votului inițial. La o nouă discutare a reformei, ea a întrunit o foarte importantă majoritate de voturi — 70 pentru, contra 31). *Era necesar să explicăm populației rosturile reformei* — ne-a spus în legătură cu aceasta președintele Restrepo. *Pentru că — după o perioadă de mari încercări prin care trecuse Columbia — populația își pierduse încrederea în orice politică, își pierduse încrederea în înseși posibilitățile sale de a o influența. A fost nevoie, și încă e nevoie, de o activitate intensă în rîndul maselor populare, în sensul de a le face să înțeleagă necesitatea măsurilor preconizate. Cu atît mai mult, cu cît producția industrială a țării este încă scăzută, productivitatea — de asemenea.*

În strîns raport cu situația economică au fost abordate unele probleme privind relația dintre dezvoltarea națională și comerțul exterior al Columbiei. În acest context, președintele Restrepo a subliniat dorința guvernului său de a asigura extinderea colaborării economice cu alte țări, inclusiv cu țările socialiste. În acest sens, domnia-sa și-a exprimat satisfacția față de perspectiva favorabilă pe care o au dezvoltarea relațiilor comerciale ca și colaborarea economică și culturală dintre Columbia și România. *Cu ocazia vizitelor făcute în Columbia de domnii Gheorghe Rădulescu și Corneliu Mănescu* — spunea președintele Restrepo — *am analizat, împreună cu diversele noastre organisme guvernamentale, perspectivele dezvoltării relațiilor comerciale și de cooperare tehnico-culturală dintre cele două țări. Și de data aceasta mi s-a confirmat părerea că trebuie să existe o informare reciprocă mai bună, pentru ca să cunoaștem mai bine posibilitățile de care dispun țările noastre în domeniul comerțului și al cooperării. Este evident că există domenii în care s-ar putea obține o mai mare dezvoltare a relațiilor. De exemplu, pentru Columbia este foarte utilă cooperarea cu România în domeniul folosirii experienței pe care ea o are în exploatarea petrolului, a mașinilor și instalațiilor românești de explorare și extragere a petrolului, bine cunoscute pentru caracteristicile lor superioare. „Ecopetrol", societatea columbiană care întreprinde lucrări similare cu cele din România și care este interesată în cunoașterea acestei experiențe, a trimis, după cîte știu, tehnicieni în țara dv. pentru a studia posibilitățile de colaborare în acest domeniu. În același timp, se studiază de către Casa Agrară din Columbia posibilitatea de achiziționare a unui volum mai mare de mașini agricole și tractoare.*

De la rolul comerțului exterior în relațiile interstatale, convorbirea cu președintele Restrepo a trecut la unele probleme ale vieții internaționale în ansamblul ei. În acest cadru de idei, referindu-se la poziția Columbiei la Națiunile Unite, președintele Lleras Restrepo și-a exprimat încrederea în utilitatea și importanța acestui înalt for internațional, care oferă tuturor națiunilor membre o tribună de la care să-și exprime și să-și susțină ideile, fiind de natură să contribuie astfel la rezolvarea marilor probleme ale omenirii, la instaurarea unui climat moral care să permită țărilor mici să-și afirme pozițiile. Subliniind necesitatea universalității acestui for, Carlos Restrepo a reafirmat, totodată, dorința exprimată de guvernul columbian ca dreptul de veto al membrilor Consiliului de Securitate să rămînă doar un

instrument juridic util, iar țările mici să nu fie obligate să adopte poziții similare cu cele ale unor mari puteri. *Numai bucurîndu-se de deplină independență* — ne-a declarat președintele Restrepo — *aceste țări pot să participe la influențarea destinului general al omenirii.*

Vorbind despre poziția României atît la O.N.U., cît și în celelalte domenii ale vieții internaționale, președintele Columbiei a ținut să sublinieze rolul activ al țării noastre în promovarea unei politici care — situată cu fermitate pe poziții socialiste — exprimă, în același timp, respectul pentru țări cu alte sisteme politice, pentru independența tuturor statelor. Președintele Restrepo sublinia că țara sa abordează cu încredere și stimă raporturile cu alte țări, inclusiv cu țările avînd o orînduire socială diferită de a Columbiei.

În încheierea convorbirii, președintele Carlos Lleras Restrepo ne-a declarat : *Doresc să transmit poporului român un cald salut, expresie a simpatiei mele și a simpatiei poporului columbian față de efortul pe care l-a făcut România pentru dezvoltarea ei economică și socială. Aici, în Columbia, am urmărit cu interes cum acest efort a fost încununat de succes. Cu ocazia vizitei d-lui Gheorghe Rădulescu am evocat existența acelor elemente de apropiere între popoarele noastre, care, poate, își au originea în faptul că avem o limbă și o cultură din aceeași familie. Ceea ce explică, printre altele, simpatia specială de care se bucură România în America Latină.*

Bogota, 26 noiembrie

Ministrul afacerilor externe al Turciei

Ihsan Sabri CAGLAYANGIL

Evoluția pozitivă a relațiilor româno-turce

Corespondență din Ankara de la Simion Morcovescu

— Cum apreciați, d-le ministru, evoluția relațiilor româno-turce și, în acest context, care este semnificația actualei vizite a ministrului de externe român în Turcia ?

— După cum știți, în cursul ultimilor ani, relațiile noastre cu România au intrat într-o fază dintre cele mai pozitive. În programul guvernului turc am exprimat, de altfel, dorința noastră sinceră de a dezvolta și mai mult relațiile noastre cu țările balcanice. Faptul că guvernul român a avut vederi identice în această privință a permis relațiilor noastre să se dezvolte rapid și să atingă nivelul lor actual. Este important de subliniat, în legătură cu aceasta, că satisfacția pe care o încercăm pentru această dezvoltare provine, în același timp, de la faptul că ea corespunde pe deplin dorințelor comune ale popoarelor turc și român.

Respectarea principiilor independenței, suveranității, integrității teritoriale și neamestecului în treburile interne constituie baza sănătoasă pe care se întemeiază relațiile dintre cele două țări ale noastre. Nimeni nu ignoră importanța pe care Turcia și România o acordă în relațiile lor internaționale acestor principii fundamentale. Rezultatele obținute de Turcia și România în aplicarea cu scrupulozitate a acestor principii în relațiile lor bilaterale pot constitui, fără nici o îndoială, dovada posibilității legăturilor între țări aparținînd unor regimuri sociale și politice diferite. Desigur că dezvoltarea înregistrată în relațiile noastre bilaterale pe baza unei înțelegeri și încrederi reciproce a servit nu numai intereselor celor două țări ale noastre, dar a contribuit, de asemenea, cauzei păcii în regiunea noastră, precum și în lumea întreagă. Conjunctura politică actuală ne permite, de altfel, să apreciem această realitate la valoarea ei justă. Aș vrea să subliniez, de asemenea, rolul schimbului de vizite între conducătorii celor două țări ale noastre în evoluția relațiilor noastre. În special vizita pe care președintele Consiliului de Miniștri, dl Maurer, a făcut-o în Turcia și cea pe care primul ministru dl Demirel a făcut-o în România au adus o contribuție prețioasă și importantă la întărirea relațiilor noastre.

În lumina acestor considerațiuni, vizita eminentului meu prieten și coleg dl Mănescu capătă întregul său relief. Sîntem fericiți să-l primim în țara noastră și acordăm vizitei sale o mare importanță. Eu am avut cu el convorbiri asupra principalelor probleme internaționale actuale. Pe de altă parte, noi am discutat împreună relațiile noastre bilaterale, am luat în considerație domeniile în care relațiile noastre vor putea continua să se dezvolte în viitor, precum și modalitățile în care se va desfășura această dezvoltare. Convorbirile noastre au fost, incontestabil, fructuoase și utile.

— Care sînt rezultatele concrete ale colaborării de pînă acum și care sînt perspectivele relațiilor turco-române ?

— Este o mare satisfacție să se constate că între Turcia și România nu există nici o problemă care ar putea afecta relațiile lor. Permiteți-mi să citez nivelul schimburilor noastre comerciale în ambele sensuri, care de la 3 milioane dolari în 1964 s-au ridicat în 1967 la aproape 13 milioane dolari. Aceste rezultate sînt suficiente pentru a avea o idee despre posibilitățile de dezvoltare a legăturilor noastre economice. Cele două părți sînt într-o măsură egală de acord să folosească la maximum posibilitățile. Această hotărîre și buna intenție constituie baza optimismului nostru în ceea ce privește viitorul relațiilor noastre economice.

— În încheiere, vă solicităm, d-le ministru, să adresați cîteva cuvinte cititorilor revistei „Lumea".

— Iată, în cîteva cuvinte, ce aș vrea să spun cititorilor revistei „Lumea". Poporul turc încearcă pentru poporul muncitor și patriotic al României un sentiment de mare respect. În timpul vizitelor noastre în România am putut constata că acest sentiment este reciproc. Dorința noastră cea mai sinceră este ca națiunea română să continue să progreseze cu același elan pe calea realizărilor sale și ca poporul vecin al României să trăiască în pace și în prosperitate, fericire și liniște. Vă sînt recunoscător pentru prilejul pe care mi l-ați oferit pentru a exprima public aceste sentimente.

Ankara, 27 noiembrie

Un eveniment de importanță istorică

UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA

Prof. univ. Miron Constantinescu

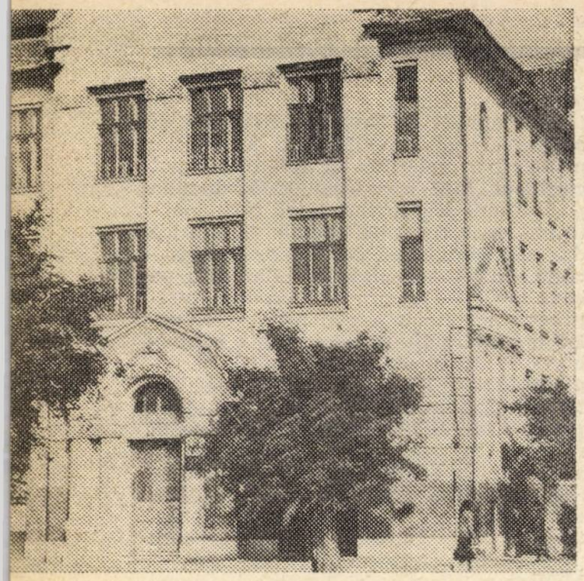

Arad. Clădirea în care și-a avut sediul Consiliul Național Român (octombrie-noiembrie 1918)

Acum, cînd conferința istoricilor pe tema „Toamna 1918", simpozion care a avut loc la Viena la sfîrșitul lunii octombrie, s-a distanțat în timp, reexaminînd dezbaterile și concluziile acestei întîlniri se relieiază anumite trăsături care merită să fie semnalate.

Astfel, în problema *cauzelor* destrămării imperiului habsburgic, care înainte erau puse aproape numai pe seama înfrîngerilor militare, de data aceasta marea majoritate a istoricilor (și erau 150 din 14 țări) au fost de acord să considere că factorii interni au fost determinanți în dezagregarea monarhiei. Mulți participanți au analizat în concret rolul acestor forțe interne, oprindu-se mai îndelung unii asupra acțiunilor clasei muncitoare, alții asupra mișcărilor țărănești, asupra revoltelor naționalităților. O atenție deosebită s-a acordat cauzelor economice și sociale ; de aceea, au avut o deosebită rezonanță cuvintele lui V.I. Lenin, pe care le-am citat în referatul nostru : *„Problema națională trebuie să fie examinată istoric și economic"*.

Tot istoric și economic trebuie studiată și apariția sau desăvîrșirea statelor naționale pe ruinele imperiului habsburgic, sarcina esențială a autodeterminării naționale. Marea majoritate a istoricilor prezenți au împărtășit teza pe care delegația română a susținut-o încă la simpozionul de la Budapesta din mai 1964, teză care explică formarea statelor naționale prin dezagregarea imperiului habsburgic ca pe o *necesitate obiectivă și ineluctabilă*. Supra-piața din monarhie nu putea să înăbușe, în condițiile concrete ale evoluției istorice din secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, tendințele deosebit de puternice de formare a pieților naționale. Tot astfel, supra-statul habsburgic nu avea nici forța, nici trăinicia pentru a împiedica făurirea sau desăvîrșirea statelor naționale.

Înfrîngerile suferite în război, mai ales cele din 1916—1918 (pe frontul din Galiția, pe frontul de la Piave etc.) n-au făcut decît să accelereze prăbușirea imperiului. Aceasta constituia de multă vreme o necesitate. Criza sistemului dualist, care nu mai era acceptat de către națiunile din imperiu, se agravase într-o asemenea măsură, încît fiecare înfrîngere militară zdruncina din temelie întregul edificiu. Din vara anului 1916, reîncepuseră grevele și luptele muncitorești (și, printre acestea, un rol de frunte l-a avut eroica grevă a minerilor din Valea Jiului).

Anul 1917 se anunță prin evenimente deosebit de însemnate, ce vor aduce transformări radicale în istoria lumii și, în primul rînd, în soarta marilor imperii : Rusia și Austro-Ungaria. Revoluția rusă burghezo-democratică din februarie 1917, înlăturînd țarismul de la putere, are un puternic răsunet în imperiul habsburgic. Acest fapt se datorește unor trăsături structurale ce existau în situația economică, socială și politică din cele două imperii, în care se mențineau rămășițe ale relațiilor feudale, înapoierea economică, exploatarea socială și națională a maselor, absolutismul, oprimarea.

Criza social-politică în care intrase imperiul habsburgic, încă înainte de război, se agravează în mod deosebit în anul 1917. Urmările războiului s-au răsfrînt, în primul rînd, asupra maselor. Întreaga populație a fost mobilizată pe front și în spatele frontului, s-au întețit teroarea și măsurile represive împotriva națiunilor asuprite din imperiu. Expulzările din Bosnia, Herțegovina, arestările și procesele din Cehia, represiunile sîngeroase împotriva populației din zonele de margine ale imperiului ș.a. vădeau adîncirea crizei sistemului. S-a produs o adevărată fierbere socială, politică. Influența revoluției burghezo-democratice din februarie 1917 sporește în urma faptului că revendicările maselor din imperiul habsburgic erau foarte asemănătoare cu cele din Rusia. După marile demonstrații din 1 Mai 1917 și după luptele care s-au desfășurat în vara acelui an (și din nou o eroică luptă a minerilor din Valea Jiului), întreaga împărăție a fost zguduită de vestea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie din Rusia. Țelurile imediate ale acesteia — pace, pămînt țăranilor, control muncitoresc în fabrici, uzine, șantiere — au însuflețit în lupta lor mase de milioane de oameni.

Criza politică se îmbină cu criza sistemului social și național din imperiu și atinge intensitatea maximă în anul 1918, cînd lupta revoluționară a maselor celor mai largi — muncitori, țărani, popoare asuprite — avea să determine prăbușirea definitivă a monarhiei habsburgice. Toamna anului 1918 marchează destrămarea imperiului din centrul Europei și, în același timp, nașterea sau desăvîrșirea unității statelor succesorale naționale. Rolul hotărîtor în prăbușirea imperiului l-a avut factorul *intern*, lupta celor exploatați și oprimați.

■

Făurirea statului național român unitar constituie rezultatul unui proces istoric îndelungat, rezultatul luptei duse de poporul român pentru scuturarea dominației străine, pentru independență și unitate națională, pentru propășirea patriei. Unirea Transilvaniei cu România a fost un act necesar, progresist, care corespunde intereselor, sentimentelor și aspirațiilor națiunii române de pe ambele laturi ale Carpaților.

1 decembrie 1918 reprezintă, în acest proces milenar, un moment de cotitură în istoria poporului român spre eliberare socială și națională, o piatră de hotar a istoriei contemporane a țării noastre.

Unirea Transilvaniei cu România n-a fost un act istoric singular. Un proces asemănător se petrecea și pe alte teritorii ale vechii monarhii austro-ungare. Națiunile oprimate rupeau lanțurile și-și făureau statele lor proprii sau, acolo unde astfel de state existau anterior cuprinzînd numai o parte a națiunii, se tindea la unificare, la desăvîrșirea unității statelor. În acest mod s-au născut Cehoslovacia și Polonia, s-a întregit Iugoslavia, s-a înfăptuit unitatea de stat a României. Lunile octombrie și noiembrie 1918 au fost marcate de mari evenimente care, pe ruinele fostei împărății, au dus nu numai la crearea statelor fostelor națiuni asuprite, dar — pentru prima oară — la apariția statelor *naționale* ale Ungariei și Austriei.

Mișcarea socială din Transilvania anilor 1917—1918, care a pregătit premisele realizării statului național român, a avut loc într-un moment deosebit de critic pentru România. În această perioadă, după desfășurarea eroicelor lupte din vara anului 1917 de la Mărăști, Mărășești și Oituz, pentru oprirea ofensivei germane, România a fost nevoită să încheie pacea separată de la Bufteа-București. În aceste condiții grele, masele populare din Transilvania reiau lupta și, cu sprijinul întregii națiuni de pe ambele versante ale Carpaților, o duc pînă la victorie.

În Transilvania, în anii 1917—1918, mii de muncitori, țărani, intelectuali sînt arestați ca „persoane suspecte", maltratați, duși în fața Curților Marțiale. Organizațiile muncitorești, sindicale, P.S.D., organele lor de presă sînt interzise. Se restrînge dreptul țăranilor muncitori de a cumpăra pămînt, se limitează dreptul la vot. Exodul refugiaților peste Carpați ia amploare deosebită. Nepre-

1 decembrie 1918. O imagine a istoricii adunări populare de la Alba Iulia

ROMÂNUL

Către popoarele lumii

Aux peuples de l'Univers

Facsimilul primei pagini a gazetei „Românul", în care s-a publicat, în limbile română și franceză, apelul „Către popoarele lumii" (noiembrie 1918)

zentarea la concentrare, dezertările din armata habsburgică devin fenomene de masă în rîndurile populației din Transilvania. Se accelerează și se adîncesc contradicțiile din Transilvania, dar în același timp și lupta pentru unirea cu România.

Mișcarea de eliberare socială și națională din Transilvania capătă un caracter larg de masă, cu scopuri tot mai clare : înlăturarea jugului habsburgic, autodeterminare națională, stat român unitar, lichidarea rînduielilor moșierești, transformări democratice ; astfel, mișcarea revoluționară capătă un caracter tot mai profund burghezo-democratic ; în lupte un rol important îi revine clasei muncitoare.

Muncitorimea din Transilvania, exploatată sîngeros, supusă unei crunte asupriri, își intensifică acțiunile pentru pîine, pace, libertate socială și națională. Mii de muncitori români, maghiari, germani, sîrbi din Valea Jiului desfășoară puternice acțiuni greviste, în ciuda stării de asediu și a terorii dezlănțuite. Ca și în restul monarhiei, în întreaga Transilvanie ziua de 1 Mai 1917 a fost o zi de luptă, de solidaritate internațională. Grevele muncitorilor de la căile ferate din Brașov, Simeria etc. au paralizat circulația trenurilor militare. Mișcarea muncitorească din Transilvania s-a ridicat cu hotărîre împotriva asupririi naționale și sociale, pentru încetarea războiului, pentru pîine, pace. Grevele și acțiunile din cele mai importante centre muncitorești din Transilvania, grevele generale din ianuarie și iunie 1918 demonstrează radicalizarea clasei muncitoare. Se face tot mai simțită nevoia lărgirii mișcării sindicale, care unește în luptă comună muncitorii de toate naționalitățile din Transilvania. În fruntea luptelor din Transilvania se situează secția română a Partidului Social Democrat din Ungaria, care își reia activitatea în vara anului 1917 ; începînd din septembrie-octombrie 1917 reapare și organul său central, „Adevărul". În primăvara anului următor, în mai 1918, se desfășoară, în timp de război, congresul secțiunii române a P.S.D.U., care alege Comitetul său Central.

Dacă în prima jumătate a anului 1918 acțiunile revoluționare ale clasei muncitoare se desfășoară pentru încheierea păcii generale, pentru drepturile națiunilor la autodeterminare, în a doua jumătate a anului 1918 se cere și instaurarea unui guvern democratic care să încheie pace și, împreună cu toate națiunile din imperiu, „și românii să aibă drept de liberă dispunere asupra sorții lor, adică ei singuri să hotărască forma de stat sub care vor să trăiască în viitor".

În anul 1918, mișcările țărănești pentru pămînt, drepturi democratice, pentru pace, cuprind întreaga Transilvanie. Legăturile dintre clasa muncitoare și țărănimea exploatată și asuprită devin tot mai trainice.

Burghezia română din Transilvania, clasă exploatatoare dar — din cauză că aparținea unei națiuni oprimate — limitată, jugulată în dezvoltarea sa, după o perioadă (1914—1917) în care s-a ferit să se alăture luptei maselor, trece, în împrejurările noi și sub impulsul mișcării revoluționar-democratice din 1917—1918, în mare parte pe poziții mai combative, militante. În aceste condiții, socialiștii români inițiază crearea unui Consiliu Național Român, în care sînt chemați și reprezentanți ai burgheziei naționale din P.N.R. Apelul lui Emil Isac către Partidul Național Român, publicat în „Adevărul" la sfîrșitul anului 1917, are un ecou deosebit în rîndurile întregii populații române din Transilvania. În aceste condiții, P.N.R. ia legătura cu reprezentanții mișcării muncitorești și ai Comitetului Central român al P.S.D.U. La întîlnirile de la Budapesta se afirmă dreptul de autodeterminare al națiunii române și se subliniază necesitatea convocării unei adunări naționale în care poporul român să-și manifeste voința sa neclintită.

Consiliul Național Român Central se formează la sfîrșitul lunii octombrie 1918 din repezentanți ai P.S.D.U. și P.N.R. El publică un manifest către poporul român, prin care se declară organ de conducere a luptei pentru drepturi naționale ale românilor.

Prin reprezentanții săi, poporul român se adresează parlamentului din Budapesta. Cererile drepte ale românilor sînt sprijinite de muncitorii, intelectualii radicali și studenții maghiari care organizează la Budapesta în zilele furtunoase din octombrie manifestații de simpatie. C.N.R.C. cere noilor autorități (la 31 octombrie 1918 izbucnise revoluția burghezo-democratică din Ungaria) să-l recunoască organ suprem în Transilvania ; totodată se subliniază că acest organ de conducere va milita pentru libertăți sociale și pentru împroprietărirea țăranilor.

O serie de reprezentanți ai C.N.R. activau în România (ca V. Lucaciu și Octavian Goga) și în emigrație în țările din apusul Europei. Datorită activității acestora, în lunile octombrie-noiembrie 1918, guvernele Franței, S.U.A., Angliei, Italiei, nevoite să țină seama de realități, recunosc oficial justețea cerințelor de unire ale poporului român.

La începutul lunii noiembrie, C.N.R.C. se mută la Arad, pentru a fi în nemijlocită legătură cu masele românești. În marele centru industrial de pe Mureș, existau condiții favorabile de activitate și o presă importantă românească.

În luna noiembrie 1918, în Transilvania, puterea a fost luată de consiliile naționale, de consiliile muncitorești. C.N.R.C. trece la formarea gărzilor naționale locale. Au loc numeroase acțiuni greviste, demonstrații politice de masă pentru lichidarea resturilor feudale, pentru libertăți democratice, pentru dreptul de autodeterminare prin unirea Transilvaniei cu România.

Printr-un manifest publicat la 21 noiembrie, se convoacă Adunarea Națională de la 1 decembrie la Alba Iulia. C.N.R.C. trece, cu sprijinul maselor muncitoare, la preluarea administrației ținuturilor transilvănene. Este semnificativă declarația conducătorului sindical Iosif Ciser din Petroșani, care spunea în sfatul muncitoresc în noiembrie 1918 : „Nu vă punem piedici în calea realizării unității voastre naționale. Ținta ne este aceeași — libertatea, pacea între popoare... Trecutul care a prădat muncitorimea și care a pus biruri grele pe umerii noștri, politica greșită față de naționalități s-a sfîrșit". La Tg. Mureș, Comitetul Consiliului Național Maghiar, condus de prof. Antalffy Andrei, se declară de acord să colaboreze cu autoritățile românești în spiritul prieteniei. La Cluj, gruparea radicală maghiară condusă de juristul Kertész Jenö sprijină revendicările românilor.

Se împlinesc cinci decenii de la marea Adunare din Alba Iulia și trebuie să privim întreaga această perioadă istorică din punctul de vedere al *direcției de dezvoltare a evenimentelor* : spre înfăptuirea societății socialiste. Rezoluția Adunării de la Alba Iulia a exprimat poziția democratică, înaintată, a națiunii române în acea epocă. Însemnătatea ei constă în faptul că, hotărînd unirea Transilvaniei cu România, ea a precizat, în același timp, și sensul dezvoltării democratice a societății românești, a formulat ideile de bază ale conviețuirii și frăției între

→

poporul român și naționalitățile conlocuitoare.

Dimpotrivă, vîrfurile reacționare ale burgheziei și moșierimii românești din Transilvania, orientate de Al. Vaida-Voievod, cer ajutor cercurilor monarhiste din România pentru a realiza unirea cu România, dar totodată și pentru a lichida mișcarea revoluționară a maselor. Vîrfurile burgheziei românești — în opoziție cu intelectualitatea, cu masele populare din România care militau consecvent pentru unire și revendicări general-democratice — încearcă să frîneze dezvoltarea acțiunilor revoluționare. Aripa dreaptă din conducerea P.N.R. a dorit, de asemenea, să dea adunării de la Alba Iulia un caracter limitat, a voit să torpileze chiar această adunare.

Factorul hotărîtor în unirea Transilvaniei cu România au fost masele populare, lupta lor de eliberare socială și națională. Datorită participării largi a maselor populare, intervenției active în dezbateri a socialiștilor, scopurile general-democratice cristalizate în luptele politice din 1918 au fost introduse în raportul politic și în rezoluția prezentată în adunare de Vasile Goldiș. *Documentul fundamental al Unirii Transilvaniei cu România formulează, în același timp, cadrul statal al României moderne, stabilindu-i caracterul democratic.*

În lungul șir al documentelor programatice ale revoluțiilor din țările române, începînd cu proclamația de la Padeș a lui Tudor Vladimirescu (ianuarie 1821) și pînă la Constituția Republicii Socialiste România, hotărîrea Adunării de la Alba Iulia reprezintă un inel principal cu caracter profund democratic și progresist. Ea nu a fost opera unor persoane și nici a unei singure clase, ci a întregii națiuni române, angajată în lupta pentru făurirea statului său unitar și democratic.

V. I. Lenin arăta că partidele muncitorești, în elaborarea programului lor de luptă, trebuie să se călăuzească numai după realitatea obiectivă. Drumul de la revoluția burgheză la revoluția proletară cunoaște multe zigzaguri datorită dezvoltării inegale a țărilor și dezvoltării inegale a compoziției sociale a națiunilor. În același timp, Lenin a completat ideea autodeterminării naționale cu ideea autodeterminării *sociale*: „Fiecare națiune trebuie să capete dreptul la autodeterminare și aceasta va favoriza autodeterminarea oamenilor muncii".

Autodeterminarea națională a poporului român a fost încheiată prin realizarea statului unitar român. Se desfășoară, însă în continuare lupta pentru *eliberare socială*, pentru înfăptuirea idealurilor de dreptate și progres, lupta claselor antagonice pentru stabilirea caracterului statului și orînduirii.

Clasa muncitoare, purtătoarea noului mod de producție, a noilor relații de producție și noilor idealuri de libertate, dreptate și egalitate, luptă pentru instaurarea orînduirii socialiste. Burghezia și moșierimea s-au străduit să împiedice accesul noilor forțe spre putere. Mulți exponenți ai burgheziei, care într-o anumită perioadă desfășuraseră o activitate pozitivă, devin conservatori, iar unii dintre ei de-a dreptul reacționari. Întreaga viață politică a României dintre cele două războaie mondiale se desfășoară sub semnul luptei de clasă dintre clasa muncitoare, țărănimea muncitoare, intelectualitatea progresistă și burghezia și moșierimea exploatatoare. *Problema eliberării sociale* se va rezolva după insurecția armată antifascistă din august 1944, în favoarea proletariatului și țărănimii muncitoare. Aceasta va deschide calea revoluției socialiste în România și epoca marilor realizări din timpul nostru.

Simpozionul „Toamna 1918" de la Viena a prilejuit dezbaterea a numeroase teme de istorie economică, de istorie socială, de istorie militară și diplomatică. O atenție deosebită a fost acordată documentelor și acțiunilor mișcării revoluționare.

Astfel, s-a ridicat în discuțiile de la Viena și problema mesajului din 3 noiembrie 1918, trimis de V. I. Lenin, I. Sverdlov și L. Kameniev, popoarelor din imperiul habsburgic. Răspunzînd unor păreri preconcepute din alte părți, am publicat încă în 1965 în „Revue Roumaine d'Histoire" textul mesajului în limba franceză și am încercat să prezint o interpretare corectă și exactă. *Concluzia noastră a arătat că acest mesaj releva necesitatea desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice în Austro-Ungaria și trecerii la revoluția socialistă. Or, desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice presupunea făurirea sau desăvîrșirea statelor naționale, printre altele.* În acest cadru nou, clasa muncitoare, în fruntea întregului popor din fiecare țară, trebuia să lupte pentru preluarea puterii și pentru instaurarea unui regim socialist. Numai în eventualitatea unei agresiuni imperialiste Lenin recomanda tuturor acestor popoare să se coalizeze și să răspundă agresiunii printr-o acțiune comună, sprijinită de Rusia Sovietică. Acesta este sensul mesajului lui Lenin din 3 noiembrie 1918; majoritatea istoricilor care au luat cuvîntul în această problemă la simpozionul din Viena s-au raliat la punctul nostru de vedere și chiar cei care au exprimat unele rezerve secundare au fost în bună parte de acord cu interpretarea sa fundamentală.

Desigur, conferința aceasta, desfășurîndu-se cu prilejul semicentenarului nașterii Republicii Austria, a prilejuit și o examinare din partea celor interesați a acestei perioade din istoria țării gazdă; se pare că aproape în unanimitate istoricii austrieci au ajuns la concluzia necesității de a *recunoaște existența unei națiuni austriece distincte de națiunea germană și a unui stat austriac care, de asemenea, trebuie să fie independent, suveran și neutru.* Ne bucurăm de faptul că asupra acestui punct ne întîlnim în ideile noastre (pe care le-am susținut la Budapesta în 1964 și la Viena în 1965) cu istoricii austrieci. Este incontestabil că noile teze ale acestora sînt întemeiate pe o serioasă analiză istorică și economică, ce dovedește că în ultimii 50 de ani s-a desăvîrșit formarea unei națiuni austriece de sine stătătoare și legitimitatea unui stat republican austriac.

Ca în multe alte dăți, nici de data aceasta Viena nu și-a dezmințit amenitatea și curtoazia cu ocazia simpozionului internațional de istorie.

■

Dacă revendicările înscrise în documentele programatice elaborate la Alba Iulia n-au fost puse în aplicare de către guvernele burghezo-moșierești dintre cele două războaie mondiale, din cauza orientării lor retrograde, ele au fost nu numai împlinite, dar și mult depășite, în sensul progresului social, în anii construcției socialiste, sub conducerea Partidului Comunist Român. Năzuințele și aspirațiile vitale ale poporului nostru muncitor, idealurile de dreptate și libertate pentru care au luptat secole de-a rîndul masele populare au devenit o realitate vie a zilelor noastre.

În dinamica istoriei sale de astăzi, întregul popor român — în strînsă unire cu naționalitățile conlocuitoare — singur și deplin stăpîn al soartei sale, își concentrează energiile creatoare dezvoltării multilaterale, materiale și spirituale, a patriei, în dimensiunile socialismului.

reflector

A AVUT JOHN KENNEDY PRESIMȚIREA MORȚII?

O nouă carte despre fostul președinte al Statelor Unite, John Kennedy, urmează să apară în curînd. A fost scrisă de dr. Janet Travell, medicul Casei Albe, în anii președinției lui Kennedy, și se va intitula: „Ore de lucru: zi și noapte". Într-un capitol din carte publicat cu anticipație în revista „McCall" sînt evocate trei împrejurări în care doctorița afirmă că „a văzut umbra morții în ochii președintelui".

Prima oară, aceasta s-a întîmplat în noiembrie 1960, la scurtă vreme după ce el ieșise învingător în alegeri. „Eram așezați amîndoi lîngă piscina tatălui său de la Palm Beach, sub un cer însorit. S-a întors brusc către mine și m-a întrebat:

— Ce crezi despre faptul că, în ultima sută de ani, fiecare președinte al Statelor Unite ales într-un an divizibil prin 20 a murit în timpul mandatului său?

I-am răspuns că nu cunosc acest fapt și atunci el a enumerat rapid pe acești președinți și anii alegerii lor: William Harrison, 1840; Lincoln, 1860; Garfield, 1880; McKinley, 1900; Harding, 1920 și Roosevelt 1940.

— Sper că nu crezi cu adevărat că această coincidență poate să continue, am protestat eu. Are prea puține șanse să se repete și, în orice caz, știu că nu ești superstițios.

M-a privit în tăcere."

În aceeași iarnă, tot la Palm Beach, — își amintește dr. Janet Travell — „ne aflam într-o cameră de la etajul II a locuinței tatălui său. Era pe la zece seara, iar camera era luminată numai de două mici lămpi de masă. Președintele a privit îndelung prin fereastră spre mine. Apoi a spus ca și cînd și-ar fi vorbit sie însuși:

— De ce ar trebui să mă preocup de un al doilea mandat? Soția mea va avea o pensie, iar copiii mei vor fi bine îngrijiți". În sfîrșit, a treia oară, în timp ce călătoreau împreună în mașina președintelui, s-a întîmplat următorul incident:

„Pe bancheta din spate a automobilului care mergea înaintea noastră, un băiat ținea un aparat de filmat de dimensiuni destul de mari. Obiectivul era îndreptat direct către președinte. Cînd mașina noastră și-a micșorat viteza, președintele a ridicat ochii de pe ziarul pe care-l citea și s-a pomenit privind direct în obiectivul aparatului de filmat. Mi-am dat seama că era încordat.

— E numai un copil cu un aparat de filmat.

A respirat adînc și mi-a răspuns în timp ce reîncepea să citească:

— Nu voi trăi urmărit de frică. Ce e scris să mi se întîmple, se va întîmpla".

TĂCERE!

La ultima sa conferință de presă, premierul canadian Pierre Trudeau a găsit mijlocul de a impune tăcere ziariștilor prea zgomotoși: a șuierat, haiducește, printre degete.

Răzbunare ziaristică sau popularizare a metodei, magazinul american „Esquire" a consacrat o pagină întreagă de desene colorate diferitelor moduri de a șuiera printre degete.

După lovitura de stat din MALI

A doua zi după răsturnarea regimului președintelui Modibo Keita, unul din inițiatorii loviturii de stat a adus la cunoștința publică unele detalii privind desfășurarea evenimentelor: „La ora 3 dimineața (19 noiembrie — n. n.) am declanșat alarma generală. După ce i-am arestat pe ofițerii care nu voiau să meargă cu noi, am neutralizat miliția populară, am arestat anumite cadre politice și le-am pus sub supraveghere pe altele... Știam că președintele Modibo Keita și alți conducători reveneau de la Mopti, pe fluviu. Am tăiat toate legăturile și am instalat pază la toate ieșirile din Bamako, pentru ca el să nu poată fi prevenit. Marți dimineața, cînd vaporul prezidențial a ajuns la Koulikoro, l-am așteptat cu tot ce trebuia. Ei au fost complet surprinși și au fost arestați fără a opune nici o rezistență". La Bamako însă, corespondenții de presă au auzit în timpul nopții rafale de armă automată. Pe străzi, militari înarmați și în ținută de luptă au degajat anumite puncte strategice de circulația publică, la răspîntii au fost postate tancuri și tunuri. Toate instituțiile și-au întrerupt, pentru scurt timp, activitatea; interesant este că numai Bursa a continuat să funcționeze neîntrerupt. Studenții și elevii au manifestat cîteva zile pe străzi în favoarea președintelui demis.

Surpriza operațiunii a fost deplină. Cu cîteva zile înainte, la Mopti, M. Keita îl primise pe Jean Rey, președintele Comisiei Pieței comune, care avea să declare apoi că, după el, „situația era pe deplin normală în capitala maliană". O săptămînă mai devreme, Yvon Bourges, secretarul de stat francez la afaceri externe, avea aceeași impresie, constatînd în plus „mobilizarea energiilor țării în opera de promovare economică și progres social". De altfel, și „Jeune Afrique" publica nu demult o corespondență din Bamako sub titlul „Lovitura de stat — imposibilă" care începea cu fraza: „Oriunde s-ar duce, președintele Modibo Keita poate pleca liniștit". Despre o posibilă lovitură de stat la Bamako, observatorii obișnuiau să spună: „Posibilă, de conceput, da; de executat, nu". Adevărul este că în ultimii ani au fost dejucate mai multe acțiuni antiguvernamentale puse la cale de diferite persoane sau grupuri mici. Modibo Keita a dezvăluit, între altele, acțiunea unui „diplomat occidental care încerca să cumpere, pentru a submina armata, un gradat".

Ideea unei posibile acțiuni vizînd răsturnarea regimului plutea în aer de mai multă vreme. Nu se discuta neapărat în termenii unei iminente — și reușite — lovituri de stat, ci, poate mai curînd despre imposibilitatea declanșării și — mai ales — a succesului ei. Tema nu aparținea exclusiv organelor de informare din afara hotarelor maliene. La Bamako se vorbea, adesea în mod oficial, prin raportare la succesele și dificultățile regimului, despre gradul de popularitate și de stabilitate al acestuia.

La activul celor opt ani parcurși de la dobîndirea independenței țării — perioadă care coincide cu regimul președintelui Modibo Keita — se înscriu succese care constituie motiv de mîndrie a malienilor. Înainte de 1961, țara n-avea decît un singur obiectiv economic de oarecare anvergură, Oficiul Nigerului — imensă plantație de orez, bumbac și arahide. Prin politica economică promovată în anii independenței, s-au pus bazele unui embrion industrial național (au fost create peste 30 de mari întreprinderi), s-a inițiat diversificarea culturilor agricole, s-au înmulțit pîrghiile de conducere etatizată a economiei și comerțului. Învățămîntului i s-a alocat în ultimii ani, în medie, a cincea parte din bugetul național, ceea ce a dus la reducerea procentului de analfabeți și la sporirea numărului de specialiști necesari dezvoltării țării. Toate aceste realizări s-au obținut în condiții deosebit de dificile, între care faptul că țara este fără ieșire la mare, cu un climat ostil omului, subpopulată. S-au adăugat și alte piedici în calea progresului societății maliene. Înșiși conducătorii malieni au indicat în public o parte dintre ele; în cursul unei recente călătorii la Bamako, autoritățile cu care m-am întîlnit s-au referit cu sinceritate la aceasta. Am călătorit cîteva zile prin țară împreună cu un activist sindical care se îndrepta spre localitatea Masina, unde urma să preia conducerea districtului. Monzon Konate mi-a vorbit, între altele, despre nemulțumirea provocată în rîndurile populației de corupția anumitor oameni cu funcții de răspundere în Uniunea Sudaneză sau în organele locale de stat, despre abuzul de putere al celor ce „interpretează într-o manieră foarte personală directivele oficiale". De altfel, chiar Modibo Keita declara că de mai mulți ani, în sînul conducerii naționale a Uniunii Sudaneze există anumiți oameni care, într-un fel sau altul, frînează activitatea acestui organism. O serie de manifestații populare desfășurate vara trecută împotriva demnitarilor nedemni l-au determinat pe Modibo Keita să anunțe la 22 august 1967 dizolvarea Biroului Politic al Uniunii Sudaneze iar apoi, la începutul acestui an, și a Adunării Naționale. Campania împotriva elementelor corupte s-a desfășurat și la eșaloanele inferioare. La Bamako și Segou, de pildă, am avut prilejul de a asista la repetițiile unor trupe teatrale de tineret care prezentau scenete satirice inspirate din realități locale, și unde nu erau menajați diferiți reprezentanți corupți ai autorităților.

Acțiunea de la 19 noiembrie se grefează și pe un moment economic delicat. O dată cu reintegrarea monedei naționale în zona francului, asanarea situației financiare a țării care s-a impus nu putea să nu se repercuteze asupra nivelului de trai al populației. Unui buget de austeritate i s-a adăugat devalorizarea cu 50 la sută a francului malian, fapt care a avut drept efect imediat scăderea la jumătate a tuturor salariilor. Observatorii politici se întreabă, totuși, dacă sînt aceste aspecte suficiente pentru a explica lovitura de stat...

Răsturnarea regimului malian este cea de-a 17-a lovitură de stat militară produsă în ultimii șase ani în Africa. Comentatorii sînt tentați să raporteze evenimentele de la Bamako la precedente acțiuni similare, din alte capitale ale continentului. S-a remarcat, de pildă, că în acțiunea de înlăturare a lui Modibo Keita și a colaboratorilor săi nu au fost angrenați capii armatei, ofițerii superiori aflați în vîrful ierarhiei militare a țării (cum s-a întîmplat, de exemplu, în Ghana); aceștia, considerați a fi devotați regimului, au împărtășit de altfel soarta principalilor săi exponenți civili. Promotorii loviturii de stat au fost ofițeri inferiori și subofițeri (ca și în Nigeria, Sierra Leone, Togo, Congo-Brazzaville). Comitetul Militar de Eliberare Națională care a preluat puterea se compune din zece locotenenți și patru căpitani.

Numele lor sînt, de regulă, puțin cunoscute dincolo de propriile granițe; așa se face că inițial agențiile de presă au anunțat că inițiatorul acțiunii de la 19 noiembrie ar fi fost colonelul Seku Traore, ministrul forțelor armate (rămas fidel lui M. Keita) nu locotenentul Moussa Traore; și că ele n-au avut la îndemînă pentru a difuza, după cum obișnuiesc, datele biografice ale noului șef al statului malian.

Care va fi ponderea militarilor în cadrul viitorului regim malian? Organul suprem al puterii în stat — Comitetul Militar de Eliberare Națională — se compune în exclusivitate din reprezentanți ai armatei. Guvernul provizoriu creat cuprinde însă, pe lîngă personalități militare care dețin funcții importante (prim-ministru — cpt. Yoro Diakite, fost director al Școlii interarme; ministru al apărării cpt. Charles Adama Cissoko, fost comandant al gărzii prezidențiale; ministru al informațiilor și securității — Bala Kone, fost comandant al jandarmeriei) și oameni politici civili. Dintre aceștia, se detașează două nume, cu un trecut politic similar — șefi ai unor ministere economice în diferitele cabinete Keita din ultimii ani: Jean-Marie Kone, numit ministru al afacerilor externe, și Louis Negre, ministru al finanțelor și economiei. Faptul că cei doi au fost principalii negociatori ai tratativelor de anul trecut privind reconvertibilizarea francului malian schițează poate una din direcțiile evoluției politicii economice a actualei conduceri. Reține atenția în același sens și apelul lansat de lt. Traore „tuturor capitalurilor străine, fără deosebire și inițiativelor particulare" pentru „promovarea dezvoltării economice și sociale" a țării.

În ansamblu însă, definirea transantă a opțiunilor politice ale noii conduceri față de orientarea precedentului regim nu s-a produs deocamdată, cel puțin în mod oficial. Este adevărat că declarațiile reprezentanților Comitetului Militar sînt vehemente la adresa regimului lui M. Keita, dar capetele de acuzare în acest sens au întîrziat, cel puțin în prima săptămînă, să fie formulate. Nu s-au emis însă aprecieri oficiale asupra activității Uniunii Sudaneze — R.D.A., partidul unic al țării. Organizațiile de masă au fost declarate dizolvate la 19 noiembrie, pentru ca peste cîteva zile să se revină cu precizarea că nu este vorba decît de interzicerea activității conducătorilor acestor organizații.

Corneliu VLAD

Noaptea în Piața Republicii, centrul Zagrebului, dominat de silueta (74 de metri) blocului-turn de 16 etaje

reportaj pe glob

ZAGREB

Gabriela Dolgu

După Belgrad, Zagreb. O călătorie normală în dorința de a cunoaște o țară vecină, europeană și socialistă, dorință întemeiată deopotrivă pe interes profesional și curiozitate omenească. Printr-un joc al întîmplărilor am ajuns să cunosc mai bine Zagrebul și să mă număr printre acei călători pe care, cum spune ghidul, „capitala republicii Croația îi farmecă prin istoria sa, prin frumusețile naturii, pătrunse pînă în inima orașului, și prin vitalitatea sa de centru economic și cultural".

O primă săptămînă : descoperirea orașului, primele contacte, primii prieteni. În program se mai află, însă, și o călătorie în arc de cerc de la lacul alpin Bled și pînă la Dubrovnik, trecînd prin Ljubljana, fermecătoarea capitală a Sloveniei, pe la șiragul de lacuri și cascade de la Plitvice, situate la hotarul dintre două regiuni, Kordun și Lika, frumoase și severe, prevestind „karst"-ul dalmat, ajungînd la Rijeka, port de o cuceritoare meridionalitate ; iar de aici, șerpuind pe mare, la bordul unui vaporaș, între faimoasa coastă adriatică și puzderia de insule care o străjuiesc ; cu escală la Split, tocmai cît să înțelegi că palatul lui Dioclețian de aici este un monument de o rară armonie, una din cele mai frumoase vestigii ale antichității romane ; cu opriri în insulele Hvar (Madera iugoslavă) și Korčula ; cu fixare la Dubrovnik pentru două zile, în care, ba scormonind istoria, ba reflectînd la inteligența prezentului, cauți să afli secretul acestei veșnic tinere și prospere cetăți, unde oamenii sînt la fel de frumoși și de robuști ca și orașul ; cu revenire, de astă dată pe uscat (totul e relativ : ploua ca la potop), într-un Split de sîmbătă seară, oraș industrial în repaos, cu toată populația tînără ieșită în stradă, adunată prin piețe, roind printre augustele ruine străjuite de un gigant cioplit de Mestrović în amintirea unuia dintre eroii luptei de emancipare a slavilor din sud. Din acest periplu, revenirea la Zagreb este întoarcerea fiului risipitor. Timpul e scurt și orașul regăsit, cu atît mai solicitant.

Cu ce să reîncepi ? Cu orașul vechi, cel așezat pe două coline, unde te cheamă

Ljubljana. Podul Dragonului, văzut de pe faimoasa răspîntie denumită Trei Poduri

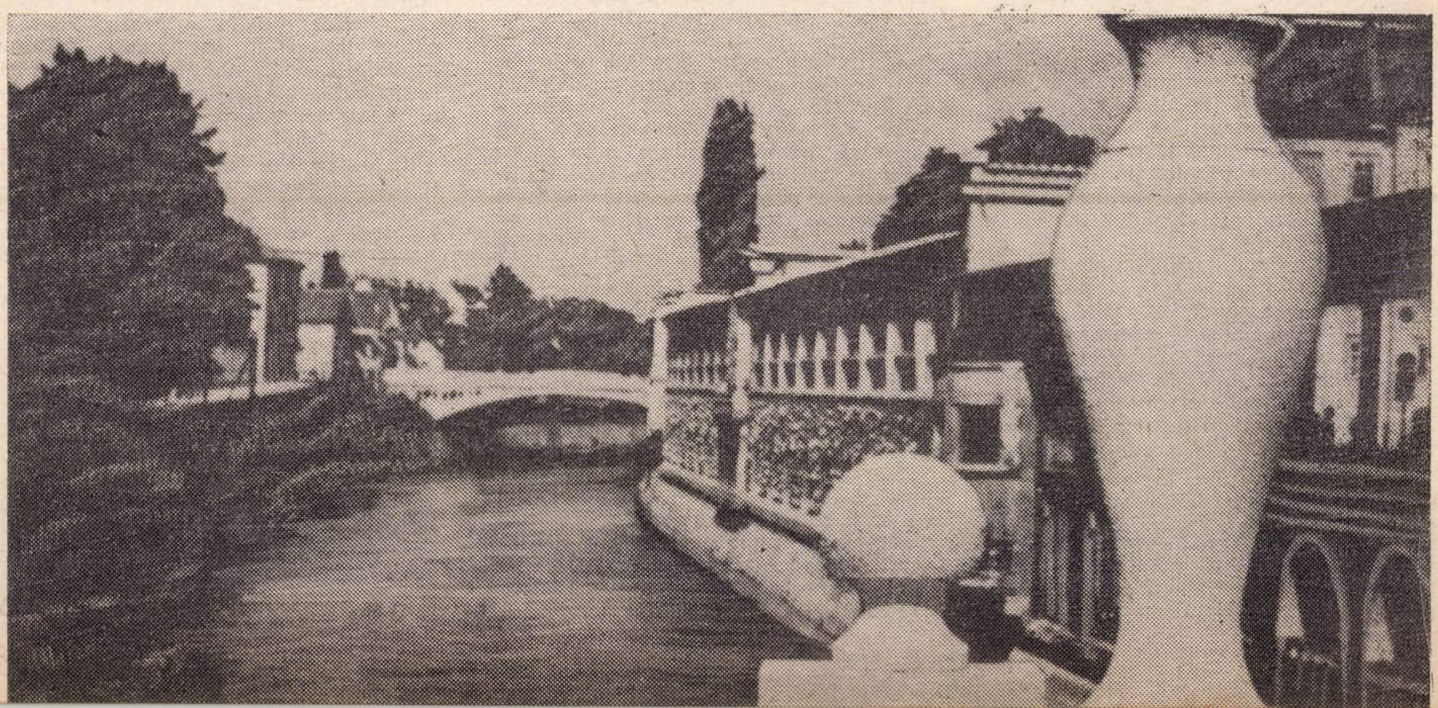

străzile în pantă, biserica gotică, din secolul XIII, a Sf. Marc, purtînd pe acoperiș stemele cetății întemeiate, de către regele Bela al IV-lea pe locul unei vechi așezări romane, care încă din secolul XI se bucura de atenția regelui Ladislau al Ungariei. Odată izgoniți mongolii care o distruseseră, cetatea avea să renască și să înflorească în albia unei istorii frămîntate, din care patru veacuri (sec. XVI—XX) sub dominația habsburgică. Orașul vechi atrage turistul ca un magnet. Din partea mai nouă — Orașul de jos, în care se remarcă eforturile, concentrate mai ales în secolul XIX, de a rezista la încercările administrației de la Viena de a provincializa Zagrebul —, se poate ajunge în Orașul de sus fie urcînd pe scări, fie luînd funicularul, un fel de tramvai miniatural care pentru 0,20 dinari te urcă sau te coboară într-o călătorie de două minute și treizeci de secunde.

Orașul vechi e o atracție nu numai prin arhitectura și atmosfera sa, dar și prin faptul că reunește sediile cîtorva importante foruri de stat și administrative, printre care Skupștina republicană, dar și cîteva muzee și galerii, ca, de pildă, un atelier Mestrović, o expoziție permanentă de artă naivă și o galerie de artă contemporană. Dar neîntrecute rămîn la Zagreb catedrala gotică din partea de oraș numită Kaptol (Capitoliul), incluzînd o stradă și o piață, în care intensul du-te vino de automobile, stațiile de autobuze și cele de taxiuri, fetele cu pardesie scurte și cizme înalte nu destramă, ci pun în valoare, prin contrast, atmosfera de reședință episcopală medievală, calmă și măreață, animată de atelierele meșteșugarilor și azi încă identificabile prin firmele emblematice, păstrate dintr-o fericită inspirație de a evita uniformitatea, de a conserva, în plină explozie a urbanismului modern, o controlată notă de umanitate, de tradiție, de respect pentru istoria națională.

■

La Zagreb, ca în toate marile orașe, procesul de dezvoltare a determinat o creștere substanțială a numărului de locuitori (azi, cu suburbii cu tot, capitala Croației numără 800 000 de oameni) și o sporire corespunzătoare a necesităților de spațiu construit, pentru locuințe și instituții. Ca și Belgradul, care și-a depășit hotarele tradiționale și geografice (Dunărea și Sava), Zagrebul, așezat pe Sava mijlocie, a depășit fluviul, integrîndu-și-l. Zagrebul modern e funcțional, ca mai tot ce s-a construit în anii edificării socialiste a Iugoslaviei. Dar se vede preocuparea de a se respecta nevoia de spațiu și de aer într-un oraș industrial cu perspective de intensificare a activităților productive și a circulației (relativ intensă, dar rațional reglementată). Blocurile de locuințe și marile edificii publice sînt așezate la distanțe destul de mari unele de altele, de-a lungul unor bulevarde largi, pe care, cîndva, vegetația ar putea deveni la fel de abundentă ca pe prospectul Strossmayer, cel cu pavilioanele de expoziții și academiile și galeriile majestuoase ale veacului trecut. De asemenea, uniformitatea construcțiilor industrializate este întreruptă de cîte un edificiu cu linii mai originale, de o concepție mai îndrăzneață, mai adevărat modernă, cum este clădirea consiliului popular orășenesc. Iar pentru ca generațiile viitoare să nu facă urbaniștilor de azi numai reproșuri, alinierea de blocuri va fi întreruptă din loc în loc de cîte o operă de artă, precum fîntîna, concepută ca un monument din ciment și apă, operă comună a unui sculptor și a unui arhitect, urmînd a fi instalată undeva, pe Odranska, lîngă Hotelul Internațional.

Preocuparea pentru viitor nu se traduce însă numai pe planul urbanismului, deși și aici ar mai fi încă multe elemente de menționat : încurajarea construcției de locuințe uni-familiale, mici vile cu grădină proprie, foarte căutate și apreciate ; discuțiile despre viitorul circulației auto (în Iugoslavia sînt azi mai mulți proprietari de autoturisme decît abonați la telefoane) ; conservarea cu grijă a naturii din apropierea orașului, dezvoltarea și înmulțirea locurilor de destindere și agrement, cum e Trakoscanul, una din plimbările favorite ale zagrebienilor.

■

Aceasta poate și pentru că — dînd azi 10,8 la sută din producția industrială a țării — Zagrebul nu poate să nu-și pună problema dezvoltării sale în continuare. Focar cultural prin tradiție, capitala Croației este și unul din cele mai dinamice centre industriale și comerciale ale Iugoslaviei. Și, ca atare, foarte preocupată de problemele modernizării producției, ale rentabilității și eficienței economice. O demonstrează nu numai instalațiile uzinelor de mașini unelte („Prvomajska") sau ale fabricii care produce televizoare și aparate de radio, dar și echipamentul și randamentul (cantitativ și calitativ) al industriei chimice și al celei de confecții, domenii în care s-au făcut progrese importante în ultimii doi ani ; o demonstrează, de asemenea, întreprinderea de poligrafie și editură „Vjesnik", omniprezentă pe piața tipăriturilor, prin preocuparea ei permanentă de modernizare a aparatajului și mașinilor, a proceselor de producție și a procedeelor tehnice. Cu eforturile sale în această direcție, a dezvoltării și îmbunătățirii activităților productive, Zagrebul participă la efortul întregii țări de a mări competitivitatea produselor iugoslave, condiție sine qua non a sporirii exporturilor. Căci, dacă e adevărat că în 1965, exporturile de mărfuri și servicii pe cap de locuitor se cifrau în medie la 75 de dolari (de trei ori mai mult decît în 1956), problema este de a face să crească în plus valoarea exporturilor pentru a se asigura echilibrul comercial, atît de necesar, stabilității monetare și dezvoltării economice de ansamblu. Rezultatele pozitive ale acestui efort de competitivitate se văd nu numai în cifrele importante în care se exprimă exportul de mașini-unelte, de vapoare etc., dar și în calitatea și aspectul bunurilor de larg consum.

Pretutindeni în Iugoslavia, prezența tineretului se remarcă imediat. Și, o dată cu ea, preocuparea pe care problema tinerei generații o constituie pe toate planurile. Nu știu exact care e numărul studenților, dar știu că-i poți vedea în mai fiecare oraș și nu numai în cele cu tradiție universitară, cum sînt Zagrebul, Ljubljana sau Belgradul, dar și la Split, unde există o facultate tehnică, sau la Dubrovnik, unde funcționează o școală superioară de organizarea și economia turismului. Tinerii sînt gălăgioși, ca pretutindeni, uneori șocanți (pentru că vor să fie așa, mai ales băieții), dar în fond sînt serioși și plini de idei. Unii populează, e drept, sala de joc de la etajul întîi al hotelului „Dubrovnik" din centrul Zagrebului și uneori zăbovesc aici din cale afară de mult, dar alții organizează la Centrul studențesc din bulevardul Savska un „muzeu imaginar" plin de fantezie, umor și bun gust, realizat, aproape fără cheltuială, scormonind depozitele celor 42 de muzee și galerii de artă din oraș. Cei de la Ljubljana răspund cu maximum de francheță unei anchete organizate de săptămînalul zagrebian „Vjesnik na sredu" asupra condițiilor de acces și a celor de învățătură în învățămîntul superior. Tineretul este una din problemele de prim plan ale Iugoslaviei. Se poate citi, se poate auzi și se poate vedea că este așa. Tinerii sînt deosebit de sensibili și de receptivi la nou. Potențialul lor de deschidere a opticii asupra lumii trebuie să fie folosit spre binele întregii societăți. Tocmai de aceea problemele tineretului studios și ale tinerilor muncitori sînt serios analizate și considerate sub multiplele lor aspecte. Așa cum sînt considerate — mai ales sub raportul cercetărilor sociologice — problemele izvorînd din modificările produse în structura și esența familiei, în statutul și situația reală a femeii în societate (pe lîngă intrarea unui mare număr de tineri în partid se prevede promovarea unui mare număr de femei în munci de înaltă responsabilitate).

■

Scriam că Zagrebul farmecă. Și reușește să farmece poate tocmai pentru că atmosfera lui îmbină înclinația aceasta pentru lucrurile serioase — fie dintre cele mai profunde ale societății, fie dintre cele mai efemere și mai „prozaice" — cu o disponibilitate cvasi-permanentă pentru destindere, instruire și desfătare. Week-end-ul a devenit o practică întinsă și i-a fost consacrată chiar și o revistă foarte mult citită. Omul social, omul industrial caută, la sfîrșit de săptămînă, mai ales natura. Unii o caută în spectacolul de la bar, dar ca pretutindeni, majoritatea acestora sînt străini, oameni de afaceri și turiști dezocupați și insuficient de obosiți seara. Dar cei mai mulți o caută în afara orașului și, cînd se poate, chiar pe malul mării. Turismul național se dezvoltă paralel cu cel internațional, spre prosperitatea întreprinderilor iugoslave specializate în valorificarea frumuseților naționale.

Croații au o mare disponibilitate pentru două moduri de relaxare, diferite dar completîndu-se reciproc : umorul (cunoaște mult succes la Zagreb un fel de „cabaret" satiric, *Jazavac* adică *Bursucul*) și exercitarea rafinamentului culinar (există un singur restaurant snob, cel de la Hotelul Esplanade-Intercontinental, dar sînt multe localuri mici, specializate în mîncăruri naționale sau în prezentarea roadelor Mării Adriatice și a obiceiurilor culinare dalmațiene).

Dar disponibilitatea zagrebienilor nu se limitează numai la destindere prin divertisment. În fiecare vineri, săptămînă de săptămînă, au loc în capitala Croației adunări ale scriitorilor, de la cei mai de seamă și pînă la debutanți, cu invitați din toate republicile iugoslave. Asistă un public foarte divers, pentru care sala nu e niciodată încăpătoare. Cititorii, din toate categoriile, pun întrebări, scriitorii răspund. Sau scriitorii sînt cei care pun în discuție o anumită problemă și cititorii intervin în dezbaterea ei, în căutarea de răspunsuri la temele care-i preocupă deopotrivă pe toți.

Se discută atît de mult peste tot, încît, ca străin, începi să simți dorința de a învăța limba aceasta energică, dură și sonoră totodată, ca să înțelegi despre ce e vorba, ce se afirmă și ce se contestă cu atîta pasiune. Și chiar dacă n-o vei învăța, vei păstra dorința să revii pe aceste locuri, printre acești oameni.

reflector

PROIECTUL SCHUMANN

Aprobat săptămîna trecută în Consiliul de miniştri al Franţei, proiectul de lege privind drepturile sindicale, elaborat de serviciile ministrului de stat al afacerilor sociale, Maurice Schumann, urmează să fie prezentat Adunării Naţionale. După informaţii apărute în presa franceză, proiectul prevede :

— libertatea pentru orice organizaţie considerată „reprezentativă" fie pe plan naţional, fie pe planul întreprinderii, de a crea în toate întreprinderile cu mai mult de 50 de salariaţi, o secţie sindicală ;

— un sediu rezervat sindicatului în întreprinderile cu mai mult de 100 de salariaţi şi autorizaţia pentru aderenţi de a se întruni o dată pe an ;

— garanţii legale pentru reprezentanţii secţiilor sindicale (acestea fiind în număr corespunzător dimensiunilor întreprinderii) ;

— acordarea timpului necesar reprezentanţilor pentru a-şi exercita activitatea sindicală.

Proiectul a fost întîmpinat cu anumite rezerve în rîndurile sindicatelor. Îndeosebi Confederaţia Generală a Muncii (C.G.T.), cea mai importantă centrală sindicală franceză, consideră că formula folosită de proiect — „sindicat reprezentativ pe planul întreprinderii" — ar putea favoriza înfiinţarea acelor „sindicats-maison", patronate în mod ocult de conducerea întreprinderii.

CONTROVERSĂ PARLAMENTARĂ

Preocupat, ca întreaga lume occidentală, de actualele dificultăţi monetare şi de implicaţiile lor, parlamentul olandez se găseşte şi în faţa altor griji. După reuniunea de la Bruxelles a consiliului ministerial atlantic, guvernul a cerut suplimentarea cu 225 000 000 florini a creditelor militare. Cabinetul De Jong poate fi sigur de votul deputaţilor din cele patru partide care alcătuiesc majoritatea — în ceea ce priveşte principiul suplimentării şi suma. Părerile sînt însă împărţite atunci cînd este vorba despre căile de urmat pentru acoperirea acestor noi cheltuieli. Cît despre opoziţia condusă de şeful fracţiunii parlamentare socialiste, Den Myl, aceasta declară categoric că orice sporire a efectivelor militare şi a materialului de război ale alianţei atlantice este în contradicţie cu politica de destindere preconizată de guvern însuşi.

DEMONSTRAŢII STUDENŢEŞTI ÎN SUDAN

La începutul fiecărui an universitar, în instituţiile de învăţămînt superior din capitala Sudanului au loc alegeri pentru Consiliul de conducere al Uniunii Studenţilor Sudanezi. Şi în acest an, pînă la jumătatea lunii noiembrie, au avut loc întruniri ale studenţilor în vederea alegerii forului lor de conducere. Pentru alegeri se înfruntă două mari grupări studenţeşti — progresiştii şi conservatorii, aceştia încluzînd şi pe studenţii aparţinînd organizaţiei „Fraţii musulmani". În urma unei întruniri a studenţilor de stînga, cei din organizaţia „Fraţii musulmani" au provocat grave incidente, omorînd un student democrat şi rănind alţi 25. A doua zi au fost organizate mari demonstraţii la care au participat şi o parte din elevii liceelor din Khartum, prin care se cerea guvernului să interzică organizaţia teroristă „Fraţii musulmani", adeptă a lichidării prin violenţă a elementelor democrate din Sudan.

Înnoirea vechii formule?

Demisia cabinetului Leone era iminentă. Data la care trebuia să se producă — jumătatea lunii noiembrie — era fixată încă de la instalarea guvernului „de tranziţie", acum cinci luni, după lunga criză politică ce a urmat alegerilor legislative din 19 mai.

Calendarul a fost respectat întocmai. Poate că premierul ar fi dorit să zăbovească la conducerea Consiliului de Miniştri cîteva zile în plus. Cînd socialistul Tanassi îi solicitase demisia de urgenţă, Leone îi adresa o telegramă în care era transparent protestul pentru ceea ce credea el a fi o „impolitеţe nemeritată" şi îl asigura că nu va rămîne în fruntea cabinetului „nici o oră mai mult decît e necesar" ; adică pînă la sfîrşitul conferinţei naţionale a democrat-creştinilor : de ce n-ar aştepta deciziile propriului său partid — dădea el a înţelege — după ce aşteptase încheierea congreselor partidelor socialist unificat şi republican ? Oportună s-a dovedit însă o demisie imediată. În acest timp, parlamentul hotărîse discutarea a două probleme de extremă importanţă : propunerea unei anchete pe tema afacerii serviciilor militare de informaţii (SIFAR) şi a unui proiect privitor la o nouă lege a pensiilor. Era astfel clar — au considerat strategii democrat-creştini — că, decît să aştepte o incertă „clarificare" la nivelul partidului, mai avantajoasă era evitarea unei încordate dezbateri parlamentare în care guvernul, cu siguranţă, nu şi-ar fi asigurat majoritatea. Pe de altă parte, survenită în preajma Consiliului Naţional democrat-creştin, demisia avea darul de a-i pune pe congresişti în faţa unui fapt împlinit şi de a le stimula străduinţa spre găsirea unei noi formule guvernamentale acceptabile. Iar a ceasta — sînt de acord mulţi politicieni italieni — nu poate fi decît reînnoirea centrului-stînga.

Se revenea, aşadar, la situaţia de acum şase luni, pe care „interregnul" cabinetului Leone nici nu-şi propunea s-o depăşească. Nu e vorba deci de o simplă criză ministerială, ci de una mai amplă, care riscă să devină cronică. Declanşarea ei, într-un moment de tensiune socială (puternice mişcări de masă, demonstraţii studenţeşti, greva generală şi apoi a funcţionarilor de stat) impune o rezolvare de fond care să corespundă, într-o cît mai mare măsură, cerinţelor generale şi să angajeze responsabilitatea principalelor forţe politice italiene.

În această conjunctură, majoritatea liderilor politici ai celor trei partide marcate de tradiţii şi apeturi guvernamentale — partidul democrat-creştin, socialist unificat şi republican — sînt de acord să pledeze pentru urgenţă. Urgenţă pentru demisia cabinetului Leone (realizată), urgenţă pentru instalarea unuia nou, de centru-stînga.

Dar s-ar părea că semestrul de guvernare tranzitorie nu a oferit partidelor în cauză acel răgaz necesar pentru fixarea unor platforme concorde. Socialiştilor, opoziţia (de altfel amabilă faţă de democrat-creştini) nu le-a ajutat prea mult. Democraţilor-creştini, iluzia de a rămîne „arbitrii" situaţiei li s-a spulberat. Micului partid republican, tentat de perspectiva guvernamentală, nu-i rămîne decît să aştepte decizia „celor mari".

Pentru reinstalarea centrului-stînga rigorile aritmeticii parlamentare ar putea fi îndeplinite : majoritatea democrat-creştină — de acord ; republicanii — de acord ; o mare parte din socialişti — la fel. Şi, totuşi, guvernul nu se face. În primul rînd, pentru că acordul se situează în sfera adeziunilor de principiu ; în al doilea, pentru că, în baza acestor majorităţi, nu s-ar ajunge decît la reeditarea vechiului centru-stînga, a cărui uzură era evidentă încă din primăvară. Infirmată de rezultatele alegerilor parlamentare, formula n-a putut fi continuată atunci ; cu atît mai dificilă se dovedeşte reluarea ei astăzi. Involuţia centrului-stînga spre un „centrism moderat" era în flagrantă neconcordanţă cu orientarea tot mai pronunţată a corpului electoral spre stînga, atestată de scrutinul din mai. Or, „majorităţile" enumerate mai sus sînt, mai curînd „vechile majorităţi" — prea puţin, sau chiar deloc modelate după tendinţele politice reale. Cea democrat-creştină şi republicană reprezintă un „centru" căruia socialiştii, conduşi de Nenni, nu-i pot oferi decît o „stîngă" destul de decolorată, şi — cum s-a văzut în ultima vreme — nesigură pe slaba ei majoritate de numai 52—53 la sută din voturi. Şi una şi alta sînt însă departe de a reprezenta adevăratul raport de forţe în cadrul fiecărui partid. Noua evoluţie a stîngii socialiste şi democrat-creştine conţine, în sine, germenele unor restructurări şi revendicarea unor noi majorităţi, prea puţin dorite însă de liderii din conducerea partidelor şi de aceea mereu amînate. Refacerea vechiului centru-stînga într-un guvern dominat de compromisul actualelor majorităţi ar avea avantajul de a „absorbi", în practica ministerială, disidenţa sau chiar opoziţia aripilor de stînga, care au pus, în ultima vreme, la grea încercare unitatea prestabilită a celor două partide. De aici, reiese — am putea spune — şi sensul tactic al „urgenţei" atît de des evocate de profesioniştii centrului-stînga.

Democrat-creştinii păreau să aibă ultimul cuvînt în desfăşurarea crizei. Recenta reuniune a liderilor lor era menită să ofere, pe platforma unei majorităţi interne stabile, „cheia" complicatei probleme a formării noului cabinet. Părintele necontestat al acestei majorităţi era Rumor, secretarul partidului. Şi această paternitate nimeni, înaintea Consiliului naţional democrat-

creştin, nu bănuia că-i va fi pusă sub semnul întrebării. A făcut-o, spre surpriza generală, fostul premier, Aldo Moro. Cuvîntul celui despre care se spune că a fost iniţiatorul formulei de centru-stînga a reuşit să tulbure seninătatea adepţilor lui Rumor. Moro, după o tăcere de şase luni, a luat hotărîrea de „a adopta o poziţie autonomă în sînul organizaţiei interne" a partidului. Consecinţa : demisia lui Rumor şi a direcţiei democrat-creştine. Socialiştii erau astfel izbăviţi de sentimentul de a fi singurii care să suporte „complexul" unei crize interne de partid ; „este un important pas înainte — declara cu oarecare satisfacţie «Avanti», organul P.S.U. — pe drumul unei clarificări politice fundamentale".

N-a trecut însă decît o zi şi rutina vechilor tacticieni ai partidului catolic a reuşit să îndepărteze, cel puţin pentru moment, pericolul unei dezmembrări : gremiumul democrat-creştin l-a reales pe Rumor, despre care se spune acum că ar avea cele mai multe şanse să devină şeful noului cabinet de centru-stînga.

Totuşi, după acest Consiliu Naţional, conducerea democrat-creştină e nevoită să constate că ceea ce s-a numit, la un moment dat, o politică „unanimistă" — adică realizarea unităţii în interiorul partidului, sub semnul „stabilizării moderate" a tuturor curentelor — e departe de a se fi realizat. Rumor numea această tentativă de centralizare „reamestecarea cărţilor" pe baza unei „triple alianţe" între grupările lui Moro, Fanfani şi Scelba. S-a constatat însă că „unanimismul" astfel realizat nu a reuşit să învingă vechile disensiuni, iar curentele şi-au păstrat frontiere proprii. În plus, formaţiunile de stînga („Base" şi „Forze Nuove") — beneficiind, în general, de o oarecare autonomie în cadrul partidului — s-au consolidat încît, de data aceasta, ele sînt cele care revendică „o reamestecare a cărţilor" în favoarea unei mai judicioase reprezentări a raportului de forţe.

Aceste grupări şi-au asigurat, în marte parte, sprijinul unor organizaţii catolice de stînga (precum Asociaţia Creştină a oamenilor muncii italieni), în pronunţată divergenţă cu conducerea partidului democrat-creştin. Prin influenţa lor politică — în special la nivel regional — e de presupus că opţiunile lor vor cîntări mai mult decît de obicei în calculele pentru formarea unui nou guvern. Se ştie, de pildă, că stînga democrat-creştină şi-a condiţionat întrarea într-o coaliţie cu socialiştii de realizarea unor reforme politice şi economice mai profunde. Fără a reuşi să schimbe majoritatea în sînul democraţiei-catolice, ea s-a impus îndeajuns pentru a-i face pe unii lideri democrat-creştini să prevadă această eventualitate pentru viitorul Congres al partidului, în 1969.

Socialiştii sînt indispensabili oricărui centru-stînga. Şi o ştiu. După unificare (cu social-democraţii), ei au înregistrat o anume deplasare spre dreapta (se vorbeşte chiar de o social-democratizare). Au pierdut în alegeri. Au ales calea opoziţiei pentru a-şi consolida fronturile de partid. Nu au reuşit. Ba, mai mult, partidul e acum divizat în cinci curente distincte, iar conducerea lui nu a reuşit să-şi asigure decît cu greu o mini-majoritate de 52 la sută.

Cu excepţia aripii celei mai de stînga, condusă de Lombardi (adversar al participării socialiste într-un guvern alături de creştin-democraţi şi promotor al colaborării cu comuniştii şi toate forţele politice de stînga), celelalte patru, cu nuanţe diferite, se pronunţă în principiu pentru reînnoirea alianţei de centru-stînga : ale lui Nenni şi Tanassi — mai concesive la cererile democrat-creştine şi mai înclinate spre compromis ; a lui De Martino — mai intransigentă („Noi — declara fostul secretar — nu putem să ne întoarcem în guvern în condiţiile de dinainte") ; în fine, „tehnocraţii" lui Giolitti, care dau de înţeles că pot fi cîştigaţi pentru o participare ministerială.

Chiar dacă, în cele din urmă, se va ajunge la un acord al celor patru fracţiuni socialiste în favoarea alianţei guvernamentale cu partidul catolic şi republicanii, rămîne „faptul nou" — cum spunea deputatul Santi — al „existenţei unei minorităţi numai cu puţin inferioară celor 50 la sută procente şi care, cu toată varietatea fracţiunilor sale, refuză linia de dreapta", impusă de Nenni şi Tanassi.

Cît despre majoritatea actuală, componenţa ei e departe de a prezenta girul unei unităţi politice sigure ; şi se ştie că, de pildă, în ce priveşte condiţiile cerute de socialişti pentru a reintra în cabinet, multă vreme s-au manifestat divergenţe între aripa lui Tanassi „Reînnoirea" şi curentul „Autonomia". Pe de altă parte, ponderea — politică şi numerică — o au foştii social-democraţi şi nu vechii socialişti. Ceea ce explică, în parte, şi orientarea ei spre dreapta, în contradicţie — cum remarca şi De Martino — „cu actualele tendinţe politice ale ţării şi partidului socialist, de vizibilă deplasare spre stînga". E simptomatic că cele 52 la sută procente socialiste nu au avut darul să-i tenteze pe democrat-creştini, în tentativa lor de a restabili vechea formulă guvernamentală. „Stînga" oferită de infima şi riscanta majoritate socialistă — au considerat strategii democrat-creştini — s-ar fi deosebit prea puţin de „centrul" pe care ei îl reprezintă şi, în acelaşi timp, ar fi stimulat criticile — poate chiar opoziţia — propriilor lor aripi de stînga („Forze Nuove" şi „Base").

Din această situaţie, De Martino, ultimul secretar al fostului partid socialist, s-ar părea că nu are decît de cîştigat ; participarea lui e, vrînd nevrînd, solicitată : de socialiştii lui Nenni în căutarea unei majorităţi stabile, de democrat-creştini, sensibili la buna lui reputaţie în rîndurile stîngii democrat-creştine. Rămîne de văzut baza politică pe care se poate realiza un eventual acord. În ce priveşte una din problemele fundamentale — relaţiile cu comuniştii — De Martino, spre deosebire de partizanii lui Nenni şi foştii social-democraţi, nu se declară „a priori" împotriva unui dialog şi recunoaşte că „partidul comunist reprezintă o mare forţă populară a cărei evoluţie politică ne interesează în mod direct". Faţă de fracţiunea lui Lombardi — distinctă de toate celelalte grupări socialiste prin opţiunile ei declarate — De Martino ţine să precizeze un evantai destul de larg de convergenţe: „nu sînt de acord — precizează el — cu adversitatea lui Lombardi pentru centru-stînga şi asupra necesităţii de a denunţa Pactul atlantic. Dar asupra

Mariano Rumor

Ugo La Malfa

Francesco De Mar

Vietnamului, afacerii SIFAR, şi altor probleme de politică economică şi internă, care ar putea intra într-un program de centru-stînga, avem idei asemănătoare sau identice".

În perspectiva reconstituirii alianţei între democrat-creştini şi socialişti, poziţia partidului comunist este clară. Într-un document recent al P.C.I., se „reafirmă împotrivirea fermă faţă de orice încercare de a se reface gruparea de centru-stînga şi cheamă la acţiune, pentru o cotitură radicală pe plan politic, în sensul unei sprijiniri pe o grupare unitară de stînga".

■

Realizarea centrului-stînga se dovedeşte astăzi mai dificilă ca oricînd. În cursul tratativelor, îndelungi şi anevoioase, pentru crearea unui nou guvern de coaliţie, s-a remarcat însă un proces pozitiv de consolidare a formaţiunilor de stînga, fie ele în cadrul partidelor, fie în afara lui ; ar fi normal, deci, ca el să se răsfrîngă şi în structura noului guvern, o dată constituit. Timpul va arăta dacă şi în ce măsură se va concretiza această cerinţă, indicată nu numai de poziţiile diferitelor fracţiuni, dar de însăşi rezultanta principală a alegerilor parlamentare din mai. Această orientare generală demonstrează, totodată, şi existenţa unor reale posibilităţi pentru crearea unei unităţi a forţelor de stînga — aşa cum o preconizează comuniştii, o serie de grupări însemnate ale socialiştilor şi catolicilor — şi, în ultimă instanţă, pentru depăşirea tradiţionalei formule de centru-stînga, drept unică soluţie guvernamentală.

Într-adevăr, există astăzi în Italia un larg consens în favoarea acestei idei. Evoluţia, din ultima vreme, a întregii vieţi politice spre o pronunţată radicalizare, antrenînd principalele pături sociale, face realizabilă crearea unei autentice platforme politice, de o mult mai amplă audienţă decît cea a vechii formule de centru-stînga.

Radu PASCAL

Aniversarea creării Partidului Comunist Ungar

Cu ocazia celei de a 50-a aniversări a creării Partidului Comunist Ungar, la Budapesta a avut loc o ședință festivă a C.C. al P.M.S.U., în cadrul căreia János Kádár, prim-secretar al Comitetului Central al partidului, a pronunțat o amplă cuvîntare. Referindu-se la condițiile în care este sărbătorită crearea Partidului Comunist Ungar, vorbitorul a spus: „Pentru munca și lupta din prezent desfășurată de partid, de clasa noastră muncitoare și de poporul maghiar, experiențele revoluționare acumulate în ultimele cinci decenii de mișcarea muncitorească maghiară constituie un izvor dătător de forță. Avem datoria de a trece în revistă, de a aprecia și a utiliza aceste experiențe. Aceasta este obligația noastră și deoarece experiența istorică acumulată la noi — întocmai ca și în alte părți ale lumii — întărește tot mai mult convingerea maselor că popoarele nu pot aștepta răspunsul și soluția pentru problemele arzătoare ale epocii decît de la socialism".

Trecînd în revistă evenimentele istorice care au precedat crearea P. C. Ungar, János Kádár a spus: „Partidul nou, revoluționar, al proletariatului maghiar s-a maturizat, s-a format în luptele revoluționare ale anului 1918. În mod formal, partidul a luat ființă la consfătuirea de la Buda, din ziua de 24 noiembrie 1918. În acea zi memorabilă, s-a adunat în clădirea de pe strada Városmajor conducerea politică și a proclamat înființarea partidului, a ales comitetul central și a început munca pentru înființarea organelor de partid, pentru propagarea idealurilor partidului. Astfel, la cerința imperioasă a situației istorice a luat ființă partidul politic independent, care a unit forțele revoluționare ale proletariatului: Partidul Comunist Ungar. În P.C.U. s-au regăsit cei mai buni fii ai clasei muncitoare maghiare, ai poporului nostru".

În continuare, János Kádár a vorbit despre proclamarea Republicii Sovietice Ungare, despre programul republicii, obiectivele ei democratice și progresiste, despre politica de prietenie și alianță a Republicii Sovietice Ungare față de primul stat socialist, Uniunea Sovietică. „În august 1919, Republica Sovietică Ungară — a spus vorbitorul — a fost zdrobită de forțele imperialiste externe, chemate de contrarevoluționarii din patrie, de intervenția armată și superioritatea de forță a trupelor Antantei. S-a restabilit orînduirea capitalistă moșierească, iar teroarea albă s-a răzbunat printr-o dominație de groază, prin represiuni crîncene timp de un sfert de veac, împotriva proletariatului maghiar care și-a luat în mîinile lui puterea, a ajutat lupta proletariatului din țările vecine și a conturbat campania militară antisovietică a imperialiștilor. Partidul, clasa noastră muncitoare, poporul nostru, a spus vorbitorul, pot fi mîndri de primul nostru stat muncitoresc țărănesc și de faptul că astăzi se traduc în viață idealurile pentru care au militat înaintașii noștri acum 50 de ani".

Referindu-se, în continuare, la anii care au urmat după cucerirea puterii de către clasa muncitoare, János Kádár a spus că aceștia „au fost anii construcției avîntate a socialismului. Munca a dat rezultate epocale. Țara a pășit pe calea industrializării, a devenit o țară socialistă în plin avînt. Aceste rezultate au fost obținute de poporul nostru sub conducerea partidului". „Dezvoltarea noastră — a spus în continuare vorbitorul, referindu-se la drumul parcurs de partid după zdrobirea contrarevoluției din 1956 — este neîntrîntă deja de 12 ani. De atunci am dus la împlinire reorganizarea socialistă a agriculturii, am terminat construirea bazelor societății socialiste și am pășit în perioada desăvîrșirii construcției socialiste. Din anul 1957, producția industrială a crescut de 2,5 ori; agricultura socialistă s-a consolidat și și-a sporit producția față de anul 1957 cu aproximativ 25 la sută. A crescut și s-a lărgit eficacitatea muncii științifice, s-a dezvoltat învățămîntul de toate gradele și toate domeniile, am înregistrat succese în dezvoltarea conștiinței socialiste și a unității societății noastre. Toate acestea își găsesc o expresie deosebită în faptul că poporul nostru a acceptat marile țeluri deschizătoare de perspective fixate de cel de al IX-lea Congres al Partidului, le sprijină și acționează cu succes pentru înfăptuirea lor".

În continuarea cuvîntării sale, János Kádár s-a referit la unele aspecte ale activității ideologice și ale muncii politice a partidului. Partidul nostru — a spus vorbitorul — a luptat întotdeauna „pentru întărirea internaționalismului, a luptat împotriva diferitelor manifestări ale naționalismului și a depus mari eforturi pentru a învinge naționalismul burghez, pe care clasa dominantă ungară l-a propagat în mase în cursul unei îndelungate epoci istorice". „Azi — a spus în continuare vorbitorul — în rîndurile poporului ungar trăiește și se întărește conștiința patriotismului socialist, care se împletește cu sentimentul tot mai adînc al prieteniei față de Uniunea Sovietică, cu ideea frăției țărilor socialiste, cu internaționalismul proletar, cu ideea prieteniei și respectului reciproc al popoarelor".

„În ultimele două decenii — a spus János Kádár — partidul nostru s-a ocupat mult de legitățile construirii socialismului, cu înțelegerea și aplicarea corectă a acestora. Considerăm construirea societății socialiste drept o condiție indispensabilă, și de aceea partidul nostru consideră drept o datorie a sa să aplice corect, în condițiile ungare, legitățile generale comune, internaționale, ale construirii socialismului. Tot astfel considerăm o cerință fundamentală să aplicăm tezele generale ale construirii socialismului în formele naționale specifice și în cadrul național specific care decurg din trecutul istoric al patriei noastre și din condițiile țării noastre. Trebuie să dezvoltăm în continuare, a spus vorbitorul, instituțiile și trăsăturile fundamentale ale regimului socialist. Noi dezvoltăm democratismul socialist, care are ca trăsătură principală participarea activă a oamenilor muncii la rezolvarea problemelor comune". „Din rolul conducător al partidului — a spus în continuare János Kádár — decurge obligația de a releva din timp problemele principale ale dezvoltării societății și de a elabora soluții corespunzătoare noilor cerințe ale situației noi. În urma inițiativei partidului nostru, pe ordinea de zi a societății noastre se află în prezent o serie de probleme mari, cum ar fi sarcinile adîncirii și lărgirii democratismului socialist, sporirea nivelului tehnologic și tehnic al economiei naționale, problemele actuale ale învățămîntului și culturii, îmbunătățirea continuă a condițiilor de trai ale oamenilor muncii. Fiecare din aceste probleme afectează întreaga societate și cere o atenție specială, eforturi corespunzătoare pentru soluționarea lor. De fiecare din ele trebuie să ne ocupăm în mod adecvat".

Referindu-se la activitatea internațională a partidului și guvernului ungar, János Kádár a spus printre altele: „Mișcarea comunistă mondială, și în cadrul ei partidul nostru, are menirea ca, mobilizînd masele populare să lupte pentru progresul social, pentru împiedicarea unui nou război mondial, pentru o pace fermă și trainică. Din aceasta decurge teza și politica coexistenței pașnice. Din această cauză în ce privește relațiile între țările cu sisteme sociale diferite, sîntem în mod consecvent adepții coexistenței pașnice. Potrivit acestei teze, ne străduim să stabilim cu țările capitaliste relații normale, relații economice pe baza avantajului reciproc, schimburi culturale și contacte personale, să menținem și să dezvoltăm schimburile turistice". „Ne străduim, a spus în continuare vorbitorul, să se realizeze colaborarea și unitatea cu toate țările socialiste și cu toate partidele mișcării comuniste internaționale. Divergențele de păreri și discuțiile care au apărut în ultimii ani în relațiile dintre unele țări socialiste, precum și între partide comuniste și muncitorești, nu exclud posibilitatea, după părerea noastră, ca în multe probleme să colaborăm și să realizăm unitatea de acțiune împotriva dușmanului nostru comun, imperialismul internațional. Pornind de la interesele fundamentale comune, ne străduim ca problemele în care există divergențe de păreri să fie reglementate în mod tovărășesc și sîntem adepții contactelor, întrunirilor și schimburilor de vederi vii și multilaterale".

Din tezele pentru cel de al XX-lea Congres al Partidului Comunist din Austria

„De la al XIX-lea Congres al P.C.A., se arată în Teze, s-au petrecut în lume mari schimbări. Acest lucru este valabil atît pentru partea socialistă a lumii, cît și pentru cea capitalistă, pentru așa-numita «lume a treia» și pentru relațiile dintre aceste trei părți, pentru lupta dintre sistemul socialist și cel capitalist, determinantă pentru dezvoltarea viitoare a lumii".

Relevînd faptul că imperialismul nu a renunțat la țelurile sale, care urmăresc consolidarea și extinderea dominației proprii și că aceasta corespunde esenței și caracterului său de clasă, Tezele P.C.A. subliniază în continuare : „Avînd în vedere această situație, este cu atît mai mult o necesitate stringentă ca toate forțele democratice și iubitoare de pace să intensifice lupta pentru pace, democrație și independență. Împiedicarea unui al treilea război mondial, a unui război atomic, continuă să rămînă o posibilitate reală și o sarcină decisivă a popoarelor. Lupta pentru pace, lupta antiimperialistă a popoarelor s-a intensificat în ultimii ani. Acest lucru și-a găsit expresia îndeosebi în mișcarea internațională de luptă și solidaritate cu poporul vietnamez, care a crescut chiar și în America, în Europa și în întreaga lume".

În actuala situație internațională, se arată în Tezele P.C.A., și Austria, ca țară mică, poartă o răspundere pentru dezvoltarea viitoare. Ea poate să aducă, printr-o politică activă de neutralitate și pace, o contribuție pozitivă la destindere și pace. „Noi ne pronunțăm pentru coexistența pașnică a statelor cu sisteme sociale diferite. Politica de coexistență pașnică se bazează pe principiul că în politica internațională nu există nici o problemă litigioasă care ar îndreptăți un nou război mondial, un război atomic. Coexistența pașnică poate fi realizată în perspectivă, adică un al treilea război mondial poate fi împiedicat în perspectivă numai dacă această problemă nu este considerată doar o chestiune a diplomației și a relațiilor dintre marile puteri, ci devine o chestiune a tuturor popoarelor. Prin coexistență pașnică, noi înțelegem o luptă fermă, de masă, împotriva imperialismului agresiv. Coexistența pașnică înseamnă pentru noi nu menținerea statu quo-ului actualelor poziții colonialiste și neocolonialiste și nici recunoașterea unui statu quo în actualul raport de forțe dintre capitalism și socialism".

În Teze se arată că „apărarea suveranității statelor, autonomia partidelor comuniste au devenit, în ultimii ani, o parte extrem de importantă a luptei noastre împotriva imperialismului, care trece mereu peste această suveranitate, o încalcă necontenit. Chiar dacă răspunderea partidelor comuniste este diferită în cadrul mișcării comuniste, totuși trebuie păstrate egalitatea în drepturi și independența tuturor partidelor. De aceea, trebuie respinse orice concepții despre rolul conducător al vreunui partid față de alte partide". Este o realitate că partidele comuniste din Europa au unele păreri diferite — se subliniază în Tezele P.C.A. Apreciind necesitatea și marea însemnătate a unității de acțiune a partidelor comuniste europene, documentul arată că „o reală unitate de acțiune a mișcării comuniste europene cere să se țină seama și de părerea și experiența tuturor partidelor comuniste de pe continent, să se țină mai mult seama îndeosebi de condițiile în care ne ducem lupta pentru pace, democrație și socialism".

„In epoca în care există partide comuniste experimentate și încercate în luptă — se spune în Tezele P. C. din Austria — deplina independență și egalitate în drepturi a tuturor partidelor comuniste au devenit o necesitate imperioasă. Numai pe această bază partidele comuniste sînt în stare să ducă lupta pentru pace, democrație și socialism, corespunzător particularităților naționale din țările lor".

„Restabilirea unității mișcării comuniste — se subliniază în Teze — rămîne o necesitate obligatorie, care decurge din lupta comună împotriva imperialismului și pentru socialism și tocmai de aceea ea este posibilă. Această unitate trebuie să se bazeze însă pe deplina respectare a autonomiei, neamestecului, egalității în drepturi și particularitățile naționale în dezvoltarea socialistă a fiecărei țări în parte". „Mișcarea comunistă internațională nu se poate baza pe o unitate internațională formală. Socialismul științific, care trebuie să constituie baza unității mișcării comuniste, este prin esența sa internaționalist".

În legătură cu perspectivele luptei pentru democrație și socialism în Austria, Tezele P.C.A. arată că : „Lupta pentru cucerirea socialismului se desfășoară astăzi în partea capitalistă a Europei în cu totul alte condiții decît s-a desfășurat în Rusia și în țările est-europene... Existența comunității statelor socialiste în Europa și forța lor crescîndă au deplasat raportul de forțe între capitalism și socialism, îndeosebi în Europa... In Europa occidentală s-a creat posibilitatea cîștigării unor pături ale populației pînă acum situate departe de socialism, conferindu-se astfel luptei pentru socialism o forță pe care nu a cunoscut-o înainte. Cîștigarea acestor noi pături pentru socialism este legată și de faptul că acestea și-au dat seama de posibilitatea unei transformări sociale fără război civil, iar noi le putem convinge că socialismul nu înseamnă lichidarea democrației, ci garantarea, înnoirea și lărgirea sa. Unele trăsături de bază ale revoluției socialiste sînt pretutindeni aceleași, îndeosebi înlăturarea și deposedarea capitalului monopolist pe plan economic prin naționalizarea pozițiilor economice cheie, iar pe plan politic prin îndepărtarea marelui capital și a reprezentanților săi de la conducerea aparatului de stat. În locul lor apar clasa muncitoare și, aliate cu ea, celelalte pături muncitoare, realizîndu-se principiul că democrația consecventă înseamnă socialism. Lupta pentru socialism, pentru construirea socialismului trebuie să se desfășoare însă în conformitate cu condițiile naționale și istorice ale fiecărei țări în parte".

„Partidul comunist — se arată în Teze — se străduiește să convingă clasa muncitoare și toți oamenii cu vederi progresiste din rîndurile celorlalte pături muncitoare de justețea politicii și țelurilor sale. El este conștient că nu poate reuși acest lucru decît în procesul dificil și îndelungat al luptei de clasă, adică pe baza experiențelor proprii ale poporului muncitor, prin lupta activă pentru interesele clasei muncitoare și ale celorlalte pături muncitoare, prin disputa permanentă cu politica și ideologia capitalismului. Experiența istorică și actuala luptă dintre socialism și capitalism demonstrează că în Europa nu va fi posibil să se lichideze sistemul capitalist și nici să se construiască socialismul dacă partidul comunist nu va reuși să cîștige sprijinul unor părți hotărîtoare ale clasei muncitoare și al unor părți ale celorlalte pături muncitoare. Oricît de mare ar fi această sarcină, nu trebuie ocolită necesitatea îndeplinirii ei".

Itinerar albanez

Flavia Moldoveanu

Tirana. Piața Skanderbeg

Undele domoale ale lacului Ohrid sclipeau feeric în lumina roșiatică a amurgului, ispitindu-ne la un popas. Cum mai aveam, însă, de parcurs pînă la Tirana mai bine de 130 km printre munți, am fost sfătuiți să ne rezervăm plăcerea de a admira peisajul la reîntoarcere. Și, într-adevăr, sfatul pe care ni-l dăduse un bun cunoscător al locurilor se dovedi foarte folositor: în timpul nopții serpentinele abrupte pun la încercare dibăcia celui mai iscusit conducător auto...

Pentru călătorul care pășește pentru prima dată pe meleagurile Albaniei, fiecare regiune constituie, în chip firesc, ceva nou, impresiile și surprizele abundă. Cînd te reîntîlnești însă după un timp cu aceleași locuri, poți să-ți dai mai bine seama de transformările care au avut loc de la o perioadă la alta, „Shkiperia" sau „țara vulturilor" adaugă în fiecare an noi realizări, noi succese în dezvoltarea economiei și culturii, în diferite domenii ale construcției socialiste.

Cum era și firesc, primul și cel mai lung popas l-am făcut în capitala albaneză. Așezată la poalele muntelui Dajti, Tirana te întîmpină cu pitorescul unei arhitecturi străvechi, dar și cu eleganța modernă a noilor cartiere, cu zgomotul tonic al șantierelor sau freamătul viu al celor mai noi bulevarde, largi, străjuite de mimoze sau arbuști decorativi. Cu cei peste 150 de mii de locuitori ai săi, Tirana a devenit astăzi unul din principalele centre industriale și culturale ale țării.

În afara unităților industriale existente, în ultimul timp aici și-au deschis porțile un număr apreciabil de uzine și fabrici, printre care o uzină modernă care produce piese de schimb pentru tractoare, o fabrică pentru brichetarea cărbunelui, combinate pentru industria alimentară, pentru industria materialelor de construcții.

La una din extremitățile marelui bulevard din centrul orașului se înalță, impunătoare, clădirea universității de stat, care anul acesta a împlinit 11 ani de la înființare. Pe băncile diferitelor facultăți s-au pregătit în acești ani peste 7 500 de cadre de specialiști. O bogată activitate științifică se desfășoară și în cadrul celor două institute: de istorie și de lingvistică, precum și la Institutul de folclor.

La Tirana se întretaie drumurile care unesc nordul cu sudul Albaniei. Cîteva din traseele mai importante, incluse în itinerarul nostru, ne-au oferit o imagine mai completă a rezultatelor muncii rodnice a poporului albanez. Din cele relatate de interlocutorii noștri, am reținut faptul că prin amplasarea obiectivelor industriale în diferitele regiuni ale țării s-a urmărit o dezvoltare proporțională a acestora, ținîndu-se în același timp seama și de resursele de materii prime necesare producției.

Cea mai nouă ramură a industriei albaneze este industria chimică. Uzina de îngrășăminte azotoase din orașul Fieri și cea de superfosfați granule de la Lac sînt numai două din realizările în acest domeniu, a căror producție este destinată în cea mai mare parte dezvoltării agriculturii. Numai în cursul acestui an, industria chimică va da agriculturii de 10 ori mai multe îngrășăminte decît în anul 1965.

Așezat în mijlocul cîmpiei Myzeqe, orașul Fieri a devenit în ultimii ani și un puternic centru al industriei extractive și de prelucrare a țițeiului. Noul obiectiv industrial, rafinăria de petrol, este aproape de finisare. Prin punerea sa în funcțiune, cantitatea țițeiului prelucrat va depăși în anul 1970 cu 115—120 la sută pe cea din anul 1965.

Șoseaua șerpuiește domoală printre livezile de pomi fructiferi și plantațiile nesfîrșite de măslini. Arbori seculari, martori ai frămîntărilor din decursul istoriei poporului albanez, alternează cu arbuști tineri, de un verde fraged. Încă o cotitură și în fața noastră se deschide larg perspectiva golfului care adăpostește cel de al doilea port al R. P. Albania, Vlora. Prezența aleilor de palmier, a portocalilor și lămîilor atestă influența hotărîtoare a climei mediteraneene. Mult timp, orașul a fost omis de pe harta economică a Albaniei, ca fiind lipsit de importanță. În ultimii ani însă, despre Vlora, despre perspectivele sale, se vorbește din ce în ce mai des. Combinatul pentru prelucrarea peștelui, ca și noile obiective prevăzute de actualul plan cincinal, uzinele pentru producerea sodei caustice și a sodei calcinate sînt mărturii ale eforturilor depuse de poporul albanez în direcția dezvoltării industriei, a întăririi bazei construcției sale socialiste.

Paralel cu dezvoltarea industriei, agricultura albaneză a cunoscut, de asemenea, o înnoire continuă. Lucrările de irigare, precum și cele de îndiguire a apelor ocupă un loc important în ansamblul eforturilor îndreptate spre o dezvoltare intensivă a agriculturii. Înainte de eliberarea țării, o mare parte a terenurilor arabile erau inutilizabile datorită fie inundațiilor, fie secetei permanente. Astăzi, zona mlaștinoasă a dispărut aproape în întregime de pe harta economică a Albaniei. În același timp, o întinsă rețea de irigație fertilizează 200 000 ha de pămînt arabil, ceea ce înseamnă 90 la sută din șesul secetos albanez. Litoralul Adriaticii, cu un sol fertil, dă astăzi producții sporite de cereale. La aceasta se mai adaugă și faptul că, în prezent, numărul tractoarelor care lucrează în agricultură este de două ori mai mare decît acela din 1960, iar pentru anul 1970 se prevede o creștere cu 44 la sută față de 1965.

Succesele realizate în dezvoltarea diverselor ramuri ale industriei albaneze, creșterea producției industriale, ca și dezvoltarea agriculturii au deschis largi perspective schimbului de mărfuri ale R. P. Albania cu alte țări.

În prezent, R. P. Albania are relații comerciale cu peste 40 de țări din Europa, Asia, Africa și America Latină. Au fost înregistrate modificări substanțiale și în ceea ce privește structura schimbului de mărfuri. Dacă înainte de cel de al doilea război mondial, produsele industrializate aveau o pondere de 4,1 la sută în volumul total al exportului albanez, în prezent, acestea depășesc 52 la sută. Această mișcare neîntreruptă a mărfurilor se efectuează în special prin portul Durres. În fiecare zi ancorele vapoarelor se lasă greoaie în apele Adriaticii. Înainte de eliberare portul avea o singură dană din lemn, care a fost și ea complet distrusă în perioada războiului. Azi, portul Durres are o dană de peste 1 200 m, din care 400 m destinați exclusiv exportului principalelor mărfuri albaneze și înzestrați cu utilaje moderne necesare manipulării mărfurilor.

Nu poți părăsi meleagurile Albaniei fără să vizitezi orașul-muzeu Gjirokaster, cetatea cu zidurile înalte, fortăreață puternică de apărare construită în anul 568, pe timpul domniei împăratului bizantin Iustinian al II-lea. Gjirokaster este un oraș-amfiteatru. De sus, de pe colină, în oricare parte ți-ai întoarce privirea, vezi casele de piatră, cu reflexe de argint în bătaia soarelui, care stau de strajă în jurul cetății, mîndre de bogățiile documentelor istorice și etnografice pe care le păstrează. Fortăreața din trecut nu și-a dezmințit eroismul nici în perioada luptei de eliberare a poporului albanez. În anii grei ai celui de-al doilea război mondial, Gjirokaster a fost un puternic centru al mișcării de eliberare, care a deschis în fața poporului din țara vulturilor noul drum de viață socialistă.

Ne luăm rămas bun de la ospitalierele noastre gazde, ducînd cu noi paternice impresii asupra hărniciei poporului albanez, a eforturilor sale în dezvoltarea construcției socialiste în toate domeniile de activitate.

dosarul marilor afaceri

FIAT
●
CITROËN
●
MICHELIN
●
PIRELLI

André Citroën și Giovanni Agnelli
...întemeietorii

Miliarde pe roți (2)

Gianni Agnelli și François Michelin
...asociații de azi

Nu mai există nici un urmaș al lui André Citroën ?

La drept vorbind, dinastia nu s-a stins. Trăiește un Citroën, al II-lea, Bernard, un om de spirit, fabulist și calamburgiu, colaborator la cel mai puțin conformist dintre ziare, „Le canard enchaîné" (editat și botezat așa, acum 53 de ani, a doua zi după ce a fost suprimat de cenzură ziarul lui Clémanceau, „L'homme libre"). Bernard Citroën nu mai face parte din firmă. A fost scos din caravana supermilionarilor. Nu are nici cel puțin un 2 CV, cel mai ieftin, dar și cel mai urît automobil din lume, cu ajutorul căruia André Citroën I, tatăl lui, a cîștigat multe milioane.

De cîte ori ia metroul de la Operă și coboară la eleganta stație „André Citroën", pentru a se plimba la umbra celor mai mari și mai moderne blocuri de locuințe și birouri din capitala franceză, „les Citroëns", de cîte ori trece pe Quai Javel, sub zidurile reci, cenușii ale uzinelor de automobile, în gîndurile lui Bernard Citroën se stîrnește un val de melancolie și de amintiri ce vin de departe.

În 1919, îndată după sfîrșitul primului război mondial, inginerul politehnician André Citroën, tatăl lui Bernard, s-a înapoiat dintr-o călătorie în Polonia cu un mic angrenaj mecanic, cioplit în lemn de un meșteșugar anonim. Era o piesă simplă, ușor de fabricat, cu ajutorul căreia motorul automobilelor din vremea aceea putea fi produs mai repede și mai ieftin. André Citroën, pasionat al mecanismelor, îmbătat de poezia noutăților tehnice, s-a hotărît să-și asume riscul unei încercări pe scară mare. În anii de război, tatăl lui André, de meserie diamantier, om bogat, proprietarul unei firme cu reputație mai ales în elita pariziană, frămîntat și el de aceleași pasiuni mecanice pe care le transmisese fiului său, întemeiase, în plin Paris, pe Quai Javel, un atelier de fabricat... obuze. Era, de fapt, un lanț de strunguri la care lucrau zi și noapte adolescenți famelici și văduve de război. Producția li se smulgea din mîini, atît de activă era artileria pe frontul de vest. A doua zi după încheierea păcii, marfa aceasta a început a nu se mai căuta. Cei doi Citroën, tatăl și fiul, negăsind alte debușeuri, au hotărît primul să se înapoieze la comerțul cu diamante, iar al doilea să fabrice automobile chiar în atelierul de obuze. După multe peripeții — de rigoare la nașterea unei astfel de uzine — pe cheiul Senei a apărut primul automobil Citroën, în ziua de 4 iunie 1919. Pe capotă, noul vehicul purta un semn, o emblemă care stîrnea mirare : doi V suprapuși și inversați. S-a vorbit mult despre această emblemă, pe care unii cunoscători de heraldică o socoteau copiată dintr-un vechi blazon, alții de pe uniforma militarilor francezi. Semnele de felul acesta, cusute pe mîneca dreaptă a militarilor reangajați, arătau vechimea sub arme sau cam așa ceva. În realitate, cei doi V suprapuși, deveniți una din cele mai vestite mărci de fabrică de pe glob, n-au nici o relație cu uniforma și nici cu blazonul. Ei sînt doar doi din dinții succesivi, în formă de V, ai angrenajului cumpărat de André de la meșterul polonez. În cinstea acelui angrenaj a inventat Citroën marca automobilului. Ideea aceasta — care ar putea fi socotită, la rigoare, un fel de act de recunoștință gratuită față de meșterul anonim din Polonia — a contribuit și ea, dar au contribuit, mai ales, alte împrejurări — comisioane, furnituri cu cîntec, evaziuni fiscale — ca în trei ani proaspătul industriaș să ajungă milionar. Alt factor important al „succesului Citroën" a fost admirația patronului de la Paris pentru Ford, exprimată mai ales prin faptul că a copiat metodele de organizare industrială, tehnica de producție în mare serie, duritatea în relațiile cu furnizorii, paternalismul și gulerele înalte, atît de incomode, ale fabricantului american.

Din 1919 și pînă astăzi, pentru un anumit număr de francezi, Citroën nu mai este o marcă de automobil. A devenit o cocardă. În istoria automobilului european, Citroën se plasează printre fruntași, dar nu vechimea, ci pasiunea pentru progresul tehnic situează pe Citroën la un loc de vîrf. Tocmai această calitate a uzinelor de pe Quai Javel a avut, fără îndoială, ponderea majoră în hotărîrea lui Agnelli-Fiat de a se cupla cu Citroën mai degrabă decît cu Volkswagen sau cu orice altă mare uzină europeană. Laboratoarele Citroën pentru cercetări în domeniul construcției de autovehicule și motoare, în care lucrează aproape o mie de savanți, ingineri și meșteri pasionați, grevează costul de producție al automobilelor de serie cu un procent foarte serios, dar în același timp stîrnesc admirația și invidia altor fabricanți.

Goana după calitate sau, poate, mai bine zis, după originalitate, a fost, de altfel, pîrghia care l-a ridicat, apoi l-a prăbușit pe Citroën. N-a fost mulțumit niciodată cu automobilul pe care-l fabrica. O căutare febrilă l-a îndemnat să-și discrediteze, de mai multe ori, propriile lui modele, în plin succes de vînzare. Cu o publicitate enormă, el lansa un tip nou — nu întotdeauna la fel de reușit. Din această cauză, biografii lui André Citroën înclină să-i laude mai mult pasiunea pentru publicitate decît organizarea uzinelor și promovarea vînzărilor. Un moment caracteristic din cariera lui a fost conferința de presă în care a vestit, în fața ziariștilor destul de sceptici, că vine să-l viziteze Henry Ford ! Se pare că tocmai de la această vizită i s-au tras marile necazuri. Obligat, firește, să întoarcă vizita, Citroën s-a dus și el în Statele Unite. Acolo, un inginer i-a propus un nou sistem mecanic, tracțiunea în față, care nu era propriu-zis o invenție, dar promitea, la prima vedere, un mare viitor. Încrezător în mîna lui bună, amintindu-și desigur de angrenajul în

→

Începutul articolului a apărut în „Lumea" nr. 48.

V pe care-l găsise tot într-o călătorie, Citroën a cumpărat mecanismul, a venit cu el la Paris, apoi a lansat, după investiții uriașe, automobilul „Traction-avant", în care-și punea cele mai mari speranțe și cu ajutorul căruia a dat faliment. Au fost zadarnice toate campaniile de reclamă. Publicul parizian, încîntat de iluminațiile „Citroën" din Place de la Concorde, și de cele 125 000 de becuri electrice care caligrafiau pe turnul Eiffel, de sus pînă jos în litere imense, numele lui Citroën, era dispus să accepte orice noutate ieșită din uzinele de pe Quai Javel. Taxiurile din Paris erau, aproape toate, Citroën. Pe șoselele Franței circulau autocarele turistice „Citroën". În 1926, André organizează cea dintîi mare croazieră automobilistică din lume, „croaziera neagră", cu autoturismul „Citroën" în lungul Africii. În 1931 lansează „croaziera galbenă" și caravana mașinilor sale, condusă de un as al volanului, Georges-Marie Haardt, parcurge drumul de la Beirut pînă la Pekin.

Dar, în timp ce vechile modele realizau aceste performanțe nemaipomenite, nici unul din noile automobile traction-avant n-a reușit să umble mai mult de 2—3000 de kilometri. Mecanismele, articulațiile, casetele, șuruburile, greșit imaginate de la locul lor de naștere, se pulverizau. Vînzarea a fost frînată brusc, iar uzinele Citroën au derapat.

În decembrie 1934, falimentul a devenit inevitabil. Cel mai înverșunat creditor era, bineînțeles, chiar omul care cîștigase mai multe milioane de pe urma automobilelor Citroën : Edouard Michelin, fabricantul vestitelor pneuri cu același nume.

La starea șoselelor din vremea aceea ne putem închipui că Michelin nu reușea să vîndă atîtea pneuri cîte i se cereau. Întreaga, imensa lui avere se datora unui fapt atît de simplu încît pare de necrezut : o minge de gumă, umflată cu aer. André Michelin, tatăl lui Edouard, este inventatorul acestei stupidități de geniu. Aer — curat — introdus într-o sferă de cauciuc, prin felurite metode de injecție. Iată secretul primelor lui milioane. Al doilea secret a fost injectarea aerului în cauciucul masiv care îmbrăca roțile trăsurilor de lux din a doua jumătate a veacului trecut. Numai că lansarea acestei invenții n-a fost ușoară de loc. Familia Michelin a început, în anul 1888, prin a echipa cu „pneuri demontabile" roțile de bicicletă. Efectul a fost bun, dar nu senzațional. În ajutorul pneurilor a venit, însă, automobilul. Apariția lui, ca un triumf al tehnicii secolului, a îmbătat mințile tuturor inventatorilor, de la muzicanții care născoceau trompete cu triluri și sirene pe trei tonuri, pînă la chimiștii ale căror lămpi cu carbid țineau loc de faruri. Michelin — tatăl și fiul — atrași în vîrtej, s-au hotărît să îmbrace roțile de automobil cu pneuri și au reușit mai presus de propriile lor speranțe. În 1895 ei au organizat pe traseul Paris-Bordeaux prima cursă de autotrăsuri (nu se numeau, încă, auto-mobile) dotate cu cauciucuri pneumatizate. O mare majoritate de anvelope a plesnit pe drum. Publicul s-a amuzat cum nu se putea mai bine pe socoteala șoferilor rămași în pană de aer. Totuși, pneurile au intrat pe piață. Curînd, au trecut oceanul, au făcut o carieră fulgerătoare în America și Michelin, instalat într-o fabrică închiriată la New Brunswick, în statul New York, a devenit „asul pneurilor, pneul asilor".

De atunci, afacerea a mers din ce în ce mai repede, iar familia Michelin, înscrisă pe primele locuri din rangul celor două sute de familii bogate, a devenit un clan. În 1931, inventatorul mingii cu aer, André Michelin, a murit lăsînd treburile în grija lui Edouard, adevăratul Michelin I al anvelopelor, om de o duritate extremă în afaceri. Taciturn, sobru, indescifrabil și zgîrcit la culme. Și-a stăpînit singur afacerile, împingînd pînă la limită tipul de patron absolut, pentru care uzina este un sistem mecanic durabil, iar oamenii niște unelte perisabile. Singura lui „greșeală" a fost pofta de a avea și o fabrică de automobile. Pornea de la ideea că nu automobilul duce pneurile, ci pneurile duc automobilul. Urmărind această idee, a obținut, cu aerul că este dezinteresat, pe calea împrumuturilor cu dobîndă mică, pachete tot mai mari de acțiuni ale uzinelor Citroën.

Ajuns la bătrînețe, miliardar și mizantrop, Edouard Michelin tocmai se pregătea să predea fiului său, Pierre, numeroasele chei de la casele de bani, cînd a aflat că Citroën nu-și mai putea plăti polițele. N-a ezitat nici o clipă. A refuzat orice tranzacție. Nici o emoție — nici o fisură prin care să pătrundă în sufletul lui un biet sentiment omenesc. O mușcătură de rechin și uzina lui Citroën a intrat în stomacul lui Michelin. În ziua cînd a fost declarat falimentul, Edouard și Pierre Michelin s-au dus amîndoi la fabrica de pe Quai Javel și l-au dat afară din birou pe André Citroën. După numai șase luni, la 3 iulie 1935, primul mare fabricant francez de automobile în serie a murit de inimă rea.

Înainte de a putea să-și dea bine prada, Edouard Michelin moare și el, în iunie 1940, la sediul uzinelor sale de la Clermont-Ferrand. Pe marele jilț din care prezida festinul familiei Michelin, se așează fiul lui, Pierre Michelin, al II-lea din dinastia pneurilor. Se pare că era unul din acei succesori discreți, lipsiți de strălucire, apți să conserve patrimoniul, fără să-l compromită. În dreapta lui creștea, însă, Michelin al III-lea, François, fiul lui Pierre, născut în 1926, ales de bunicul Edouard ca adevăratul urmaș pe tronul familiei, încă de cînd avea 12 ani și o extraordinară memorie matematică. În vacanțe, François Michelin se ducea la stațiunile estivale din sud și la stațiunile hivernale din Alpi, unde întîlnea singurii copii cu care îi era îngăduit să se joace : băieții domnului Agnelli, de la Torino, băieții și fetele domnilor Rotschild de la băncile cu același nume, copiii cu nume mai puțin cunoscute, dar nu mai puțin eficace, ai domnilor Lazard, Warburg, Lambert, stăpînii marilor bănci din Franța, Anglia, Belgia, toți dintr-o castă ermetic închisă, riguros ostilă relațiilor morganatice. Copiii de atunci sînt oamenii de azi, aceiași care vor încheia aproape în aceleași locuri, după treizeci de ani, tranzacțiile secrete și vor trece dintr-un buzunar într-altul, dintr-o bancă într-alta, uzine gigantice. Ei vor oficia, în fapt, căsătoria Citroën-Fiat, în marginea și chiar pe dedesubtul comunicărilor oficiale.

Devenind patronii uzinelor Citroën, domnii din clanul Michelin (sînt, acum, aproape o mie de strănepoți ai pneurilor, toți angajați în afacere) nu au dovedit, în materie de automobile, forța care-i dusese în vîrful industriei de anvelope. Omul lor pe Quai Javel era Pierre Bercot, un administrator foarte prevăzător, în a cărui servietă se găseau acțiunile de la Citroën și de la Michelin. Bercot dirijează și azi uzina de automobile, dar niciodată nu a reușit să dea acestei întreprinderi strălucirea din prima ei generație. De fapt, clanul Michelin l-a lăsat pe Bercot să se descurce singur, sugerîndu-i, așa cum știu să „sugereze" patronii, o politică industrială exact contrarie aceleia pe care o dusese André Citroën. Întemeietorul fabricii schimba mereu modelele, în căutarea unuia mai bun Bercot, dimpotrivă, le-a păstrat neschimbate, în căutarea unui preț de producție mai scăzut. Și în timp ce fabrica de automobile se îmbolnăvea de o inevitabilă uzură morală care-i anemia puterea financiară, uriașul Michelin „Bibendum" continua să prospere. Firma de familie de la Clermont-Ferrand, în care 4 din 7 membri ai consiliului de administrație se numesc Michelin, nu le mai ajungea. François, credincios condiției sale de mare capitalist, interesat în afaceri pe deasupra frontierelor, și-a instalat reședința la Basel. Din acest centru elvețian al marilor bănci de afaceri era mai ușor să supravegheze bunul mers și, în orice caz, încasările nu numai ale uzinei din Franța, ci și ale surorilor ei : Michelina Italiana, Michelin Tyre Limited din Anglia, Irlanda și Nigeria, Michelin de Espana, Michelin van Nederland, Michelin Reifenwerke Aktien Gesellschaft von Karlsruhe, și, pentru a reveni cel puțin la limba franceză, Société Anonime Belge de Pneumatiques Michelin. Este, desigur, mult, dar nu de-ajuns. Pentru a putea menține linia de plutire pe valurile agitate ale burselor, societățile capitaliste sînt obligate să absoarbă mereu afaceri noi, să-și lărgească posibilitățile de contact cu piața și, în cele din urmă, să înainteze pe calea, inexorabilă, a concentrării monopoliste. În această privință, catalogul afacerilor grupate în holdingul Michelin de la Basel este interminabil. Fabrici de cauciuc sintetic, plantații de cauciuc natural, uzine textile, uzine chimice, uzine de fibre sintetice și de materiale plastice, societăți de asigurare, societăți de construcții, asociații imobiliare, agenții de turism, toate sînt proprietatea societății financiare Michelin. Cele mai multe din ele sînt peste măsură de rentabile însă în registrele holdingului, firmă de evidență, fără obligația legală de a-și publica beneficiile, această galaxie de firme, fabrici și mari proprietăți este înscrisă, global, într-un singur post contabil, în valoare de 2 (doi) franci. Unica firmă care nu intră în holding, dintr-un fel de vanitate a clanului, pentru păstrarea tradiției, este editura vestitului Ghid Michelin. Lansat de bunicul Edouard, acest ghid, născut o dată cu secolul nostru, este dovada pertinentă a faptului că Michelin avea simțul publicității. El a înțeles că pentru a vinde mai multe pneuri trebuia să existe mai multe automobile, iar șoferii să înghită mai mulți kilometri. Spre a-i stimula, Michelin le-a tipărit un ghid cu hărți clare, pe care se puteau vedea toate șoselele, mai mult sau mai puțin pietruite și chiar drumurile vicinale, avantaj apreciabil față de ghidurile din zilele noastre. A indicat locurile pitorești, monumentele turistice, vechile castele și hanurile cu vin bun (era altă reglementare a circulației). În sfîrșit, a instalat de-a lungul șoselelor primele panouri de semnalizare rutieră modernă, avînd grijă să deseneze, pe fiecare, silueta devenită legendară a lui „Bibendum". Însăși această emblemă este o publicitate-șoc, tipul mărcii de fabrică, aleasă pentru a promova vînzarea mărfii. Originea lui „Bib" este discutată. André Michelin afirmă că el l-ar fi creat, inspirat de silueta unui personaj pe care l-a văzut într-o berărie din München. Edouard Michelin susține că ideea esle a lui și că i-ar fi venit văzînd o stivă de pneuri vechi, în curtea fabricii. Oricum, chiar dacă ar fi, în realitate, numai opera unui modest agent de publicitate, cum se întîmplă de obicei, „Bibendum Michelin" a devenit metafora celui mai mare grup producător de anvelope din Europa occidentală, al cincilea din lumea capitalistă, situat cu puțin după trusturile americane Goodyear, Firestone, U.S. Rubber și Goodrich și înaintea europenilor Pirelli (Italia), Dunlop (Anglia) și Continental (Germania occidentală).

Forțînd puțin noțiunea matematică a egalității unor grupuri, se poate spune spre o înțelegere mai amplă a situației, că afacerea Citroën-Fiat este, deopotrivă, o afacere Michelin-Pi-

relli. De optzeci de ani, cele două familii de fabricanți se întâlnesc, în același domeniu. Giovani Battista Pirelli (1848—1932) avea un mic atelier de bandaje de cauciuc pentru roți, înființat în 1872, pe malul lacului Como. În 1884 a renunțat la bandaje, pentru a face cabluri electrice. În 1899 a aflat de invenția lui Michelin din Franța și a început și el să bage aer, subalpin, în anvelopele de cauciuc. După trei ani de succes italian, a deschis o fabrică în Spania. După treizeci de ani, fiii săi, Piero și Alberto, au înființat un holding, care printr-o explicabilă coincidență și-a stabilit sediul la Basel și s-a intitulat nu pe limba italiană ci pe cea franceză „Société Internationale Pirelli de Bâle". De aici, cei doi frați, unul inginer, altul diplomat de carieră, veghează asupra uzinelor Pirelli din Anglia, Turcia, Brazilia, Statele Unite, Africa de sud și Australia, precum și — probabil în ore suplimentare — asupra lanțului de uzine furnizoare și firme accesorii de cauciuc sintetic, textile, celuloză, hîrtie, cabluri electrice, centrale telefonice, sisteme electronice, jucării mecanice, supe concentrate și bomboane de ciocolată. N-au stat niciodată la gînduri cînd a fost vorba să-și lărgească spațiul de contact cu piața, după cum n-au ezitat să arunce imediat peste bord orice firmă ale cărei produse începeau să fie mai puțin cerute, credincioși devizei lor „vinde mult, ca să produci mult". Pirelli nu are emblemă, afară doar de felul cum e caligrafiat numele familiei, detaliu care ar putea să intereseze pe amatorii de psihanaliză : litera inițială, P, are bucla prelungită deasupra tuturor celorlalte litere ale numelui, ca un fel de trompă, protectoare și lacomă, gata să absoarbă, să înghită tot ce-i vine în față.

De 80 de ani, cei doi uriași ai anvelopelor se preocupă în aparență fiecare de treburile lui, fără să se calce pe picioare. Totuși, o privire în curtea vecinului nu strică. În momentul cînd Michelin s-a interesat de uzina lui Citroën, pentru a da pneurilor sale un debușeu sigur și exclusiv, Pirelli s-a îndreptat către Fiat, cu aceleași intenții. A vrut, să inverseze la repezeală, ideea că rechinul cel mare înghite pe cel mic, dar operația n-a reușit cu marea uzină de la Torino, administrată de mîna de fier a lui Agnelli. A obținut doar o participare, îndeajuns de importantă, pentru a-i da dreptul să fie azi de față atît la semnarea documentelor publice în afacerea Fiat-Citroën, cît și la dozarea intereselor, mai puțin publice, între François Michelin și Giovanni Agnelli.

■

S-a vorbit, în ultima vreme, de atîtea imperii financiare și industriale încît termenul, scos din limitele istoriei și geografiei politice, a început să-și uzeze teribila lui semnificație. Cu toate acestea, pentru a defini uzinele și afacerile lor de la Torino, din Piemont, din Italia, din Europa apuseană, din alte două continente, de pe sol, de pe ape și din aer, expresia adecvată rămîne imperiul Fiat, sau și mai aproape de adevăr, imperiul Agnelli. Cele două nume coincid, se suprapun. Fiat este scris, pronunțat, văzut de milioane de oameni. Agnelli este intim, mai enigmatic, acordat inițiaților, ca o taină. Toată lumea știe că Fiat nu e un nume, ci suma celor patru inițiale din firmă : Fabrica Italiana Automobili Torino. Acest nume, destinat să parcurgă miliarde de kilometri pe toate meridianele și paralelele planetei, a fost ales de locotenentul Giovanni Agnelli în anul 1899, cînd a înființat primul atelier de automobile din Italia. Născut în 1866 la Villar Perosa, în Piemont, Agnelli a crezut, la 20 de ani, că vocația lui este arma cavaleriei. Înalt, chipeș, cu mustața respectivă, era cavaleristul ideal. După zece ani de călărie, Giovanni a fost contaminat de febra automobilului. În timpul acela, vehiculul cu autotracțiune nici nu-și găsise numele definitiv. I se zicea, după criterii bizare : motorfly, diamote, automotive, autometon, mocole, oleo locomotive, motorig, bolvite, locomotive car, autobaine, autokenetic, paramount și electrobat.

Agnelli are meritul de a fi optat pentru apelativul „automobil" și de a fi creat, aproape involuntar, marca de fabrică FIAT. Cît despre primele lui vehicule, povestea este mai complicată, ține deopotrivă, de comedie și de dramă. Ostenit de cavalcade, Agnelli a convins un mic grup de prieteni să se intereseze de construcția automobilului. Cu ajutorul unei ordonanțe, ei și-au procurat, pe căi nu prea clare, un motor cu ardere internă, construit de germanul Daimler. L-au așezat pe o masă de lemn, într-un șopron, l-au privit și se pare că n-au înțeles nimic din el. Un camarad de oaste al lui Agnelli și-a luat inima în dinți, a turnat benzină în carburator, a scăpărat un amnar, i-a dat foc și motorul a făcut imediat explozie, pulverizînd masa, casa și un omoplat al temerarului cavalerist. Luni de zile, pînă și-a vindecat prietenul, Agnelli a stat în cumpănă. Apoi, pasiunea și nevoia de bani l-au hotărît. Și-a procurat un motor nou, l-a demontat, l-a însurubat la loc, a construit un șasiu la întîmplare și o caroserie de pomină. În toamna anului 1899, pe un drum acoperit cu frunze ruginii, aglomerat de turme de oi, agrementat cu hopuri și bolovani, Giovanni Agnelli a străbătut primele sute de metri cu rodul închipuirii sale, întîiul Fiat.

De aici înainte, istoria acestor uzine nu este nici mai bună nici mai rea decît a celorlalte. În primul an de existență a făcut vreo 6 automobile. Acum, fabrică 6 000 pe zi. A început cu o ordonanță, un marchiz și un cavalerist rănit. Azi, în uzinele din Torino și anexele sale directe lucrează 150 000 de muncitori, iar în rețeaua de afaceri controlate de concernul Fiat, peste un milion de salariați. Așa cum avea să facă, puțin mai pe urmă, André Citroën, Agnelli și-a luat drept model pe americanul Ford, devenit prototipul industriașului de produse în serie mare. Găsind în Piemontul acelor ani mînă de lucru ieftină și muncitori pricepuți, apți să surprindă repede secretele uzinajului și să inventeze procedee noi, el a profitat fără scrupule de toate circumstanțele acestea pentru a-și împinge domeniul industrial pînă la proporții imperiale. Succesul l-a și îmbătat. În 1923, s-a lăsat numit de Mussolini senator, apoi s-a văzut proclamat „cavaler al muncii". Influențat de paternalismul fordist, a înființat orășelul Fiat, școlile proprii de lucrători și șoferi, centre sanitare, cantine și imense crescătorii de iepuri de casă, pe care-i servea lucrătorilor la dejun, în meniu fix, supă și rasol, contra cost.

Supus legilor obiective ale dezvoltării industriale la scară mare, Agnelli a trebuit să-și extindă, mereu, gama de produse și rețeaua de vînzare, încercînd să-și formeze o autarhie. În localitatea lui natală a construit o fabrică de rulmenți, R.I.V., astăzi asociată cu rulmenții suedezi S.K.F. A înghițit, cu poftă și regularitate, pe toți furnizorii mari și mici, cu care a avut de-a face, asigurîndu-i că nu se vor simți nicăieri mai bine decît în stomacul balenei. A înființat uzine în alte țări, a lansat pe piață atît de multe automobile, încît vrînd să le asigure contra accidentelor și furturilor, a creat propria lui societate de asigurare, S.A.I., a treia din Italia ca importanță. Din aproape în aproape, a ajuns, în a treia generație, să patroneze pivnițele de vermut Cinzano, lanțul de hoteluri „Ambacciatori" — cu care ne-am întîlnit la începutul acestor rînduri — și marile magazine generale „Rinascente", presărate cu zecile dacă nu cumva cu sutele, pe suprafața Italiei și care vînd absolut toate mărfurile posibile, afară de automobile.

Către sfîrșitul vieții, cavalerul (nu cavaleristul) Giovanni Agnelli a trebuit să plătească scump prietenia cu Mussolini. Uzinele de la Torino, consacrate în măsură largă producției de război, au fost bombardate cu predilecție și avariate greu. Se părea că reconstruirea lor nici nu ar mai fi fost posibilă. În decembrie 1945, cînd a încetat din viață, Agnelli era un om înfrînt. Supraviețuise morții violente a lui Mussolini. În jurul lui se frămînta o lume tînără, pe care nu mai putea să o înțeleagă. Uzinele erau paralizate, sub grămezi de ruine. Fata și fiul lui, foștii moștenitori prezumtivi ai imperiului carbonizat, morți și ei, amîndoi în accidente de avion. Numele era dus mai departe de doi nepoți, un tînăr ofițer, Giovanni, născut în 1921 și un copil, Umberto, născut în 1934. A urmat o perioadă cam obscură, un interval de 3—4 ani în cursul cărora interesele politice s-au întîlnit la un moment dat cu cele bancare și uzinele Fiat au început a fi reconstruite, echipate cu utilaje moderne și redate producției. În fruntea statului major de ingineri care lucrau pentru reanimarea gigantului industrial se afla un jurist, profesorul Vittorio Valetta. Numele lui este gravat pe frontispiciul actualelor uzine Fiat. Timp de 22 de ani, Valetta a contribuit la reconstrucția și relansarea concernului, ridicînd Fiatul pînă la primul loc în producția europeană de autovehicule și continuînd acțiunea extensivă, tentaculară, de acaparare a tuturor uzinelor producătoare de accesorii. În august 1967, la cîteva zile după ce întocmise un raport prin care arăta că ritmul de creștere a uzinelor torineze nu va putea fi menținut decît prin fuziunea cu alt mare producător de automobile europene (Volkswagen sau Citroën), Valetta a încetat din viață, subit.

Moștenitorii averii Fiat, cei doi nepoți, Giovanni și Umberto, se aflau, ca de obicei, în vacanță pe o plajă exotică din Hawai. A trebuit să intre în acțiune întregul sistem de telecomunicații al marinei și aviației americane pentru a-i găsi în costume de baie și a-i aduce la funeraliile naționale organizate de guvernul italian pentru Valetta. Nimeni, nici măcar ziarul „Stampa", proprietatea familiei Agnelli, nu îndrăznea să fie optimist în privința succesiunii. Giovanni, mai familiar Gianni Agnelli (46 de ani), se bucura, cum se zice uneori, de o excepțională reputație mondenă — dar experiență în afaceri industriale nu părea să aibă. Soția lui se numără printre cele zece femei considerate cele mai elegante din lume. Într-unul din palatele lui se găsește cea mai scumpă colecție de artă din Italia. Dar pasiunea lui cea mai mare este și rămîne echipa de fotbal Juventus, din Torino. Al doilea moștenitor Agnelli, Umberto (34 de ani) lucrează la reprezentanța Fiat din Paris. El nu poate suporta automobilul și își face cursele pe scuter. Totuși, acești doi frați Agnelli, supranumiți de revistele ilustrate cei doi „play-boy Fiat", instalați abia de un an la conducerea uzinei, au încheiat acordul cu Citroën, se pregătesc să întemeieze un holding special la Basel, să înfrîngă necruțătoarea concurență americană în Europa și să o sfideze chiar la ea acasă. În cîțiva ani, — a declarat Gianni Agnelli, după acordul cu François Michelin — concentrarea industriei de automobile va fi inevitabilă. În concepția lui, lumea afacerilor de familie își va împărți producția capitalistă de automobile în numai șase felii : trei peste Atlantic — General Motors, Ford, Chrysler — și alte trei, mai puțin bine precizate, dar, în orice caz, cu Fiat în frunte, pe restul drumurilor carosabile ale lumii occidentale.

Mircea GRIGORESCU

„Am plătit mai mulți bani unor asasini decît oricare alt reporter din istorie", declară scriitorul american William Bradford Huie. Prin această metodă, coroborată cu o minuțioasă explorare a tuturor pistelor și indiciilor, William Bradford Huie a izbutit să reconstituie crime care au zguduit conștiința poporului american. Cărțile sale „Pilotul de la Hiroșima", „Execuția soldatului Slovik" și, mai ales, reportajul scris pentru revista „Look" în legătură cu asasinarea tînărului Emmet Till de către membri ai Ku-Klux-Klan-ului, au stîrnit un interes considerabil. În ultimii ani și-a consacrat întreaga activitate luptei populației de culoare pentru drepturile civile. Întrucît l-a cunoscut și l-a admirat în mod deosebit pe laureatul premiului Nobel pentru pace, dr. Martin Luther King, s-a decis să elucideze împrejurările și motivele uciderii acestuia. Pentru început l-a convins, contra sumei de 30 000 de dolari, pe James Earl Ray, acuzat de asasinat, să-i relateze în scris toate faptele semnificative legate de crimă. A pornit apoi pe urma ciudatelor peregrinări ale lui Ray după evadarea sa din închisoare, verificîndu-i toate afirmațiile. Rezultatul: textul pe care-l reproducem alăturat cu începere de la numărul de față. Va descoperi oare Huie și de data aceasta întregul adevăr?

povestea unui complot

Cum și de ce a fost ucis MARTIN LUTHER KING

William Bradford Huie (dreapta) și Arthur Hannes, primul avocat al lui Ray

De la celula sa din închisoarea din Memphis, Tennessee, James Earl Ray, omul acuzat de asasinarea lui Martin Luther King, îmi scrie: *În aprilie 1967 mă aflam de șapte ani în penitenciarul statului Missouri, la Jefferson City. În tot acest timp, frații mei, Jerry și John, m-au vizitat cam o dată la opt luni, atunci cînd nu se aflau și ei în închisoare și se puteau deplasa. Au fost singurii mei vizitatori. Nu am fost niciodată pe punctul de a mă căsători. Nici o femeie nu m-a găsit interesant. Aveam 39 de ani și viața mea fusese un ocean de nenorociri: cea mai mare parte a vieții am petrecut-o în închisoare. Dar, în ciuda tuturor delictelor mele, un lucru mă consola: nu am făcut niciodată vreun rău cuiva. Nu am molestat niciodată copii și nu am rănit niciodată cu revolverul victimele furturilor mele.*

În închisoare lucram în bucătărie. Uneori, în timpul liber, jucam cărți sau zaruri. Citeam romane polițiste, revistele „True" și „Argosy", precum și cărți care te învățau cum să ai succes în viață. Dar, mai presus de toate, studiam modalitățile de evadare și, după evadare, de a strînge bani și a-mi procura documentele necesare.

La 23 aprilie 1967 eram gata să fac o nouă tentativă de evadare. Nu aveam nimic de pierdut. Îmi mai rămîneau 18 ani de petrecut în închisoare și afară nu aveam pe nimeni care să mă ajute. În închisoare nu puteam spera nici măcar la o recompensă pentru „bună comportare". Cred că m-am „comportat" întotdeauna foarte bine în închisoare. Deoarece nu fumam, vindeam deținuților rația mea de țigări și ascundeam banii în pantofi. Încercam însă mereu să evadez; și aceasta, pentru autoritățile din închisori nu constituie o „bună comportare". Singurul rezultat obținut a fost că mi-am prelungit șederea în închisoare. Oricît de scurtă ar fi fost prima condamnare, atîta timp cît voi încerca să evadez nu voi putea niciodată ieși pe cale legală. Încercasem pînă atunci să evadez de trei ori, dar fără succes. Eram în așteptarea procesului pentru tentativa de evadare și de-abia de curînd părăsisem celula de izolare. Directorul mi-a explicat la ce mă puteam aștepta dacă voi fi surprins că încerc din nou. Totuși, de data aceasta, trebuia neapărat să încerc! Și o dată evadat trebuia să-mi folosesc puțin creierul ca să nu mai fiu prins din nou.

James Earl Ray îmi scrie pentru că, după arestarea sa la Londra, s-a angajat să-mi spună ceea ce știe. Prin reprezentanții săi legali, i-am pus întrebări scrise la care mi-a răspuns mai întîi oral și în mod precaut, prin intermediul acelorași avocați, apoi direct, în scris. Reproducînd cuvintele lui Ray, am corectat ici și colo greșelile gramaticale și ortografice. Dar Ray se exprimă întotdeauna cu claritate. În celula sa se găsește o masă pe care el, luminat de un bec care nu se stinge niciodată și supravegheat continuu de o cameră de televiziune și de agenți de pază, redactează răspunsurile cu ajutorul dicționarului pe care mi l-a cerut.

Născut în 1928, în regiunea rurală mizeră din sud-vestul statului Illinois, a fost un tînăr nefericit, înfometat și rebel. În 1946, părăsind gimnaziul, s-a înrolat în armată, cu o lună înainte de a fi împlinit 18 ani. El spune: *Mai întîi m-au angajat timp de doi ani în poliția militară unde m-am simțit foarte bine. Mă distra foarte mult să patrulez cu mașina la Bremerhaven (Germania). Cînd m-au transferat în infanterie, am hotărît să dispar. Pentru a pleca, exista un singur sistem: să te porți astfel încît să fii acuzat de comportare proastă și să fii concediat. Am făcut-o și am plecat.*

După ce a părăsit și armata, Ray și-a început cariera cu un furt soldat cu o pedeapsă cu închisoarea la Los Angeles în 1949. Apoi, în închisoare, s-a instruit. Cartea pe care o apreciază cel mai mult și pe care mi-o citează adesea este „Psihocibernetica" de Maxwell Maltz, un specialist în chirurgie plastică. Autorul scrie că, atunci cînd un om își schimbă fața, se schimbă și viitorul lui. Și cînd se schimbă imaginea fizică se schimbă și personalitatea și comportarea.

Relatarea evadării lui Ray din penitenciarul de la Jefferson City continuă: *Era 23 aprilie 1967, o zi de duminică. Eram de serviciu de la orele 11 la 19 în camera unde se cocea pîinea și eram autorizat să mănînc în bucătărie. La 8, cînd am sosit pentru micul dejun, am luat cu mine, într-un săculeț, 20 de bucăți de zahăr cubic, un pieptene, un aparat de ras cu cîteva lame, o bucată de oglindă, săpun și un radio cu tranzistori. Săculețul nu a atras atenția nimănui; personalul bucătăriei este autorizat să se spele și să se bărbierească în toaleta bucătăriei. Am luat un dejun consistent, mîncînd 5 sau 6 ouă, știind că, pentru cîtăva vreme, aceasta va fi ultima mea masă. Apoi m-am dus în camera pentru pîine, unde ascunsesem o cămașă albă și o pereche de pantaloni verzi de deținut, vopsiți în negru cu cerneală de stilou. Mi i-am îmbrăcat și deasupra am pus pantalonii și o cămașă de deținut. Am pus lucrurile din săculeț în buzunarele surtucului și săculețul sub cele două cămăși. Am luat ascensorul, am coborît la parter și am ieșit pe platforma de încărcare a alimentelor.*

În bucătărie, pentru a lua vasele, bucătarii folosesc un cîrlig cu o lungime de 1,20 m. Țineam în mînă un astfel de cîrlig. Am rămas pe platformă pentru a urmări paznicul din turn. Îi studiasem mișcările. Fiecare se comportă într-un anumit fel. Unii ațipesc, dar trebuie să facă un apel de control la fiecare sfert de oră. Dacă voiam să acționez, deci, trebuia să mă deplasez imediat după apelul său. Am așteptat ca paznicul să facă apelul, apoi, observînd că începe să moțăie, am parcurs în goană cei 22 de metri care mă despărțeau de zid.

Zidul are o înălțime de 7 metri. La un anumit punct este străbătut de o galerie pentru camioane, și aici există o țeavă de apă de circa 1,80 m. M-am suit în picioare pe țeavă și, cu ajutorul cîrligului, m-am avîntat pînă sus. Apoi, am trecut peste zid și m-am lăsat să cad de cealaltă parte.

Bradford HUIE

(Va urma)

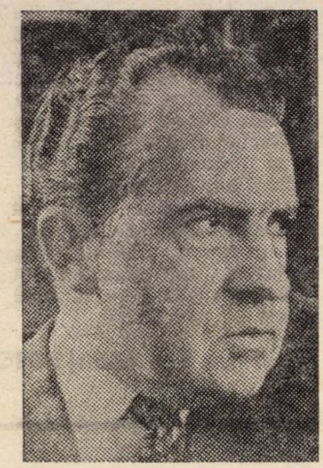

U.S. News & World Report

PRIMUL INTERVIU ACORDAT DE PREŞEDINTELE ALES

— Domnule Nixon, după părerea dv., ce au hotărît alegătorii la ultimul scrutin ?

— Cred că — în modul cel mai scurt şi cel mai exact — se poate spune că poporul american doreşte o lume de pace şi o orînduire calmă şi progresistă în ţară, în cadrul căreia fiecare cetăţean să aibă maximum de posibilităţi de a-şi realiza ţelurile în libertate.

Părerea mea este că poporul american aşteaptă cu nerăbdare ca noua Administraţie să găsească o cale de a pune capăt războiului din Vietnam pe o bază onorabilă şi ca noi să reuşim să facem neîntîrziat acest lucru, sau cel puţin să stabilim o perspectivă sigură în acest sens. Sentimentul lipsei de ţel, dezamăgirea şi lipsa unui obiectiv general acceptat faţă de Vietnam explică, după părerea mea, în cea mai mare parte, neliniştea marelui public în legătură cu această problemă.

Apoi, poporul doreşte cel mai mult un nou sentiment al obiectivului şi direcţiei — o siguranţă combinată cu certitudinea că guvernul spune totdeauna adevărul.

Pe plan intern, oriunde am călătorit în Statele Unite de la începerea alegerilor preliminare în februarie trecut, am constatat o adîncă îngrijorare în legătură cu dezordinea din societatea noastră şi, din nou, cu lipsa vizibilă a unei mîini sigure la cîrma corăbiei statului nostru care să facă faţă acestei crize.

Faţă de dorinţa opiniei publice de reinstaurare a stabilităţii în societatea noastră, este nevoie de hotărîrea fermă a conducătorilor naţionali de a pune capăt ilegalităţii larg răspîndite.

Există, de asemenea, o năzuinţă pe care am constatat-o pe plan naţional spre restabilirea unei administraţii raţionale, prudente şi econoame, astfel încît naţiunea să poată scăpa de marile dificultăţi provocate de inflaţie şi de scăderea valorii monedei noastre.

În ansamblu — indiferent dacă problemele noastre sînt, în primul rînd, internaţionale, economice sau privesc instaurarea ordinii în condiţii de justiţie în societatea americană pentru orice cetăţean particular — sînt încredinţat că poporul nostru în mod colectiv doreşte restabilirea încrederii. O nouă Administraţie care va restabili această încredere va constata, probabil, cu timpul, că multe agitaţii şi patimi de azi vor dispărea sau cel puţin se vor reduce.

Aceasta este speranţa şi angajamentul meu.

— Există oare un lucru anumit pe care poporul îl doreşte din partea unui nou preşedinte ? Ordine publică ? Frînarea creşterii preţurilor ? Încetarea războiului ?

— În răspunsul meu la întrebarea anterioară m-am referit implicit şi la aceasta. Sînt de părere că poporul american ar spune un „da" răsunător la fiecare din întrebările formulate — anume că doreşte restabilirea ordinii publice ; doreşte frînarea rapidă a inflaţiei ; doreşte să se pună capăt războiului.

Dar mai presus chiar de aceste probleme urgente, consider, aşa cum am subliniat, că naţiunea aspiră la o conducere demnă de încredere, sigură, care să aibă capacitatea de a reunifica ţara şi de a stabili priorităţi sănătoase astfel încît principalele noastre energii să fie îndreptate spre sarcinile cele mai presante. În felul acesta vom putea realiza progrese durabile. Sînt ferm convins că această dorinţă a poporului american depăşeşte orice problemă luată în parte.

— A sosit oare timpul ca Statele Unite să acorde mai multă atenţie problemelor interne şi ceva mai puţină atenţie problemelor internaţionale ?

— Aş sublinia că, în ultima vreme, am avut prea mult tendinţa de a izola diferite probleme naţionale şi am încercat să căutăm soluţii pentru ele ca şi cum ar fi separate de celelalte probleme importante. Mi-am dat seama cu multă vreme în urmă că la nivelul cel mai înalt al guvernului nostru problemele noastre naţionale cele mai serioase se contopesc — nici una nu poate fi tratată independent de celelalte.

De pildă, agitaţia şi violenţa din ţara noastră au dăunat Americii pe plan mondial, iar dezamăgirile suferite de noi în legătură cu războiul din Vietnam au agravat problemele interne practic în toate domeniile semnificative.

De aceea, oricît ar putea să pară de simplist, sînt de părere că ar fi o greşeală serioasă să încercăm să tratăm problemele noastre interne ca şi cum nu ar fi legate de preocupările noastre externe, sau viceversa.

— Care este cea mai importantă sarcină internă ?

— Cele mai importante sarcini interne ale noastre sînt : (1) restabilirea încrederii depline în competenţa şi integritatea guvernului central şi (2) stabilirea unor priorităţi rezonabile pe care naţiunea să le recunoască drept indispensabile pentru America.

Încrederea este indispensabilă pentru o bună guvernare într-o republică. Iar stabilirea priorităţilor — totdeauna sarcina cea mai grea a unei guvernări cu răspundere — permite ca obiectivul guvernării, ca şi integritatea conducătorilor, să se bucure de încrederea generală. Sînt de părere că dacă obţinem succes în îndeplinirea acestor două mari sarcini, numeroase alte probleme ale noastre vor fi mult mai uşor de rezolvat decît par în prezent.

— Va fi oare necesar ca o parte mai mare a administrării programelor de cheltuieli federale să revină autorităţilor statelor şi locale ?

— În tot cursul campaniei am subliniat că unul din principalele obiective ale noii Administraţii trebuie să fie bizuirea, mai mult decît în ultimii ani, pe eforturile locale şi ale statelor. Îmi dau seama că folosirea de stimulente economice pentru acest obiectiv este foarte controversată şi va întîmpina o opoziţie cu resurse puternice în cercuri care acordă întreaga încredere guvernului central. Nu voi şovăi însă să încep această luptă, deoarece sînt de părere că este un lucru bun pentru ţara noastră.

— Vă gîndiţi la programe noi de amploare, sau în momentul de faţă sarcina care se impune este de a aplica în mod eficient unele din cele vechi ?

— Vor fi elaborate programe noi, din care unele au fost anunţate în cursul campaniei ; vor fi îmbunătăţite programe vechi ; se va renunţa cu totul la anumite programe vechi.

Cînd vorbim de stabilirea priorităţilor, de elaborarea unor poziţii noi faţă de preocupări urgente ale poporului nostru, de o apropiere mai mare a guvernului de popor şi de creşterea eficienţei ramurii executive, este greu de văzut cum ar fi posibil ca vreun program să nu fie supus unei reexaminări fundamentale. Propun să stabilim dacă fiecare program este urgent, necesar sau doar util şi, de asemenea, dacă o funcţie în mod vădit necesară poate fi îndeplinită mai bine într-un alt mod.

— Consideraţi oare preşedinţia drept o funcţie care poate fi îndeplinită în mod eficient ?

— Consider că „eficient" este o expresie relativă. În comparaţie cu îndeplinirea funcţiei prezidenţiale în ultimii ani, sînt de părere că putem administra problemele noastre naţionale în mod mult mai eficient şi intenţionez să demonstrez acest lucru poporului american. O parte a acestei sarcini — de fapt, mulţi consideră că este partea cea mai importantă — constă în a lua măsuri pentru a preîntîmpina apariţia unor crize interne şi externe, mai degrabă decît de a reacţiona pur şi simplu după izbucnirea lor.

Iată genul de planificare la care mă gîndesc şi el va reclama o revizuire a practicilor Casei Albe, o schimbare precisă în relaţiile dintre preşedinte şi membrii cabinetului său, reinstituirea mecanismelor de coordonare care au căzut în desuetudine şi elaborarea unor proceduri care să permită preşedintelui să-şi concentreze energia şi atenţia asupra problemelor principale ale naţiunii noastre.

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

EUROPA OCCIDENTALĂ SUBVENȚIONEAZĂ STATELE UNITE?

ÎN MOMENTUL în care consilierii lui Nixon preconizează relansarea investițiilor americane în străinătate, și în special în Europa occidentală, două rapoarte aduc asupra acestei probleme precizări de natură să surprindă pe mulți europeni. În primul rînd, raportul Ministerului comerțului dezvăluie că în 1967 firmele americane au investit în străinătate 10,5 miliarde dolari. Dar, în același timp, ele au repatriat din străinătate beneficii de 4,5 miliarde dolari și au primit de la bănci sau de la firme neamericane un aport de 9,2 miliarde dolari.

Făcînd toate socotelile, 13,7 miliarde dolari proveniți din străinătate au intrat astfel în Statele Unite, față de 10,5 miliarde dolari care au plecat din Statele Unite în străinătate. Cîștigul net pentru Statele Unite a fost de 3,2 miliarde dolari. Pe scurt, firmele americane contribuie la creșterea economică a celorlalte țări mai puțin decît contribuie acestea la creșterea economiei americane.

Sub acest unghi, cazul Europei occidentale prezintă și el mult interes. Potrivit unei teze foarte răspîndite pînă acum cîțiva ani în cercurile bancare franceze, investițiile americane în Europa occidentală sînt indispensabile, piața ei financiară fiind incapabilă să procure industriei capitalurile de care are nevoie pentru creșterea ei. Or, potrivit ultimului buletin al băncii „Chase Manhattan", investițiile directe ale firmelor americane în Europa occidentală au determinat anul trecut un transfer de 1,2 miliarde dolari din Statele Unite în Europa. În același timp, însă, firmele americane au împrumutat 1,324 miliarde dolari pe piața capitalurilor vest-europene. Și numai în primul semestru al anului 1968 ele au mai împrumutat de acolo o sumă echivalentă. Pentru ansamblul anului curent, împrumuturile lor în Europa occidentală vor atinge cel puțin 1,8 miliarde dolari și aceste împrumuturi americane nici măcar nu au servit pentru finanțarea investițiilor europene ale filialelor americane instalate pe vechiul continent; ele au servit în mare măsură la alimentarea propriu-zisă a firmelor de peste Atlantic: în cursul trimestrului II al anului 1968, aproximativ 2 miliarde dolari, procurați în Europa, au fost transferați în Statele Unite.

În ce le privește, băncile vest-europene urmează să investească anul acesta în Statele Unite 3 miliarde dolari. Astfel, în 1968, cel puțin 5 miliarde dolari vor pleca în Statele Unite, față de mai puțin de 1,2 miliarde dolari care vor face drumul invers.

Penuria de capitaluri vest-europene și necesitatea de a face apel la surse americane de finanțare se dovedesc astfel a fi un mit. Mulți deținători de capitaluri sînt mai atrași de plasamente în Statele Unite sau la filiale americane decît de investiții în propria lor țară. Și acest lucru nu este valabil numai pentru vest-germani sau elvețieni, ci și pentru italieni și francezi, așa cum o confirma un sondaj recent.

Potrivit unui al doilea argument cu greutate în favoarea investițiilor americane în Europa occidentală, acestea erau însoțite deseori de un aport indispensabil de utilaj și metode tehnice americane. Uneori este adevărat. Dar cazul industriei de utilaj electric din Franța ilustrează în momentul de față inconvenientele care pot însoți dependența de procedeele americane. Industria de utilaj electric din Franța este dominată de trei grupuri mari: „Jeumont-Schneider" (care a trecut sub control belgian), „Alsthom" și „Compagnie électro-mécanique" (C.E.M.). Or, „Jeumont-Schneider" lucrează sub licență americană „Westinghouse"; „Alsthom" lucrează sub licență americană „General Electric", iar C.E.M. lucrează sub licență americană „Brown-Boveri".

Ar fi fost de dorit o regrupare sau o colaborare a acestor firme în sînul unor filiale comune, în special pentru construirea de mașini turnante mari. Acest lucru este imposibil deoarece ele depind de firme străine care se servesc de licențele lor franceze drept pioni în lupta lor pe piața internațională. Astfel, „General Electric", preferînd să producă ea însăși, în Statele Unite, anumite mașini, nu se interesează de loc de dezvoltarea grupului „Alsthom". În schimb, „Westinghouse" dorește ca, prin intermediul unei societăți pe acțiuni europene, să-și consolideze controlul asupra deținătorilor ei de licențe europeni și să integreze „Jeumont-Schneider" cu A.C.E.C. din Charleroi (Belgia).

Pe lîngă problemele sociale pe care le-ar crea această integrare — personalul de la Charleroi, regiune deja cuprinsă de depresiune, ar fi mult redus — ea ar pune sub strînsă dependență americană pe unul din principalii furnizori ai societății „Electricité de France". În plus, ea ar aduce, fără îndoială, sub control american grupul „Merlin-Gerin" (producător de transformatoare și disjunctoare), la care „Jeumont-Schneider" este acționar.

În timp ce acordul „Fiat-Citroën" nu amenință supraviețuirea și independența grupului „Renault-Peugeot", americanizarea lui „Jeumont-Schneider" ar compromite grav viitorul unui sector-cheie al dezvoltării.

Michel BOSQUET

The Washington Post

PENTRU OPT MILIOANE DE VIEȚI

O TRAGEDIE groaznică se desfășoară în Nigeria. Pînă acum, foametea provocată de război secera zilnic numai 500—1 000 de vieți. Este de așteptat, însă, ca în scurtă vreme numărul victimelor să se ridice la 25 000 pe zi, — PE ZI. Majoritatea victimelor nu vor mai fi copii, pentru că Biafra rebelă se apropie de punctul cînd nu va mai avea copii care să poată muri. S-ar putea ca în lunile viitoare să moară în Biafra șase sau șapte sau opt milioane de oameni.

Din punct de vedere administrativ, noile dimensiuni ale crizei izvorăsc din faptul că Biafra își epuizează cu rapiditate alimentele de bază, acelea pe care le consumă adulții. Podurile

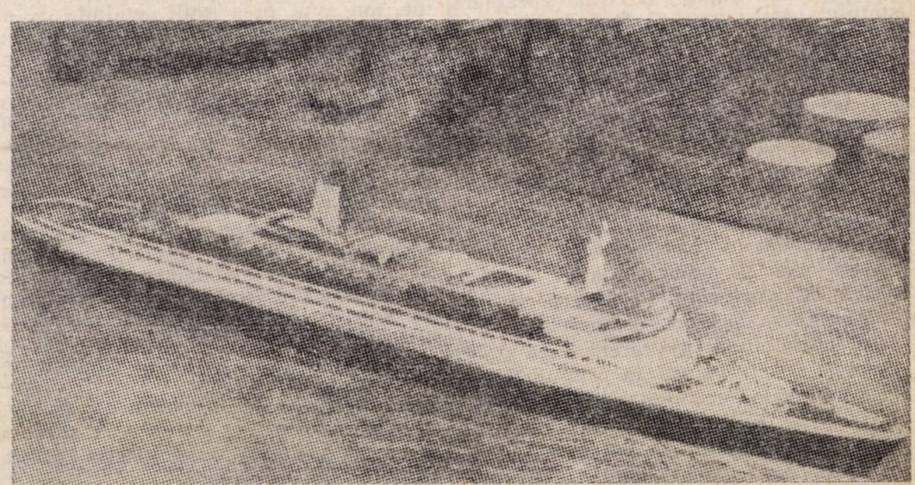

„Avanpremieră" la Glasgow. Noul transatlantic britanic „Queen Elisabeth II" a fost recent lansat la apă. „Premiera" — la 17 ianuarie, cînd vasul urmează să întreprindă prima sa traversare a Atlanticului